# DE AUCTORITATE ROMANI PONTIFICIS

## *DISSERTATIO BIPARTITA.*

Prima Parte, infallibilitatem Pontifici perperam tribui oſtenditur.

Secunda Parte, ex opere poſthumo viri celeberrimi ANTONII ARNALDI, Concilii generalis in Pontificem poteſtas aſſeritur.

OCCASIONE

*Epiſtolarum Paſtoralium & Libellorum aliquot nuper in Belgio editorum.*

M. DCCXIX.

Digitized by Google

Digitized by Google

# EPISTOLA
## AD
# AMICUM
### *Præfationis loco.*

QUOD multorum, & rudiorum præſertim, nuperis diſſidiis exortis conturbatos animos ſcribis, Theodore ſuaviſſime, nec novum nec mirum mihi viſum eſt. Quid enim aliter fieri poteſt, ubi hinc debita Apoſtolorum Succeſſoribus reverentia, illinc juſtitia & veritas animos in diverſa diſtrahunt? Et, quod omnium triſtiſſimum, ubi altera ſaltem pars feralem ſchiſmatis tubam toties inflat: quaſi dulce illis ſit ab eis qui in Chriſto fratres hactenus fuerunt, ſegregari. Poſt funeſtas illas Pontificis *Literas*, nil niſi ſchiſma ſpirant & inclamant *Epiſtolæ Paſtorales* quædam, & miſerabiles aliquot libelli nuper in his regionibus ſparſi. Atque hanc tam lugubrem Tragœdiam exordiuntur vix alio nixi fundamento quàm

infallibilitate Pontificis, hoc eſt opinione incerta, & de qua hactenus pars utraque conſenſerat poſſe ſalva unitate catholica utrumvis credi. Nam quod aiunt de univerſæ Eccleſiæ conſenſu circa doctrinas à Pontifice damnatas, præterquam quod manifeſtiſſimæ vanitatis ſit, ſic illud dicunt, ut ſatis appareat non câ re maximè, ſed Pontificia infallibilitate ſe niti.

Eâ de cauſa non potui tibi illud quod poſtulas denegare, ut aliquid nempè conſcriberem quo planum fieret iis qui ſincero animo veritatem exquirunt, quàm fragile ſit omne Moliniani hujus ædificii fundamentum, ipſa nimirum opinio de Pontifice falli neſcio. Quamquam enim ſentiebam majoribus viribus opus eſſe ad rem illam pro ſua gravitate pertractandam, cùm tamen iſti operi neminem hactenus manum admovere audirem, illud ſaltem exiſtimabam poſt clarorum virorum egregios labores à me præſtari poſſe, ut ſpecimen aliquod perpetuæ Traditionis ſuper hac controverſia exhiberem, quod & ſufficeret rei veritati demonſtrandæ, ſimulque melioribus ingeniis amplam in hac meſſe ſegetem relinqueret.

At cùm ſimul audirem nonnullis mirum videri quòd ii qui Conſtitutioni *Unigenitus*

*genitus* refragantur, à Pontifice ad Generale Concilium provocaſſent, idque Romanarum opinionum patroni ſchiſmaticum eſſe inclamarent, ſimul in animum duxi adjungere aliquid quo oſtenderetur, non modò Concilio Generali poteſtatem eſſe in Pontificem, ſed & doctrinam hanc à legitimis Generalibus Conciliis inter fidei capita relatam eſſe. Id meditanti, mox in mentem venit opus poſthumum Gallicè ſcriptum à viro maximo Antonio Arnaldo adverſus Emmanuelis Schelſtratani opuſculum de Actis Concilii Conſtantienſis: nam præterquam quod non minimum rei pondus addat celebratiſſimum tanti viri nomen, qui tot laudibus ob eximiam pietatem, acerrimum ingenium, doctrinam ſanam, perpetuoſque ad extremum vitæ ſpiritum ſuſceptos labores pro aſſerenda veritate adversùs Eccleſiæ externos & domeſticos hoſtes, condecoratus eſt à Summis Pontificibus, Cardinalibus pluribus, Epiſcopis plurimis, Scriptoribus denique omnis generis, fruſtra ringente invidia furioſorum aliquot Calviniſtarum, quibus egregiè in hac parte ſuccinunt Jeſuitæ eorumque imperiti partiarii: præter iſtud, inquam, magni nominis pondus, accedebat & illud, tanto robore argumentorum in eo opere veritatem undique munitam eſſe, ut

*Eclairciſſement ſur l'autorité des Conciles Généraux & des Papes 1711.*

ut non appareat quid vel per ſpeciem ei reſponderi poſſit. Illud unicè erat moleſtum, quòd non parvæ molis liber eſſet, ſoleantque homines ad majores libros legendos non libenter accedere : quamobrem ſatiùs viſum eſt interpretari ſolum ultimum caput, ubi Bellarmini argumenta (quæ adoptare ſolent adverſarii) penitùs evertuntur ; Decretaque Concilii Conſtantienſis & Baſileenſis, & quoad ſenſum & quoad eorum auctoritatem invictis argumentis aſſeruntur. Hoc itaque ultimo capite conſtat ſecunda Pars hujus Diſſertationis ; niſi quod duobus aut tribus locis pauca quædam inſerenda fuerunt, ubi nempè ad ea quæ aliis locis à ſe dicta fuerant, lectorem remittebat Arnaldus. De ſtylo nihil dicam, niſi quod de ſumma dictionis puritate non magnoperè ſolicitus, id tamen conatus ſum ne planè barbarus ſermo eſſet.

Primam verò Partem per omnia Secula ordine ſuo duximus ; eam ob rem maximè quod Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Mechlinienſis (poſtque eum inepti quidam ſcriptitatores) à Jeſuitis ſuis peſſimè edoctus, affirmare non dubitaſſet, *Opinionem de Conſtitutionibus Pontificiis errori obnoxiis in rebus fidei & morum, incognitam fuiſſe univerſæ Eccleſiæ quatuordecim priorum ſeculorum.* Illud tamen miror

In Approbat. libelli cui titulus: *Refutation du Memoire publié en faveur de l'Appel des IV. Evêques.*

ror quod ſcribis, mi Théodore, hanc affirmationem tam robuſtam viri in magna Eccleſiaſtica dignitate conſtituti, nonnullis impoſuiſſe. Sanè ſi iſtud à Boſſueto quodam, aliove Epiſcopo Sacræ antiquitatis perito ſic affirmaretur, fateor magni ponderis auctoritatem futuram: at cùm ejuſmodi velut è tripode oracula eduntur ab iis quos fama publica nullius rei minus quàm Eccleſiaſticæ Traditionis peritos perhibet; tum verò, fateor, tantum abeſt ut aliquo loco id numerare poſſim, ut potiùs in mentem veniat non malè facturos ejuſmodi Præſules ſi talibus Documentis aut Epiſtolis, ſubnecterent hanc clauſulam non ineleganter pridem in re ſimili prolatam:

*Faiſons très-expreſſes défenſes*
*De rire de nos ordonnances.*

Et ſanè quid iſtis quatuordecim ſeculis de ea re ſenſerint catholici, vel ex hoc noſtro quamlibet exiguo ſpecimine perſpici poterit.

Cùm vero huic opuſculo conſcribendo occupatus eſſem, prodierunt libelli aliquot eorum qui Conſtitutionis & Pontificiæ infallibilitatis cauſam ſuſceperunt: hos, quod non multum ad inſtitutum noſtrum pertinerent non ab omni parte

oppugnare viſum eſt (quod ab aliis fieri nunciabatur); ſed quæ rem hanc propiùs attingerent, curſim refutare.

*S. Auguſtini ſenſus &c.*

At, quod præter propoſitum accidit, alter P. Wavrii libellus nuperrimè editus, ſecunda Parte hujus Diſſertationis non refellitur tantùm, ſed in pulverem redigitur circa ea quæ de Concilio Baſileenſi non minus imperitè quam intrepidè affirmat. Quamquam enim iis quæ P. Wavrius profert, non ex adverſo illic reſpondeatur, ſic tamen illius Concilii auctoritas aſſeritur, ut ſpes ſit, ſi eam legat Wavrius, fore ut verecundiùs ſaltem deinceps de tam venerando cœtu loquatur. Neque audeat amplius *Synagogam Satanæ* vocitare Concilium, cujus vocem catholicos omnes audire deceret: ac tandem perſpiciat an levis culpa ſit tam contumelioſas voces in tantos viros conjeciſſe.

Nec ſe exiſtimet ſecurum quod poſt Pium II & Julianum Cardinalem ſic locutus ſit. Si enim non ex affectu ſed recta ratione rem metiri voluiſſet, facile fuerat videre quàm exigui ponderis eſſe debeat iſta Pii revocatio, quid enim mirum ſi fortunam & aulam ſectatus Æneas Sylvius, paulatim cum honoribus mores ſententiamque mutaverit? Certè argumentum nullum quod eum à ſententia di-

dimoverit, profert: nec ea quæ priùs ſcripſit hiſtoricè, revocat: profiteturque ſe tunc nullo odio, nulla gratia abreptum fuiſſe, ſed ſoli veritati ſtuduiſſe: atqui hoc ſolo plus juvat Bulla illa quàm adverſetur: nec enim Æneæ Sylvii, ut Theologi, auctoritas pondus addebat Concilio Baſileenſi, ſed res geſtæ quas ille narrat: harum porrò veritatem ipſe ea Bulla rurſum confirmat. De Juliano Cardinale ſi ejus geſta cognoſcere ſtuduiſſet Wavrius, comperiſſet virum fuiſſe cujus nec auctoritas nec *converſio* oſtentanda eſſet, ſed exitus lugendus. Is enim eſt ille Julianus Cæſarinus Sancti Angeli Cardinalis, qui ab Eugenio IV miſſus ad Ladiſlaum Hungariæ Regem, ei perſuaſit ut fœdus cum Turcis initum rumperet: credidit miſer Princeps, & quòd Turcarum copiæ in Aſia diſtinerentur, exiſtimavit facilem fore victoriam: commiſſum eſt ad Varnam ſeu Warnam 11. Nov. 1444; jamque Turcæ cedere inceperant, cùm Amurathe II Turcarum Imperatore, Chriſtum ipſum adverſùs Chriſtianorum perfidiam palam invocante, ſubita rerum commutatio facta eſt, Chriſtiani ad internecionem deleti ſunt, Rex ipſe & totius mali auctor Julianus occubuerunt, patuitque deinceps Turcarum armis Pannonia, ut in

 hunc

hunc uſque diem tantæ cladis vulnus ſentiat Chriſtianus orbis. Porro Cardinali Juliano illius perfidiæ conſilium deberi adeò apud Hiſtoriarum Scriptores certum eſt, ut nec ipſe Petavius, quamquam Romanæ Aulæ laudibus plus æquo ſtudens, rem diſſimulare potuerit: *Ad pacem*, inquit, *cum Uladiſlao Rege Hungariæ æquiſſimis conditionibus ineundam compulit* (Amurathem). *Sed eam, Turcis Aſiatico bello diſtentis, temerè diſturbarunt Hungari, haud levi Chriſtianæ rei damno. Siquidem eorum exercitus ab Turcis ad Warnam profligatus eſt; quo in prælio cum Uladiſlaus ipſe Rex, tum Julianus Cardinalis, repetendi contra fœdus belli auctor, occubuit.* Et hujus tamen hominis dicta ut totidem oracula ad faſtidium repetit P. Wavrius!

*Ration. Temp. part. 1. lib. 9. ad ann. 1438. ad 1500.*

Verùm ut ad Diſſertationem noſtram redeamus; ſatis ut arbitror perſpicis, mi Theodore, duobus his capitibus de Pontificis & Concilii auctoritate ſemel ſtatutis, hinc ſpontè conſequi nihil æquius, nihil pacificum magis, nihil in ipſum Pontificem reverentiùs fieri potuiſſe ab iis qui Conſtitutionem *Unigenitus* ſuſcipere reformidant, quàm ut à Pontificis judicio ad Generale Concilium provocarent. Quid enim aliud facerent tot Epiſcopi, Parochi, Academiæ, Canonici, Mona-

chi

Digitized by Google

chi *&c.* quibus apparet Conſtitutionem multis capitibus Scripturæ & Traditioni adverſari? An ad ipſum Pontificem recurrerent? At enim integro triennio aut quadriennio nihil aliud egerunt, quàm ut demiſſis precibus, miſſis ablegatis, ſcriptis literis, expoſitis ſuis argumentis, aliquid ſaltem ſolatii, aliquid lucis, aliquid ſanæ doctrinæ in rebus controverſis, à Pontifice impetrarent. Nec aliud ab initio ad hunc diem reſponſum obtinuerunt præter verba duriſſima, comminationes perpetuas, ac denique denunciationem ſegregationis Eccleſiaſticæ. Quid aliud, inquam, poſt hæc omnia facerent reluctantes, quàm ut omne hoc negotium ad ſupremum in terris tribunal referrent?

Hæc ſanè agendi ratio & fidei & rectæ rationi & Eccleſiaſticæ diſciplinæ tam conſona eſt, ut nemini ante hæc tempora in mentem veniſſe arbitrer ridiculum illud ſyſtema, cui innititur totus libellus à Mechlinienſi Præſule probatus, quodque nunc in Belgio Epiſtolis Paſtoralibus & ineptis aliquot ſcriptiunculis oſtentatur. Quamobrem illud tanquam ſponte ſua collapſurum ne attigi quidem in Diſſertatione. Hìc tamen, ne infirmitatis conſcientiæ adſcribant adverſarii *Réfutat. du Mémoire &c.*

hoc ſilentium, breviſſimè id refellere juvat.

Aiunt itaque: Etiamſi Pontifex errare poſſet, non fuiſſe tamen provocandum ad Concilium generale, utpotè non exiſtens nec facilè exſtiturum, ſed ad Eccleſiam univerſalem quæ non minùs extra Concilium quàm in Concilio infallibilis ſit. Addunt porrò jam ab univerſa Eccleſia Conſtitutionem eſſe ſuſceptam; cauſam ſic finitam; adeoque provocationi ad Concilium locum hic nullum eſſe.

Sed iſti qui audent provocationem ad Concilium tamquam rem novam omnibus maledictis onerare, edant, obſecro, exemplum aliquod ubi ad Eccleſiam diſperſam juridica provocatio inſtituta ſit. An non ut Regni Ordines non diſperſi ſed congregati auctoritatem exercent, ita & Eccleſiæ Paſtores congregati in generali Concilio ſupremum ſuum tribunal habent? An non id clamat ipſa Apoſtolorum praxis qui *convenerunt videre de verbo hoc*? An non omnium ſeculorum diſciplina, ſecundùm quam ob cauſſas hac hodierna multò leviores, quandoque generalia Concilia coacta ſunt?

*Act. XV.*

Verùm, inquiunt, Eccleſia non magis extra Concilium quàm in Concilio errare poteſt. Atque hic magnum aliquid ſibi protuliſſe videntur, laborantque ut illius

illius dicti veritatem demonſtrent. Sed lubet illos interrogare, an id ignorarint Apoſtoli & Sancti Patres? Et ſi non ignorarint, an propterea minus crediderint generalia Concilia ſæpè non utilia tantùm ſed & *neceſſaria* eſſe, quod & Bellarminus diſertè fatetur? Deſinant ergo nugaciſſimum argumentum Appellantibus objicere, aut ſimul illud univerſæ Eccleſiæ ipſiſque Apoſtolis objiciant. Sed illud potius conſiderent, etiamſi promiſſa Chriſti Eccleſiam omni tempore ita tutam præſtent, ut numquam in ea unanimi conſenſu pro Catholica veritate error doceatur; poſſe tamen oriri *dies nubis & caliginis*, quibus error multùm pervagetur, vi, fraude, æquivocis vocibus obtrudatur, jamque prava doctrina *non portiunculam tantùm, ſed totam pariter Eccleſiam commaculare conetur*; quod & triſtiſſimis exemplis Ariani & Monothelitici furoris comprobatum eſt, & virorum maximorum, Athanaſii, Hilarii, Sulpitii Severi, Hieronymi, Auguſtini, Vincentii Lirinenſis, Maximi, crebris vocibus deploratum. Hoc ubi accidit, quod aliud remedium Apoſtoli, quod aliud perpetua Eccleſiæ conſuetudo reliquum fecit, quàm ut *conveniant* Epiſcopi & Presbyteri *Ἀπόστολοι καὶ πρεσβύτεροι videre de verbo hoc*?

*Lib. 1. de Concil. cap. 11.*

*Ezech. XXXIV, 12.*

*Vincent. Lirin. common. cap. 4.*

Scio, quod iſti jactare non ceſſant; multas hæreſes abſque generalis Synodi congregatione damnatas eſſe: & pariter ſcio, quod illi diſſimulant, multas etiam non conſulto Pontifice damnatas eſſe; qualia ſunt iſta hæreſum portenta pleraque duobus prioribus Eccleſiæ ſeculis exorta ſunt. Sed tum demum iſtud accidit, cùm univerſæ Eccleſiæ de ea re ſenſus omnibus manifeſtus eſſet, cúmque eſſet *aperta pernicies*, ut de Pelagiana hæreſi Auguſtinus loquitur. At quis ita deſipiat ut in ſimilium dogmatum lo co numeret doctrinam de Gratia per ſe efficace, neceſſitate amoris Dei ſuper omnia, aliiſque capitibus de quibus agit Conſtitutio?

*L. 4. contra Epiſt. Pelag. ad finem.*

Poſtremò fictitia eſt, quæ hìc jactatur, univerſæ Eccleſiæ conſenſio. Ut enim omittam plures Epiſcopos & Presbyteros Conſtitutioni apertè reſiſtere quàm olim hæreſi durante Ariano & Monothelitico impetu; de ipſis illis qui Conſtitutionem amplecti videntur, quàm multa dici poſſunt! Nam

1. Ut Conſtitutionis doctrina ubique recepta cenſeatur, non ſufficit ut ipſa Conſtitutio peregrina aliqua interpretatione aut vago modo recipiatur, ſed conſtare debet illud ipſum à recipientibus damnari quod ii docent qui recipere detrectant.

trectant. Hoc & res ipſa loquitur & Jeſuitæ frequenter inclamarunt. Porrò

2. Palam eſt Gallicanos Antiſtites plurimos ex iis qui Conſtitutionem ſuſceperunt, ſimul tradere eadem dogmata quæ Appellantes tradunt : atque ita dogmatum illorum damnationem ab illis non ſuſcipi liquet.

3. Quod aliorum regnorum Epiſcopos attinet, nemo illorum affirmare audet ſe judicium Epiſcopale de omni hoc negotio inſtituiſſe; nemo exponere quo ſenſu damnet propoſitiones damnatas. Et tamen impudentiſſimum ſit negare, multos illorum doctrinæ Gratiæ efficacis aliiſque hodie controverſis inhærere. Itaque hi rurſum non de dogmate ipſo conſentiunt. Inanis ergo eſt tot nominum, tot regionum oſtentatio, quæ paſſim non minus ineptè quàm ambitioſè uſurpatur, at nuſquam ineptiori & pueriliori ſtylo quàm in Epiſtola Paſtorali Gandavenſi.

4. His adde, quàm parum libertatis ſit Epiſcopis italis à Romana Aula, quàm parum Hiſpanis ab Inquiſitione.

5. Denique ſunt ingentes Provinciæ ex quibus non niſi unius Epiſcopi aut unius Inquiſitionis teſtimonium refertur.

Si ergo rem ex vero æſtimes, judicabis profectò nullam hìc niſi vocum & ſyllabarum

barum conſenſionem eſſe, circa res ipſas ſummum diſſidium. Ut numquam magis ad *quæſtionum veritatem eliquandam*, ut Auguſtinus loquitur, neceſſaria fuerit œcumenica Synodus quàm his temporibus.

At nulli magis intolerandi ſunt adverſarii, quàm ii qui de dogmatum veritate Appellantibus conſentientes, hæreſim tamen & ſchiſma, per ſummam calumniam inclamare non deſinunt. Nec ſanè capio quo animo P. Wavrius alterum è libellis ſuis ita inſcripſerit: *Diſſertatio de præſenti hæreſi & ſchiſmate quorumdam in Gallia exortis.* Si enim, ut ille contendit, malè crediderint ea dogmata quæ ipſis cum Wavrio communia ſunt per Conſtitutionem fuiſſe damnata, jam non alia ratione peccant quàm quod à vero Conſtitutionis ſenſu aberrent, & potuiſſe ea dogmata à Pontifice damnari exiſtiment. Qui verò ob has tantùm cauſas ut ſchiſmaticos & Hæreticos proclamat Epiſcopos non paucos, Presbyterorum & Laïcorum innumerabilem turbam, viderit an non ipſe in ſchiſmatis crimen præceps ruat.

Nos interim, mi Theodore, dum hæc procella deſævierit, conſervandæ veritati, unitati, charitati, unicè operam demus. *Non turbetur cor* noſtrum *neque*

*Joan. XIV. 27.*

*neque formide.* Dormit pauliſper Jeſus dum navicula penè mergitur. Noſtrum eſt aſſiduis precibus Jeſum inclamare, ut ſurgat, imperetque ventis & mari. Sed ne ſurgens Jeſus nos increpet ut *modicæ fidei* homines, perſuaſiſſimum habeamus non poſſe mergi naviculam cui Jeſus præeſt. Itaque Eccleſiæ Catholicæ indivulſo nexu cohærentes, illius de omni hoc negotio judicium exſpectemus; nec hæretici aut ſchiſmatici loco habeamus ullum ex iis qui ſanctiſſimæ matris illius judicio ſe parere velle profitentur. *Et quicumque hanc regulam ſecuti fuerint, pax ſuper illos & miſericordia & ſuper Iſrael Dei.* Vale.

*Joan. XIV. 27.*

*Matth. VIII.*

*Gal. VI. 16.*

17. Januar. 1719.

DIS-

# DISSERTATIONIS

## PARS PRIMA.

### *De fictitia Romani Pontificis infallibilitate.*

NOn hìc illud agitur ut univerſæ Traditionis Catholicæ mole opprimatur commentitium illud non errandi privilegium : quamquam enim tantum opus perquam utile foret, nec illi agro iſtiuſmodi ſeges deſit, non quadraret tamen illud præſenti inſtituto : nec enim tam ſcriptionem condimus, quàm adumbramus! conſilium tamen eſt aliquam Traditionis illius imaginem delineare. Namque ex omni Eccleſiæ ſeculo quiddam ſeligentes quod ad cauſam pertineat reliqua vel indicantes tantummodo, vel etiam omnino prætermittentes, quodammodo ſuggeremus quid in hac re præſtari poſſet.

Res quidem certa eſt omnibus controverſiarum peritis, ut dogma aliquod ad Apoſtolicam Traditionem pertinere cenſeatur, non plane eſſe neceſſarium, ut de illo ex omni ſeculo ſcripta teſtimonia pro-

Digitized by Google

proferantur. Sunt quædam ſecula quibus rari fuerunt boni Scriptores; plerique in iis pertractandis ſolent maximè verſari quæ ſua ætate agitabantur. Manet tamen aureum illud Vincentii Lirinenſis κριτήριον; *Quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus*, dum pleriſque ſeculis dilucida teſtimonia pro dogmatis veritate, nulla aut rara adversùs illam demonſtrantur; etſi fortaſſis uno aut altero ſeculo nulla apud Scriptores qui exſtant, de illo dogmate mentio injiciatur. Ea tamen eſt in hac quæſtione argumentorum omnium ubertas, ut nullo ſeculo deſint ſcripta teſtimonia, pleraque etiam inſigni quadam nota illuſtriora. Sic videlicet, ut vel tardioribus, aut adverſæ opinionis tenacioribus omni tempore non veſtigia tantùm, ſed ampla ſemita ad veritatem oſtendi poſſet, conſultum nobis voluit divína ſapientia; & tantò quidem abundantiorem lucem ſubminiſtravit, quantò noverat impenſius conaturos homines potentes & vaferrimos, ut tam latè patentem errorem (fictitiam infallibilitatem Pontificis intelligo) velut omnium ſuarum machinationum fundamentum, omnibus viribus & artibus conſtabilirent.

Scio hìc non defuturos qui ad ſingula occinant ſuum illud *Ex Cathedra*, unicum ſcilicet in deſperata cauſa perfugium: nec tamen

I Tim. VI. 4. tamen arbitratus ſum circa illas *verborum quæſtiones languendum* eſſe, & perpetuò laborandum ut ad ſingula oſtenderetur agi illic de Pontifice loquente *Ex cathedra.* Ut enim omnes nebulæ quas hac diſtinctiuncula objicere nituntur, facilè queant diſſipari, ſatis erit hic pauca præmonuiſſe.

1. Indiſcriminatim docent Patres, Concilia, ipſi Pontifices, poſſe Romanos Pontifices erronea dogmata proferre: nec ulli in mentem venit ante hæc noviſſima ſecula, illum omnino infallibilitatis genus in illis agnoſcere: numquam item adhibita myſtica illa diſtinctio de *privato Doctore* & *Pontifice ex Cathedra* loquente. Indiſcriminatim igitur accipienda ſunt illa teſtimonia, nec ſine temeritate illorum pondus elevare ſtudent Recentiores quidam, tam inani & novitia diſtinguendi ratione.

2. Sæpè accidit ut illa diſtinctio fuerit neceſſariò adhibenda, ſi modo tam vera quàm commoda fuiſſet: numquam tamen adhibita fuit, ne in Honorii quidem cauſa tantoperè agitata. Nihil igitur hìc diſtinguendum cenſuerunt illorum temporum Catholici omnes.

3. Cùm omnes poſt Bellarminum Tranſalpinarum opinionum ſectatores, voces illas *Ex Cathedra*, ad ſingulos penè verſus uſur-

uſurpent, nihil tamen hactenus etiam inter illos minus certum eſt quàm quid illæ voces ſignificent. Alii accuratum rei examen; alii Synodum Diœceſanam; alii Collegium Cardinalium; alii plura etiam poſtulant: plerique nunc illud dicunt, loqui Pontificem *Ex Cathedra*, cùm omnes fideles alloquitur; verùm hoc iſti non edicunt, an neceſſe ſit Pontificem conceptis verbis pronunciare, ſe ad omnes loqui: quod ſi affirment, quandonam obſecro *Ex Cathedra* loqui cenſebuntur Pontifices, qui vixerunt priuſquam ſolemnes illæ Bullarum formulæ uſu receptæ eſſent? Si negent, ad idem incertum delabimur. Sola igitur iſtarum vocum ambiguitas hominumque mutuas conjecturas abigentium pugnæ, & nos onere ſingulis cavillis reſpondendi liberant, & quàm ſit ruïnoſum omne iſtius ſyſtematis ædificium, ſatis produnt.

4. Ut tamen quod res eſt, fatear, non ex omni parte vana videtur hæc diſtinguendi ratio. Alia enim eſt cujuſvis Epiſcopi auctoritas cùm pro munere ſuo docet, mandat, vetat, agit, quàm ſi in communem Theologorum ordinem ſe cogens de re quadam, ut ceteri, diſputet: conſimili proinde ratione de Summis Pontificibus cenſendum videtur. Atque ita, ſi lubet, *Ex Cathedra* cenſebuntur

tur loqui, cùm in rebus ad fidem pertinentibus non privatim diſputabunt, ſed ut Epiſcopi pronunciabunt; cùm Decreta condent; cùm de fide conſulentibus reſpondebunt, quibuſcumque tandem verborum formulis concepta ſint, ad quoſcumque directa ſint illorum reſponſa: ita & tunc cùm ad populum pro concione dicent, quippè *Ex* illa tam veneranda Apoſtolici muneris *Cathedra* pronunciantes. Ad quam notionem ſi, ut æquum ſanè videtur, redigi ſe patiantur Romanarum opinionum vindices, jam omnium ſeculorum teſtimonia ipſis occlamitabunt, Romanos Pontifices *Ex Cathedra* loquentes, non tantùm errare poſſe, ſed & aliquoties erraſſe. Utrumque breviter jam demonſtrandum eſt.

## SECULO I.

NOn ſine admirabili conſilio divinæ providentiæ factum eſt, ut ipſis Apoſtolicis temporibus orta ſit grandis controverſia de ritibus Moſaïcis. Ex illius enim ſerie & fine norma relicta eſt ſecuturis ſeculis judiciorum Eccleſiaſticorum; ex qua diſcimus non per unum quemlibet Apoſtolorum ſucceſſorem (ne Petri quidem) ferri ſententiam quæ controverſiis circa fidem natis ſua ſolius auctoritate

ctoritate finem imponat. Nec enim unus Apoſtolus ſententiam tulit; ſed *convenerunt Apoſtoli & Seniores videre de verbo hoc.* Quin poſtquam in ſacroſancta illa Synodo Petrus ſententiam dixit; non continuò cenſuerunt Apoſtoli aliive fideles cauſam finitam eſſe; ſed *Reſpondens Jacobus dixit: Viri fratres, audite me.* Moxque indicatis teſtimoniis Prophetarum, fert & ipſe ſententiam: *Propter quod ego judico* &c. Et poſt hæc, *Tunc placuit Apoſtolis & Senioribus cum omni Eccleſia.* Neque, ut jam multi obſervarunt, ſcriptum eſt in Epiſtola Synodica, *Viſum eſt Spiritui Sancto &* PETRO: ſed; *Viſum eſt Spiritui Sancto &* NOBIS. Adde quod pars decretoria Epiſtolæ, ipſis penè B. Jacobi, non B. Petri, verbis concepta eſt, ut apparet ex v. 29. Quibus omnibus quid aliud poſteros docere voluerunt Apoſtoli, niſi tum ſolùm certò conſtare Spiritum Sanctum locutum eſſe, cùm univerſa Eccleſia ſententiam tulit, non verò poſtquam Petrus Petrive ſucceſſor ſolus locutus eſt? Plus aliquid audet Pelagius II. Romanus Pontifex in celebri Epiſtola ad Epiſcopos Iſtriæ, quam S. Gregorii Magni (cujus operâ in rebus maximis utebatur Pelagius) calamo exaratam ex ſtylo multi conjiciunt: ita enim de S. Petro loquitur: *Diu quippe reſtitit,*

Act. XV. 6.
v. 13.
v. 19.
v. 22.
v. 28.

*ſtitit, ne ad fidem gentes ſancta Eccleſia ſine circumciſione reciperet . . . . qui tamen à Paulo poſtmodum ratione ſuſcepta, dum quoſdam gentiles ad Eccleſiam venientes pondere ſervandæ circumciſionis onerarent, dicit:* Cur tentatis Deum, imponentes jugum, quod neque Patres noſtri neque nos portare potuimus? *Numquid, fratres dilectiſſimi, Petro Apoſtolorum Principi* SIBI DISSIMILIA DOCENTI, *debuit ad hæc reſponderi: Hæc quæ dicis, audire non poſſumus; quia aliud ante prædicaſti? Si igitur in Trium capitulorum negotio aliud cùm veritas quæreretur, aliud inventa veritate dictum eſt, cur mutatio ſententiæ huic Sedi in crimine objicitur, quàm cuncta Eccleſia in ejus auctore veneratur?* Palam eſt ex his, credidiſſe Pelagium, & cum eo etiam, ut videtur, Gregorium Magnum, Petrum *mutaſſe ſententiam*, atque ita non tantùm malè converſatum eſſe cùm à Paulo reprehenderetur, ſed & male ſenſiſſe ac erraſſe. Nec tamen affirmamus rectè hac in parte exiſtimaſſe Pelagium, quoniam reclamant Scriptores graviſſimi etiam è Patribus: aſt illud ſaltem apparet credidiſſe Pelagium, errori obnoxium fuiſſe ipſum S. Petrum. Quantò magis illi obnoxii erunt ejus Succeſſores!

SE-

# SECULO II.

PRoximum ab Apoſtolicis temporibus argumentum præbere videtur Victoris Papæ cum Aſianis Epiſcopis contentio quoad diem quo Paſchæ feſtum quotannis celebrandum eſſet. Quos ille omnes aut à communione removit (quod eruditis quibuſdam viſum eſt) aut certè remoturum ſe eſt comminatus. Qua de re Apoſtolica & Paulina libertate eum reprehendit magnus Irenæus. Manſerunt in ſententia Aſiani: quos uſque ad Nicæna tempora, nemo catholicus cenſet à communione Catholica remotos fuiſſe, quidquid demum Victor decreviſſet.

Quibusdam nullius pretii videtur argumentum ex illa controverſia deſumtum; quoniam omnis ea quæſtio non ad fidem, ſed ad Eccleſiaſticos ritus tantummodo pertineat, ut aiunt. Hos verò rogatos velim, ut rem paulò maturiùs expendant. Non tam erat Chriſtianæ doctrinæ ignarus Victor, ut neſciret tolerandos eſſe diverſos ritus qui neutra parte fidem attingerent, tolerabatque ipſe magnam in aliis ritibus diverſitatem. Hunc ergo ritum aliqua parte ad integritatem fidei pertinere exiſtimabat. Si rectè exiſtimabat, non igitur perſuaſum



Digitized by Google

erat Catholicis Romani Pontificis judicio ſub anathematis pœna ſtandum eſſe; etiam in cauſis fidei: ſin male, docuit igitur ad fidem pertinere, quod à fidei compage erat alienum; atque ita erravit judicans de rebus fidei. Rectè enim Joannes Major animadvertit, hæreſim eſſe ſi quis dixerit ad fidem pertinere quod ab illa alienum eſt, perindè ac ſi alienum à fide dixerit quod ad illam pertinet.

Nec tamen malè fortaſſis id exiſtimaverit Victor; cùm poſt Nicæni Concilii judicium, paſſim hæretici habiti ſint adverſæ opinionis ſectatores; qui ſanè ſchiſmatici tantùm dicendi forent, ſi de mero ritu hìc actum fuiſſet qui ad fidem non ſpectaret. Et revera quibusdam ritibus fides neceſſario quodam vinculo veluti connexa videtur: ſic enim iisdem ferè temporibus in hæreſum numero Clemens Alexandrinus collocat Hydroparaſtatas, hoc eſt illos qui vinum conſecrandæ aquæ admiſcere nolebant. Quis porrò ſcit, an non opinionem aliquam Judaïcam ſuo ritu foverent Aſiani illi? Certè, ut jam diximus, ubique inter hæreticos collocantur, dicunturque Quarto-Decumani. Nec tamen illos ob Victoris ſententiam quiſquam hæreticos exiſtimavit, priuſquam centum & pluribus poſt Victorem annis,

Lib 1. Strom. ἐπὶ τῶν … αἱρεσεων … ἐισὶ γὰρ ὁι καὶ ὕδωρ ψίλον ἐυχαριστοῦσιν.

annis, ab univerſa Eccleſia in Nicena Synodo damnati eſſent.

## SECULO III.

NOtiſſima eſt S. Cypriani cum Stephano Romano Pontifice controverſia. Sententiam rogatus Cyprianus, docuerat nullum extra Eccleſiam eſſe verum baptiſma, ac proinde hæreticos omnes ad Eccleſiam revertentes, rurſum eſſe baptizandos. Contra Stephanus validum cenſebat hæreticorum baptiſma, ac ne hoſpitio quidem aut colloquio dignabatur Cypriani legatos, Seductores & Pſeudo-Apoſtolos appellans. Cyprianus Concilium habuit, quo illius opinio communibus ſuffragiis laudata eſt. Cumque de eadem re ſcripſiſſet in Aſiam, reſponſum accepit à Firmiliano Cæſareæ Cappadocum Epiſcopo, qui ſuo & vicinorum Epiſcoporum nomine Stephani ſententiam acriter exagitabat. Manſit in ſententia Cyprianus cum Africanis Epiſcopis; manſit Firmilianus cum Orientalibus; & quamvis illorum doctrina unanimi conſenſu poſtmodum rejecta fuerit, nemo tamen illos aut hæreticos aut ſchiſmaticos judicavit: nemo igitur cenſuit debuiſſe illos Stephani Decretum ut à Spiritu Sancto profectum amplecti. Mit-



Digitized by Google

to quòd quibusdam eruditis viſus eſt Stephanus in diverſum errorem incidiſſe, dum edicit nullos *à quacumque hæreſi* revertantur, rebaptizandos eſſe. Mitto quòd iisdem videantur Athanaſius & Baſilius, etiam poſt Synodos Arelatenſem & Nicænam, Cypriani opinionem ſecuti (addi poteſt Pacianus) illa enim huic cauſæ ſufficiunt quæ apud omnes ſunt in confeſſo.

Jam hoc abunde eſt ad rem quæ agitur. Quid enim amplius deſiderari queat, quàm ut oſtendantur plerique Africani, multi Orientales Epiſcopi, dogmaticum Decretum * Pontificis rejeciſſe, nemine Pontificiam infallibilitatem inclamante? Certè modo alicui argumento negativo, ut vocant, vis inſit, huic inerit. Sed habemus quod addamus. Nec enim tantummodo Cypriani agendi rationem nemo reprehendit, ſed impensè laudavit Magnus Auguſtinus, qui omnium maximè in eadem controverſia pertractanda deſudavit. Occurrunt multa ab illo in hanc partem dicta, omnibus iis operibus quæ in Donatiſtas ſcripſit. Unum aut alterum

* De iis qui putant non ad dogma, ſed ad diſciplinam pertinuiſſe eam controverſiam, vide libellum Gallicum cui titulus: *Refutation abr. du Traité du Schiſme*; ubi res hæc copiosè pertractatur.

alterum ſelegiſſe ſufficiat. *Ecce*, inquit, *duo erant uno tempore, ut de aliis taceam, qui diverſa ſentiebant: duo erant eminentiſſimarum Eccleſiarum, Romanæ ſcilicet & Carthaginenſis, Epiſcopi Stephanus & Cyprianus, ambo in unitate Catholica conſtituti: quorum Stephanus baptiſmum Chriſti in nullo iterandum eſſe cenſebat, & hoc facientibus graviter ſuccenſebat: Cyprianus autem in hæreſi vel ſchiſmate baptizatos, tamquam non habentes baptiſmum Chriſti, baptizandos in Eccleſia Catholica exiſtimabat. Multi cum illo, quidam cum iſto etiam ſentiebant, utrique cum eis in unitate conſiſtentes.* Eat nunc amarulentus Scriptor *De Schiſmate*, & neget poſſe *in unitate Catholica* & Apoſtolicæ Sedis communione *conſiſtere* eos qui Pontificis Decretum aliquod dogmaticum rejiciant. Rurſum alio loco Auguſtinus: *Quia tunc non extiterant niſi qui conſuetudinem opponerent, defenſiones autem ipſius conſuetudinis non tales afferrent quibus illa talis anima moveretur, noluit vir graviſſimus rationes ſuas, etſi non veras (quod eum latebat) ſed tamen non victas, veraci quidem, ſed tamen nondum aſſertæ conſuetudini cedere.* His ſimilia frequenter repetit: cùm enim Donatiſtæ auctoritatem Cypriani pro dogmatis ſui defenſione aſſiduè in ore haberent, eadem aſſiduè reſpondere cogitur Auguſtinus; reſponſionis

Lib. de Unico Bapt. cap. 14.

*Traité du Schiſme chap.* 3. *&* 4.

Lib. 2. de Bapt. cont. Donat. cap. 8.

 ſionis

ſionis ſummâ ſemper huc redeunte, ut dicat idcirco Catholicum fuiſſe Cyprianum, quòd illius ætate nulla auctoritas falli neſcia controverſiam dirimiſſet; Donatiſtas hæreticos, quòd eamdem ſententiam tueri pergerent, *poſtquam univerſalis Eccleſiæ concordiſſima auctoritate* veritas firmata eſſet. Idem de eadem controverſia judicium tulit Vincentius Lirinenſis acerrimi ingenii Scriptor: *Et o rerum*, inquit, *mira converſio! Auctores ejuſdem opinionis Catholici, conſectatores verò hæretici judicantur. Abſolvuntur magiſtri, condemnantur diſcipuli: conſcriptores librorum filii regni erunt, aſſertores verò gehenna ſuſcipiet. Nam quis illud ſanctorum omnium & Epiſcoporum & Martyrum lumen, beatiſſimum Cyprianum, cum cæteris collegis ſuis in æternum dubitet regnaturum eſſe cum Chriſto? Aut quis contra tam ſacrilegus, qui Donatiſtas & cæteras peſtes quæ illius auctoritate Concilii rebaptizare ſe jactitant, in ſempiternum neget arſuros eſſe cum diabolo?* Et tamen nullum inter Cyprianum & Donatiſtas erat diſcrimen niſi quod in eadem cauſa Cyprianus Pontifici & multis Epiſcopis obſiſteret, Donatiſtæ univerſali Eccleſiæ. Eſt ergo immenſum diſcrimen inter auctoritatem Decreti Pontificii, etiam conſenſu plurimorum

Commonit. cap. 9.

rum Epiſcoporum ſuffultam, & concordiſſimam Eccleſiæ auctoritatem.

## SECULO IV.

Cùm Ariana hæreſis *penè orbem totum contaminaverat*, in conſtantiſſimis orthodoxorum fuit Liberius Romanus Pontifex, qui *reſtitit* uſque ad exilium, *ſed non uſque ad ſanguinem*: tædio enim exilii victus, beatiſſimum Athanaſium a communione removit, Arianos ad ſuam communionem admiſit, Arianorum formulæ ſubſcripſit. Quamobrem invictus ille Hilarius Pictavienſium Epiſcopus, cujus *unius beneficio ſervatas eſſe Gallias* immunes Arianæ peſtis, pro comperto habet Sulpitius Severus, tertiò Anathema in Liberium fertur torſiſſe, quod etiamnum exſtat inter illius Fragmenta.

Vincent. Lirin. commonit. cap. 6.

*Hebr* XII. 4.

Hiſt. Sacr. Lib. 2.

Hìc deſudant Tranſalpinarum opinionum ſectatores, ut cùm duæ fuerint formulæ Sirmii conditæ, quarum poſterior multo apertiùs priore Arianam doctrinam exprimit, priori tantùm non poſteriori ſubſcripſiſſe credatur Liberius. Multis eruditis aliter videtur. Verum ut omni non neceſſaria controverſia abſtineamus, ultro largiamur priori tantùm Sirmienſi formulæ ſubſcripſiſſe Liberium: at ſimul qualis eſſet illa formula, audiamus



Digitized by Google

vel adverſarios fatentes : * *Prævaricatus eſt Liberius*, inquit mox citatus Scriptor, *non quòd formulæ hæreticæ ſubſcripſerit, ſed formulæ fallaci, & qua uti Hæreticos occultandis erroribus ſuis non ignorabat : atque hoc ſenſu ſubſcripſit Arianæ perfidiæ, ſeu hæreſi doloſè latitanti.* Liberius igitur qui hìc ſanè ex Cathedra loquebatur (cùm alios à communione removeret, alios admitteret) ſubſcripſit Formulæ doloſè quidem hæreticæ, ſed hæreticæ tamen ; &, quod rei caput eſt, ſubſcripſit non ignarus eſſe formulam qua gaudebant uti hæretici, & præter quam nihil ab eo poſtulabant ut ejusdem cum illo communionis eſſe cenſerentur. Qui hæc omnia facit, ac præterea à communione Catholica ad Arianam apertè deficit, ſi non palam docere hæreſim dicendus eſt, jam oportet omnium verborum vim in gratiam Pontificum mutatam eſſe. Non tam multa præſtabant quidam ex iis qui in idololatriam lapſi cenſebantur primis Eccleſiæ ſeculis.

S E-

* Libere a prevariqué non en ſignant une formule hérétique, mais en ſignant une formule captieuſe, & dont il ſavoit bien que les hérétiques abuſoient pour cacher leurs erreurs : & en ce ſens il ſigna la perfidie Arienne, ou l'héréſie cachée artificieuſement. *Traité du Schiſme chap. 5. art. 2.*

# SECULO V.

UT fuit hoc ſeculum multis eruditiſſque Scriptoribus refertum, varia ex illo argumenta repeti poſſunt pro re de qua agitur. At unus pro omnibus ſufficiat Auguſtinus. Jam illius quidem mens perſpecta eſſe potuit ex iis quæ ad Seculum III ex illo prolata ſunt. Unum aut alterum teſtimonium ejusdem generis adjiciemus.

Primum pertinet ad Cypriani cauſam. De hac jam audivimus diſſerentem Auguſtinum, Cypriani conſtantiam non excuſantem tantùm, ſed laudantem. Nunc audiamus de ſeipſo profitentem, ſe eodem modo crediturum & facturum fuiſſe ſi Cypriani ætate vixiſſet: *Nec nos ipſi*, inquit, *tale aliquid auderemus aſſerere, niſi* UNIVERSÆ ECCLESIÆ CONCORDISSIMA AUCTORITATE FIRMATI: *cui & ipſe* (Cyprianus) *ſine dubio cederet, ſi jam illo tempore quæſtionis hujus veritas eliquata & declarata per plenarium Concilium ſolidaretur.* Et brevius: *Profecto iſſem in eandem ſententiam.* Profitetur itaque Auguſtinus, ſe adverſùs Stephani Papæ definitionem, amplexurum fuiſſe Cypriani ſententiam, ſi ea ætate vixiſſet.

Lib. 2. de Bapt. cont. Donat. cap. 4.

Aliud clariſſimum ejusdem Summi Viri teſtimonium exſtat in cauſa Pelagianorum. Zozimus Romanus Pontifex ambigua fidei confeſſione deluſus, hæreſiarchas laudaverat; Catholicos accuſatores Erotem & Lazarum Gallicanos Epiſcopos contumeliis oneraverat. Sed hæreticorum fraude perſpecta, & re accuratiùs perpenſa ſententiam mutaverat. De priore Zozimi judicio inſigniter gloriabatur Julianus Eclanenſis, Pelagianorum Scriptorum Coryphœus. Quid ad hæc Auguſtinus? Primum illud ait, non ipſa dogmata probaſſe Zozimum, ſed æquivocis deceptum eos ab iis dogmatis alienos credidiſſe, ac idcirco laudaſſe. Sufficiebat id quidem ut Juliano reſponderetur: at hoc non contentus, oſtendere voluit, quantùm abeſſet ut Romani Pontificis, imo totius Romani Cleri judicium irreformabile exiſtimaret. Sic itaque proſequitur: *Sed ſi, quod abſit, ita tunc fuiſſet de Celeſtio vel Pelagio* IN ROMANA ECCLESIA JUDICATUM, *ut illa eorum dogmata quæ in ipſis & cum ipſis Papa Innocentius damnaverat, approbanda & tenenda pronunciarentur, ex hoc potius eſſet* PRÆVARICATIONIS NOTA ROMANIS CLERICIS INURENDA.

Lib. 2. cont. duas Epiſt. Pelagian. cap. 3.

Magne

Magne Auguſtine! ecce, advenit tempus quo miſerabiles reliquiæ *illorum dogmatum quæ in ipſis & cum ipſis Papa Innocentius damnaverat*, *approbanda & tenenda pronunciantur!* veritatis à te defenſæ juva defenſores: ut tandem ab univerſa Eccleſia *Romanis Clericis*, ſed ad ipſorum ſalutem merita *prævaricationis nota inuratur*.

## SECULO VI.

HOc Seculo miras turbas concitavit illa de Tribus Capitulis controverſia, hoc eſt, de ſcriptis Theodori, Theodoreti, & Ibæ; omnemque penè Orientem cum Occidente commiſit. Erant ſcripta illa pro orthodoxis habita in Chalcedonenſi Synodo, quamquam Neſtorianam hæreſim redolere non paucis viderentur. Ac revera Juſtinianus Imperator conſiliis præſertim Theodoræ conjugis ſuæ, quæ clam Eutychianis faviſſe creditur, eò adductus eſt, ut Trium Capitulorum damnationem quoquo modo ab Epiſcopis elicere niteretur, imprimiſque à Vigilio Romano Pontifice, quem aliis de cauſis ſibi obſtrictum Theodora noverat.

Is ſub initio reſtitit; ſed ut Juſtiniano ac Theodoræ morem gereret, tandem



Digitized by Google

damnavit hactenus defenſa capitula, edito ſolemniſſimo decreto quod *Judicatum* appellatur. Id ubi palam factum eſt graviſſimos motus concitavit: apertè enim Illyrici & Africani Epiſcopi, atque omnes propemodum Occidentales ſe à Vigilii communione ſegregabant. Quorum clamore excitatus Vigilius, alterum decretum edidit cui nomen *Conſtitutum*, quo anathematizat eos qui Tria Capitula damnare auſint. At ab alia parte eodem ferè tempore Synodus Conſtantinopolitana, quam quintam Generalem vocant, anathemate feriebat eos qui Tria Capitula damnare detrectarent. Cui ſanctioni Vigilius per metamorphoſin novam conſenſit, abolitiſque omnibus quæ pro Tribus Capitulis & ipſe & alii decreverant, perpetuum anathema illis dixit; unius decennii tempore quater aut quinies ſententiam immutans, ac fortioribus ſe aggregans: idque καθ' οἰκονομίαν, ut aiebat celeberrimus Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis. Hanc illius Tragœdiæ breviſſimam expoſitionem non exiſtimavi argumentis firmandam, tum quòd vix ulla ſit apud Hiſtoriographos Eccleſiaſticos magis obvia, tum quòd occaſione Janſenianæ controverſiæ in omnium penè ore verſetur, paſſimque in libris ea de re editis occurrat.

Si

Si hìc res tantummodò cum Jeſuitis, aliiſve quos non puduit affirmare etiam in declarando ſenſu ſcripti cujusdam aut libri non poſſe errare Pontificem, totumque illud controverſiarum genus ad fidei integritatem pertinere, hi pulcherrimè hoc dilemmate conſtringi poſſent: Si ad fidem non pertinet controverſia de ſenſu Trium Capitulorum, pari ratione ad illam non pertinet controverſia de ſenſu Janſeniani libri: Si autem ad fidem utraque pertinet, erravit circa fidem Vigilius qui in re eadem toties ſententiam mutavit; cujuſque *Judicatum* & *Conſtitutum* (duo ſolemnia Decreta; &, ſi quod uſquam eſt, cathedratica) manifeſtè ſecum pugnant. Cuperem equidem reſcire quid ad ejusmodi dilemma reponeret Jeſuita quiſpiam, aut alius è ferocioribus adverſariis; qui ab omni parte hæreſim non minus improbè quam imperitè inclamant.

At quum non omnes cum iſtis deſipiant, æquum eſt etiam iis facere ſatis, qui fatentur illam de Tribus Capitulis diſſenſionem, omneſque ejusdem generis ad fidei compagem non pertinere. Itaque id cum illis fatemur: largimur deinde, numquam circa fidei negotia pravè ſenſiſſe Vigilium: & contendimus tamen vel ex hac hiſtoria planum eſſe, quan-

tum abeſſent illius ſeculi Epiſcopi ab illa de Pontifice falli neſcio ſententia. Nec enim illud exiſtimabant Occidentales Epiſcopi, de genuino ſenſu Trium capitulorum tantummodò agi, ſed de ipſa Chalcedonenſi Synodo abroganda & Eutychiano errore ſanciendo. Statim enim ac Vigilii *Judicatum* per Occidentem vulgatum eſſet, cœperunt (ut ait vir ſummus Eminentiſſimus Cardinalis Noriſius, Scriptor Tranſalpinus non pro ſuſpecto habendus) *Conqueri ſinguli ac deplorare, Synodi Calchedonenſis auctoritatem à Vigilio depreſſam, proditam ab illo fidem, Eccleſiam pravo dogmate imbutam.* Qui ita querebantur, ob eaſque cauſas à Vigilii communione recedebant, an non illi exiſtimabant Vigilium ſolemni Decreto errorem docuiſſe, adeoque nihil minus eſſe quàm infallibilem? Erant autem illi non modo Illyrici & Africani Epiſcopi; ſed, ſi Eminentiſſimo Noriſio fides, univerſi *Occidentales.*

Diſſert. de quinta Synodo cap. 4.

## SECULO VII.

VErùm inter omnia quæ proferri ſolent exempla adverſus illud non errandi privilegium, nullum illuſtrius proferri poſſe abitror quàm Honorii. Rem omnibus notam, paucis proponam. Vigebat

gebat hoc ſeculo controverſia de unica aut duplici in Chriſto voluntate; Sergius Conſtantinopolitanus Patriarcha, Monothelitarum hæreſi addictus, ſcripſit ad Honorium adulatrices literas, quibus Eccleſiæ Romanæ fidem magnificè extollit, ejusdem Eccleſiæ ſententiam ab Honorio ſciſcitatur circa illam de voluntate Chriſti doctrinam. Reſpondit Honorius Sergio: collaudat, quod in rebus dubiis Eccleſiam Romanam conſulat: profitetur ſe illius Eccleſiæ ſententiam perſcribere: Sergii Epiſtolam laudat: ipſumque tandem hortatur hoc modo; *Hæc nobiſcum Fraternitas veſtra prædicet, ſicut & nos ea vobiſcum unanimiter prædicamus.* Qui hoc reſponſum neget *ex Cathedra* editum, vix credere poſſim eum non mala fide loqui. Quod enim Decretum auguſtius magiſque Pontificium eſſe poſſit, quàm ubi Pontifex non de privata ſententia ſed de Apoſtolicæ Sedis doctrina interrogatus circa graviſſimam controverſiam qua omnis Oriens in partes ſcindebatur, & interrogatus non à privato quodam, ſed à Conſtantinopolitano Patriarcha, qui proximam à Romano Pontifice perſonam in Eccleſia ſuſtinebat; ſuæ Eccleſiæ fidem graviſſimis verbis exponit? Et illa tamen talis Epiſtola in Sexta Synodo œcumenica,

cum

cum ſuo Auctore damnata eſt ignibuſque addicta: ubi aſſiduè Honorii nomen cum aliis Monothelitarum nominibus indiſcriminatim recenſetur. Non autem ut æquivoca, aut minus cauta, aut indirectè hæreſi tantùm favens (quæ nunc ſunt quorumdam effugia) ſed his verbis damnata eſt : *Retractantes dogmaticas epiſtolas, quæ tam à Sergio ſcriptæ ſunt ad Cyrum, quàm ad Honorium quondam Papam antiquæ Romæ; ſimiliter & Epiſtolam ab illo, id eſt Honorio, reſcriptam ad eumdem Sergium, haſque invenientes* ALIENAS *exiſtere* AB APOSTOLICIS DOGMATIBUS, *& à definitionibus Sanctorum Conciliorum & cunctorum probabilium Patrum,* SEQUI *verò* FALSAS DOCTRINAS HÆRETICORUM; *eas omnino abjicimus.* Hæc dein Synodi ſententia duobus ſequentibus ſeculis in ſeptima & octava Synodo confirmata eſt: &, quod Pontifices Romanos attinet, non modo Agathoni & Leonii II probata; ſed aliquot ſeculis ab omnibus Pontificibus innovata dum conſecrarentur; ut planum eſt ex profeſſione fidei quam invenire eſt in *Libro Diurno Romanorum Pontificum*, quem edidit eruditus Jeſuita Joannes Garnerius. Ut nemo hæreſiarcha frequentius & ſolemnius damnatus ſit, quàm cum infauſta ſua Epiſtola Honorius.

*Actio XIII.*

*Cap. 2. tit. 9.*

Fa-

Facere non poſſum, etſi ineptum videri poteſt, quin hoc loco mentionem injiciam de miſerabili quadam ſcriptiuncula quæ cùm hæc ſcribo ad manus meas pervenit. Fragmentum eſt ſtolidiſſimi Sermonis Mechliniæ habiti 13. Nov, 1718. idque Belgicè. Illud quamquam nihil complectitur quàm veteres quiſquilias ſine ordine ac judicio inter ſe compactas, ſic tamen placuit ſuo Auctori ut typis vulgandum cenſuerit: nec cogitavit miſer, nullis eum niſi imperitiſſimis poſſe fucum facere tam putidâ pagellâ: Peritioribus verò aut plumbeum aut impoſtorem viſum iri ſe, quem has Cypriani voces *Sacerdoti Dei*, non pudeat *pag.* 8. Belgicè vertere *den Paus*, hoc eſt *Romano Pontifici*; cùm tamen manifeſtum ſit de ſeipſo illic loqui Cyprianum, non de Pontifice, ut centies blateronibus iſtis regeſtum eſt: & illi interea pergunt frigidiſſimas ſuas nœnias novâ ferociâ inclamare, de reſponſione data nihil ſolliciti. Aſt hæc indigna Cyprianici textus corruptio me penè ab inſtituto abduxerat. Nec enim idcirco de Fragmento iſto mentionem facere volui, ſed ut hominis illius arrogantiâ plenam gloriationem in eum recidere commonſtrarem. Ait multos annos fruſtra *deſudaſſe* eos qui Ponti *pag.* 11. ficis infallibilitatem oppugnant, ut vel

unum

unum exemplum alicunde eruerent, quo oſtenderetur Pontificem aliquem de fide decernentem erraſſe. Quàm parum in tanta rerum copia deſudandum ſit, norunt ii quibus non penitus incognita eſt Eccleſiaſticarum rerum hiſtoria. Sed ſi quos noſſe velit ille Scriptores qui in hac cauſſa quærendis evaſionibus *deſudarint*, noverit eſſe Bellarminum ſuum (cujus abſurdiſſimam cenſuram, ab ipſo Exjeſuita Veronio * caſtigatam, velut oraculum profert) noverit eſſe omnes Tranſalpinarum opinionum inſtitores, cùm illis ad hoc ineluctabile de cauſſa Honorii argumentum reſpondendum eſt.

Primum enim audaciſſimus ille errorum patronus Albertus Pighius, commentus eſt Acta ſextæ Synodi adulterata eſſe: ſecuti ſunt Baronius & Bellarminus, qui cæteroquin doctiſſimi Scriptores cùm ſint, ubi ad Pontificias controverſias ventum eſt, ita præ nimio affectu in obvia quæque ruunt & impingunt, ut animi cauſſa ineptos eſſe velle dixeris. Itaque hæc iſtorum fabula tam malè adornata

* *Bellarminus . . . durus cenſor . . . . . ejus cenſura potius cenſuræ digna foret, qui ſic tali audet cenſura notare Doctores tam graves.* Franc. Veronius in Regula Fidei ab Illuſtriſſimis Walemburgicis Latinè reddita. §. 15.

Digitized by Google

nata eſt, ut etiam à Tranſalpinis Scriptoribus paſſim rejiciatur. Atque etiamſi veritate niteretur, non efficeret tamen quin à VII & VIII Synodo, plurimiſque Pontificibus, & Honorius & Epiſtola ejus damnati eſſent.

Aliud commentus erat Cardinalis de Turrecremata: cujus iterum reſponſionem arripiunt (ut quamvis tabulam naufragi) Baronius & Bellarminus; videlicet malè à Synodis & Pontificibus intellectas eſſe Honorii Literas, ac revera orthodoxas eſſe, ſed improvidè ſcriptas. Hoc reſponſum, etſi verum non fateamur, impugnare hìc nihil neceſſe eſt. Sive enim benè, ſive malè intellectæ ſint Honorii Literæ, exiſtimarunt equidem tres Synodi œcumenicæ, totque Pontifices, hæreticas eſſe: ac proinde non dubitarunt quin ſolemniſſima Romani Pontificis decreta hæretica eſſe poſſent.

Duas reſponſiones, quarum una eſt, non eſſe Cathedraticam Honorii reſponſionem; altera, non eſſe damnatam ut hæreticam, ſed hæreticis ſuo ſilentio faventem; ſupra ex ipſa rei ſerie, verbiſque Concilii refutavimus. Novum commentum Deſirantii, qui Romanæ Aulæ novum decus Clementis XI favore acceſſit, ne commemorare quidem lubet.

Dum

Tum quod pudeat tali homini reſpondere: tum quòd vix ulli fucum fecerit illa adinventio: tum denique quòd etſi vera eſſet, rediret equidem eadem argumenti vis, quæ mox ad ſecundam Baronii ac Bellarmini reſponſionem explicata eſt.

Sic iſti omnes poſt tot & tam varias evaſiones, nullam hactenus excogitarunt quæ argumenti vim attingeret. Hoc illud eſt quod in re quapiam *deſudari* dicitur. Sibi itaque & ſuis deinceps ſervet hanc voculam aliaſque non minus vanas, ridiculus concionator Mechlinienſis.

## SECULO VIII.

ORta diſceptatione de imaginum uſu atque honore his deferendo, celebrata ſunt varia Concilia & pro imaginibus & contra illas. In his eminet Nicenum ſecundum, quod ſeptimum generale cenſetur. Hoc etſi confirmatum eſſet ab Adriano I Pontifice, non tamen illius decreta infallibilia ſunt habita: quin omnis Eccleſia Gallicana reclamavit. Cùm enim exiſtimarent Galli, Nicenos Patres, cumque iis Adrianum Pontificem, cultum aliquem ipſis directè imaginibus impertiendum ſanxiſſe, contrarium ipſi ſanxerunt in Concilio Francofordienſi, quo trecenti circiter Epiſcopi con-

convenifſe ſcribuntur. In eamdem ſententiam ivit Synodus Pariſienſis aliquot poſt annis celebrata. Imò ipſe Imperator Gallorumque Rex Carolus Magnus Opus adverſus Nicenum Concilium edidit, & ad Pontificem miſit; uſus in eo conſcribendo operâ graviſſimi tum Scriptoris Alcuini, ut nonnullis viſum eſt: appellatur illud paſſim; *Libri Carolini*; editumque primum eſt ex antiquis codicibus ſeculo XVI à Joanne Tillio Epiſcopo Meldenſi, cum hoc titulo: *Opus illuſtriſſimi & Excellentiſſimi ſeu ſpectabilis viri, Caroli Magni, nutu Dei Regis Francorum, Gallias, Germaniam, Italiamque, ſive harum finitimas Provincias Domino opitulante regentis: contra Synodum quæ in partibus Græciæ, pro adorandis imaginibus, ſtolidè ſive arroganter geſta eſt.* Et quod Pontificem nominatim attinet, ſine tergiverſatione ad Auguſtos ſcribit Synodus Pariſienſis mox citata, his verbis: * *Et ideo primùm Epiſtolam Domini Hadriani Papæ, quam pridem pro imaginibus erigendis, Conſtantino Imperatori & Herenæ matri ejus ad eorum deprecationem in tranſmarinis*

* Epiſtola hæc ita inſcripta eſt: *Excellentiſſimis ac Victorioſiſſimis Deoque amabilibus Auguſtis, Dominis Hludovico & Hludhario, Sereniſſimis Imperatoribus.*

*rinis partibus direxit, coram nobis legi fecimus: & quantùm noſtræ parvitati res patuit, ſicut juſtè reprehendit illos qui imagines Sanctorum temerario auſu in illis partibus confringere & penitus abolêre præſumſerunt, ſic indiſcrete noſcitur feciſſe. in eo quod ſuperſtitiosè eas adorari juſſit. Pro quarum etiam cauſa Synodum congregari præcepit, & ſua auctoritate ſub jurejurando cenſuit, ut erigerentur & adorarentur & ſanctæ nuncuparentur; cùm eas erigere licitum, adorare verò nefas ſit.* Hæc ſententiarum diverſitas aliquantiſper duravit: ac nemo ſive illis ſive poſterioribus temporibus exſtitit, qui Synodos illas ac Imperatores hæreſeos accuſaret, quamquam palam rejicerent non modò definitionem Pontificiam, ſed definitionem numeroſiſſimæ Synodi cum Pontificia auctoritate conjunctæ; nullaque idcirco inter Romanam & Gallicanam Eccleſiam ſciſſio facta eſt.

Neque refert ſi dicatur malè à Gallis intellectam ſententiam Pontificis & Niceni Concilii. Omninò enim illud & in hoc & ſimilibus exemplis memoriâ tenendum eſt, non iſtud propriè agi, hi-ne an illi rectè ſenſerint; ſed iſtud, omnes illos qui Pontificiæ ſanctioni obſiſterent cenſuiſſe Pontificem erraſſe, neque eo nomine ab aliis Catholicis pro hæreticis aut ſchiſmaticis eſſe habitos, quòd Pontificum

cum decreta impugnarent: Unde conſequens eſt, neutram contendentium partem credidiſſe Pontifices errorum immunes eſſe.

## SECULO IX.

A Synodo œcumenica hìc rurſus argumentum ſubminiſtratur; itemque ab ipſo Romano Pontifice Adriano II. Cùm enim Conſtantinopoli habenda eſſet Synodus (quæ octava œcumenica eſt) de cauſſa Ignatii & Photii, ſcripſit ad illam Adrianus II. In iis Literis quantùm poteſt attollit Apoſtolicæ Sedis dignitatem, quæ pro Ignatio adversùs Photium pridem ſententiam tulerat. Et quoniam objici poterat, Honorii Decretum fuiſſe à Sexta Synodo reſciſſum atque damnatum, in eam rem ita diſſerit. *Licet Honorio ab Orientalibus poſt mortem anathema ſit dictum, ſciendum tamen eſt quia ſuper hæreſi fuerat accuſatus, propter quam ſolùm licitum eſt minoribus majorum ſuorum moribus reſiſtere, vel pravos ſenſus liberè reſpuere.* Hæc Adriani Epiſtola in jam dicta œcumenica Synodo lecta fuit & probata. *Actio VII.*

Ex illa porro hæc colliguntur: 1. Honorii crimen fuiſſe *hæreſeos* crimen, non verò cujusdam neglectûs ut quidam eum excu-

excuſare conantur, 2: Fateri Adrianum, fas eſſe Decretum Pontificium *ſuper hæreſi accuſare* & illius *pravos ſenſus liberè reſpuere*; adeoque non eſſe infallibilia illa Decreta, 3: Tunc fas eſſe Epiſcopis *minoribus*, in unum congregatis, damnare Pontificium Decretum ut fecerat Sexta Synodus, cujus Patres Adrianus ſignificat per *τὸ Orientales*, cujuſque ſanctionem probat. Quid amplius deſideratur hodie ab Appellantibus, circa Clementis XI Decretum illo Honorii multò tetrius?

## SECULO X.

SUb exitum Seculi noni & initio Decimi miras tragœdias in Sede Romana peperit cauſa Formoſi Romani Pontificis. Is cùm eſſet etiamnum Epiſcopus Portuenſis & Legatus Apoſtolicæ Sedis, ſeu verò, ſeu falsò, variorum criminum accuſatus eſt, in quibus erat etiam crimen perduellionis. Hinc Joannes VIII Formoſo, dignitatem abrogavit, coegitque jusjurandum præſtare quo ſponderet ſe in communione laïca omni vita permanſurum. Mortuo Joanne, Marinus Romanus Pontifex Formoſum crimine & jurejurando ſolvit, Sedique Portuenſi reſtituit. Poſt, ipſe Formoſus ad Apoſtoli-

ſtolicam Sedem evectus eſt. Formoſo ſucceſſit Stephanus VII, homo immani odio in Formoſum æſtuans: Ne ſuſpectos teſtes proferamus, audiatur Baronius, etſi fortaſſis in ea re aberret quòd de Formoſo tam magnificè ſentiat: *Vi ſumma collecto conventiculo Epiſcoporum ſimulque Presbyterorum Cardinalium ſui ſimilium, Formoſi venerandum cadaver effoſſum, è ſepulcro extractum, tanquam viventem hominem ad judicium adductum, judicari voluit atque damnari, & in pœnam tribus digitis amputatis in Tiberim demergi.* Jam hoc quidem furere eſt. At illud magis in rem noſtram facit, quòd in eodem conventiculo ſeu Concilio decrevit Stephanus, omnes ordinationes ſacras à Formoſo factas irritas eſſe. Hoc quoque eodem loco fatetur Baronius. *Adjecit perfidus, ut omnes ab eodem Formoſo Pontifice Sacris Ordinibus initiatos exauctoraret.* Ac revera multos eò adegit ut novam ordinationem ſuſciperent. Stephano proximè ſucceſſerunt Pontifices aliquot, qui exiguo tempore vixerunt: reſtituerunt tamen Formoſi memoriam, ejus ordinationes ratas eſſe ſanxerunt, reſcideruntque acta Stephani cum ſuo Concilio. Sed anno 907 ſuccedente Sergio III, homine ab omni parte ſcelerato, iterum nova rerum facies apparuit. Ille enim convocata Synodo

*Baron. ad ann. 897. n. X.*

C

nodo Formoſum rurſus damnavit, ejus acta reſcidit, ordinationes irritas pronunciavit, & excommunicationem vibravit in eos qui à Formoſo conſecrati ſacrorum ordinum munia obire auderent non ſuſcepta nova conſecratione.

Solent hìc nonnulli effugium captare ea via, ut quæ in Conciliis ſuis egerunt Stephanus VII & Sergius III, ad meras facti controverſias redigant, in quibus falli poſſe Pontifices ipſi Tranſalpini Scriptores fatentur. At nequaquam ſatisfacit hæc reſponſio. Omne quidem illud negotium ad facti controverſias ſpectat quod Formoſum ipſum tangit; an nempè perduellis, an perjurus, an contra leges Canonum à Portuenſi Sede ad Romanam translatus. Verum hìc aliud inſuper agitur: an videlicet ſacræ ordinationes factæ ab homine perduelli, perjuro, contra leges Canonum ad Pontificatum evecto, irritæ ſint, & ita irritæ ut qui à tali homine conſecrati fuerint nova conſecratione indigeant, perindè ac ſi numquam conſecrati fuiſſent. Quæ res ſi ad fidei controverſias non pertinet, nec ad illas pertinebit exſecranda hæreſis in Concilio Conſtantienſi damnata, qua ſtatuebatur Papam, Imperatorem, Epiſcopum &c. deſinere eſſe Papam, Imperatorem, Epiſcopum, dum in peccatum mortale labitur. Itaque

que decretum fidei contrarium condiderunt Stephanus VII & Sergius III, & hoc quidem cum Concilio. Certè illos erroris arguere non veretur Auxilius ſeculi X ſcriptor, qui à Formoſo ſacris initiatus erat, & quòd ordinationem validam eſſe certiſſimè ſciret, noluerat ad Sergii Synodum convenire aut novam conſecrationem ſuſcipere. Scripſit enim pro ſe libellum ad Dialogi formam, duobus colloquentibus, quorum unus illi *Inſenſor* alter *Defenſor* dicitur; ſub Defenſoris perſona latet ipſe Auxilius: illi inter alia multa, cùm objeciſſet Inſenſor adverſari eum Romanæ Eccleſiæ, reſpondet Defenſor: *Aliud ſunt Pontificales Sedes, aliud Præſidentes. Proinde honor & dignitas uniuſcujuſque Sedis venerabiliter obſervanda ſunt. Præſidentes autem ſi deviaverint, per devia ſequendi non ſunt.* *Lib. 1. cap. 18.*

## SECULO XI.

SYlveſter II initio hujus ſeculi Romanus Pontifex, fuerat prius Rhemenſium Archiepiſcopus, dicebaturque Gerbertus. Succeſſerat Arnulpho Rhemenſium Archiepiſcopo exauctorato. At Papa Joannes XV quum Arnulphum ſine nutu ſuo de Sede dejici non potuiſſe contenderet, omnes Epiſcopos qui in Arnulphum



Digitized by Google

nulphum ſententiam tulerant ſacris interdixit, Conciliumque adverſus Gerbertum convocavit. Gerbertus cernens nonnullos Pontificia cenſura perterrefieri, ſcripſit graviſſimam Epiſtolam ad Seguinum Senonenſium Archiepiſcopum. Multa illic de iniquitate negotii & Pontificiæ auctoritatis abuſu diſputat; ubi hæc inprimis verba notanda ſunt: *Sit lex communis Eccleſiæ Catholicæ Evangelium, Apoſtoli, Prophetæ, Canones Spiritu Dei conditi, & totius mundi reverentia conſecrati; & decreta Sedis Apoſtolicæ ab his non diſcordantia.* Cenſet ergo quædam *Decreta Sedis Apoſtolicæ* ab Evangelio, Apoſtolis &c. *diſcordare* poſſe. Quæ porro Gerbertus tum ſcripſit, adeo nullo pacto oberant legitimæ auctoritati Apoſtolicæ Sedis, ut non impedierint quo minus ipſe deinde Pontifex eligeretur. Sed nec ille Pontifex factus, quæ prius egerat aut ſcripſerat, revocavit.

Eodem ſeculo floruit S. Petrus Damiani. Hujus in celebri Epiſtola ad Alexandrum II Pontificem, hæc ſunt: *Lib. 1. Epiſt. 12.* *Petrum planè in faciem reſiſtens Paulus objurgat, & coram omnibus reprehenſibilem judicat: quod ille non in accuſationis tulit injuriam, ſed benignè & patienter accepit; quod non ex livore ſed ex caritate procedere perſpicuè recognovit. Sed ecce, dicitur:*

Ego

*Ego ſum Epiſcopus, Ego ſum Paſtor Eccleſiæ: Non debeo à commiſſis ovibus accuſationum patêre moleſtiis: Etenim in cauſa fidei dignus ſum etiam in pravis moribus æquanimiter ferri. Sed dic mihi, quiſquis es, numquid legiſti quod in Evangelio ſcriptum eſt:* Si peccaverit in te frater tuus *&c. Si Eccleſiæ ergo referenda eſt cauſa quorumlibet fratrum, quomodo non etiam ſacerdotum? Porro ſi ſacerdos qui in Eccleſia peccat, dedignatur in Eccleſia diſcuti, quis jam ferat Eccleſiæ ſe legibus coërceri?* Fateor hunc Scriptorem non agere eo loco nominatim de Romano Epiſcopo, ſed de Epiſcopis generatim: verùm cùm exemplum B. Petri proferat, apparet eum Petri Succeſſores itidem ut alios Epiſcopos ſua diſputatione attingere. Quòd autem non de controverſiis tantùm ad perſonarum cauſas pertinentibus, ſed etiam de *cauſis fidei* agat, ipſe totidem verbis profitetur.

## SECULO XII.

QUod hìc proferendum eſt exemplum, ad VIII ſeculum referri poterat: At cùm is qui Pontificis Decretum liberrimè rejicit XII ſeculo vixerit (Gratianus nempè Canonum Collector) ad hoc ſeculum non incommodè

adſcribetur. Res ita ſe habet. Gregorium II Pontificem conſuluerat Bonifacius Germanorum Apoſtolus de variis ſuis dubitationibus. Conſuluerat autem, non ut diſceret privatam Pontificis opinionem, ſed *Qualiter ſervet vel doceat* . . . . *Sancta Apoſtolica Romana Eccleſia.* Hinc & Pontifex in reſponſione ſua planè profitetur, ſe nomine Apoſtolicæ Sedis, adeoque *ex Cathedra* loqui; ait enim: *Beatus Petrus Apoſtolatûs & Epiſcopatûs principium exſtitit: & conſulenti tibi de ſtatu Eccleſiæ, non ex nobis quaſi ex nobis, ſed ejus gratia qui aperit os mutorum* . . . *qualiter tenere debeas, Apoſtolici vigoris doctrinam dicimus.* Quid igitur fiet de infallibilitate, ſi Pontifex tam ſolemniter definiens erraverit? At erravit certè. Secundo enim loco inter quæſita ſua, interrogabat Bonifacius: *Si mulier infirmitate correpta, non valuerit debitum viro reddere; quid ejus faciat jugalis?* Res ſanè non valdè difficilis eſt, ſi Chriſtum audiamus. Et tamen hoc modo reſpondet Gregorius: *Bonum eſſet ſi ſic permaneret ut abſtinentiæ vacaret. Sed quia hoc magnorum eſt; ille qui ſe non poterit continere, nubat magis.* Quid ad hæc autem Gratianus Decretorum Collector? Credidit ne irreformabile eſſe illud Gregorii Decretum? Imo verò quamvis privatus tantùm Scriptor, hanc notam

Tom. 6. Concil. Labb. Col. 1448.

notam ei non veretur ſubjicere: *Illud Gregorii ſacris Canonibus, imo Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ penitus reperitur adverſum.* Adeo nondum animos occupaverat opinio de Pontifice falli neſcio.

Decreti part. 2. cauſa 32. quæſt. 7. cap. 18.

## SECULO XIII.

AD hoc ſeculum revocamus controverſiam de dominio Franciſcanorum: etſi enim illa in ſequenti ſeculo majores tumultus pepererit, hoc tamen ſeculo inchoata eſt; & hoc ſeculo conditum eſt Nicolai IV Decretum quod omnium planiſſimè & acerrimè pro Franciſcanis pronunciat. Res ipſa omnibus penè nota eſt. Contendebant nempè Franciſcani, ſuam paupertatem *altiorem*, ut loquuntur, & ſeveriorem eſſe omni alia; ea re, quòd librorum etiam, ſupellectilis, veſtium, cibi ac potus, dominium ſaltem *in communi* haberent ceteri Monaſtici Ordines; Franciſcani autem, ne illud quidem; ſed omnium rerum *uſum* tantummodo, dominio penes Pontificem remanente. Ita S. Franciſci Regulam interpretatus eſt Greg. IX; ac poſt illum alii Pontifices. Ac cùm illud diſcrimen *uſûs* & *dominii* in hujuſcemodi rebus quæ uſu abſumuntur, non ſatis ſerium quibuſdam videretur, eò

progreſſus eſt ardor illorum *altiſſimè* pauperum, ut Chriſtum ipſum & Apoſtolos illius diſcriminis auctores facerent, quos videlicet omni dominio etiam cibi & potus caruiſſe vellent. Mirum ſanè Nicolaum IV ejuſmodi opinionem ſolemni Decreto *Exiit* voluiſſe firmare; voluit tamen & ita decrevit: *Dicimus quòd abdicatio proprietatis hujuſmodi omnium rerum, non tam in ſpeciali, quàm etiam in communi, propter ſe meritoria eſt & ſancta, quam & Chriſtus viam perfectionis oſtendens verbo docuit & exemplo firmavit: quamque primi fundatores militantis Eccleſiæ prout ab ipſo fonte hauſerunt volentes perfectè vivere per doctrinæ & vitæ exempla in eos derivarunt.* Et, quod magis mirêris, *in aliter ſentientes excommunicationis ſententiam profert, à quâ per neminem, niſi per Romanum Pontificem, poſſint abſolvi.* Hæc doctrina Franciſcanis perhonorifica, ut illis quidem videbatur, atque inſuper non incommoda (neque enim idcirco parciùs aut viliùs illis victitandum erat quòd cibi uſum non dominium haberent) altiſſimè illorum mentibus inſedit, & nunc etiam videtur inſidere. Verumtamen Joannes XXII Franciſcanis non amicus; & quem fortè tædebat illius dominii unde ad ſe nihil præter inane nomen rediret, longè aliud Decretum edidit,

Digitized by Google

dit, quo illud idem quod Nicolaus interpoſita anathematis comminatione ſentire juſſerat, ipſe pro hæreſi habet; ſic enim decernit: *Aſſertionem hæreticam* eſſe, *pertinaciter affirmare quod Redemptori noſtro prædicto ejuſque Apoſtolis, iis quæ ipſos habuiſſe Scriptura Sacra teſtatur, nequaquam jus ipſis utendi competierit; nec illa vendendi ſeu donandi jus habuerint, aut ex ipſis alia acquirendi.* *Extravag.* cùm inter nonnullos.

Quin eò progreſſum eſt negotium, ut Franciſcani non ferentes ſibi eripi illud tantopere adamatum paupertatis genus, in Pontificem inſurgerent, hæreticum proclamarent, atque incitarent Cæſarem Ludovicum Bavarum, cui alia cum Pontifice diſſidia erant, ut Joanni Pontificatum abrogari curaret, aut alium certè Pontificem ei objiceret: quod reipſâ contigit: Curavit enim Cæſar eligi Anti-Papam ex Franciſcanorum Ordine; cui nomen Petrus de Corbaria: ille autem ſe nominavit Nicolaum V. His rebus omnibus ita in Franciſcanos excanduit Joannes, ut plures ex illis comprehenſos pro hæreticis cremari juſſerit. Tantus erat utrimque ardor opinionis tuendæ.

Poſſet hìc reponi totum illud negotium ad fidei controverſias non pertinere. Id quidem non ægrè fatebor. Sed illud magis illos Pontifices erraſſe evin-

cit. Si enim ad fidem pertineret, alter tantummodo eorum aberraſſet: cùm autem ad fidem non pertineat, errant ambo dum opinionem incertam & ridiculam controverſiam ad fidei dogmata referunt. Nec enim, ut norunt omnes, errat minùs qui fidei aliquid ſuperaddit, quàm qui de illa aliquid detrahit.

*Statera Rationum &c. per Anton. Parmentier S. T. D. Lovan.* Cùm hæc ſcribo, ecce tibi novum libellum Lovanii editum, qui ad ejuſmodi argumenta aliam reſponſionem dandam eſſe contendit. Scriptio equidem eſt jejuna, quæ & rerum Theologicarum imperitiâ, craſſiſſima argumentandi ratione, Latini ſermonis puerili inſcitia horridaque barbarie, Auctorem prodit ab omni parte ad ſcribendum imparatum: ut nemo illum Doctorem Theologum eſſe conjiceret, ſi non appareret in titulo iſtud nomen. Itaque illius nullam ſanè mentionem injeciſſem, niſi utile eſſet monere quàm aſſiduè laceſſant adverſarii; ſimulque curſim refellere novam quandam Pontificiæ infallibilitatis ideam quam hodie nonnulli ſufficere putant, ut reſpondeatur pleriſque argumentis ab Eccleſiaſtica hiſtoria petitis.

Miratur itaque Doctor iſte virum quendam clariſſimum hoc argumento uſum adversùs Pontificiam infallibilitatem: *pag. 22.* *Quòd in Decretalibus plura Pontificum*

*cum Romanorum inveniantur reſponſa omnino infundata; quædam etiam ſibi invicem contraria.* At enim, ſi vel ullum ſcriptorem celebrem de hujuſmodi controverſiis conſuluiſſet Doctor noſter, comperiſſet hanc argumentandi rationem frequenter uſurpatam eſſe; neque velut rem novam admirabundus ita narraret; *Vidi ego circiter à biennio &c.* Sed novane an vetus ſit hæc argumentatio, quin eam ſaltem refellit? Quin docet valido aliquo argumento Decretales non eſſe ex iis Reſponſis quæ *ex Cathedra* redduntur? Fallitur enim multùm ſi exiſtimat *ideam juſtam infallibilitatis* aut Pontificiæ Cathedræ habendam illam quæ ſolius *Antonii Parmentier* auctoritate munita oſtentatur. Nam, ſi neſcit, hæc ejus *idea* longè illi diſſimilis eſt quas alii Pontificiæ infallibilitatis vindices protulerunt. Hi enim omnes de vocibus *ex Cathedra* conſentiunt, de re ipſa mirum quantum diſſentiant: ut vel hinc appareat nullo firmo fundamento ſuperexſtructam eſſe illorum doctrinam. Aliter enim Bellarminus, aliter Cellotius, aliter Chriſtianus Lupus, aliter alii reſponſionem *ex Cathedra* finiunt. Jam id quidem ſatis eſt ut reſpondeatur Doctori noſtro quoad rem hanc: cùm enim ille *ideam* ſuam ne vel colore quidem auctoritatis aut argu-

mentationis illuſtrare conetur, poteſt eâdem operâ rejici quâ eſt prolata. Nec tamen inutile fuerit hoc loco (quo à Decretalibus argumentum ſumſimus) breviter refellere *ideam* illam, in qua & alii quidam horum temporum ſcriptores delicias faciunt; illudque oſtendere, nihil minùs eam eſſe quàm *juſtam*; ac præterea eam opinioni Doctoris noſtri non parum incommodi creare.

g. 23. *Dicendum itaque*, inquit, *Pontificis Romani infallibilitatem tantùm agnoſci in caſu quo ex Cathedra docens, hoc eſt aſſumpta plenitudine poteſtatis aliquid decidit in materia fidei aut morum, volens obligare totam Eccleſiam ad ita credendum.* Hæc ſcilicet eſt illa *idea juſta* quæ penè tot ambigua habet quot vocabula. Quid illud inprimis ſibi vult: *tantùm agnoſci in caſu &c.*? An ita *agnoſci* ab Antonio Parmentier? Atqui non erat cur iſtud tantoperè inculcaret: nec enim de illius ſententia vulgo ſoliciti ſunt homines. Si verò ita intelligat; iſtud idem agnoſci ab omnibus Pontificiæ infallibilitatis patronis, profectò aut fallit aut planè fallitur. Sic enim Bellarminus ferè & qui eum ſequi ſolent. At longè aliter alii: ſunt enim qui volunt inſuper neceſſarium eſſe ut Decreta affixa fuerint in acie campi Floræ & aliis locis conſuetis; adeo ut non-

nulli

nulli exiſtiment etiam aliquod ſpatium temporis requiri quo affixa eſſe debuerint; imò ſi intra illud ſpatium juſſu Pontificis fuerint refixa & detracta, indicio illud eſſe, nec Cathedratica, nec Infallibilia fuiſſe. Quæ quidem ipſius Vaſquezii opinio eſſe videtur. Alii rurſus requirunt ut Pontifex debitè oraverit, rem ritè conſideraverit, *non ſolus nec temerè* judicaverit. Ita Cellotius; &, ſi rectè memini, etiam Bagotius, duo celebres Jeſuitæ. Alii omnino neceſſarium volunt ut cum Concilio aliquo, ſaltem Diœceſeos Romanæ, pronunciet Pontifex. Singulorum verbis referendis ſuperſedeo: tum quòd multis nota ſint; tum quòd eorum præcipua recenſeantur in libello qui multorum manibus teritur & teri dignus eſt, cui titulus: *Imago Pontificiæ dignitatis* cap. 4. Tantum igitur abeſt ut qui infallibilitatem iſtam jactant, idem ſentiant, ut non minùs ſecum ipſi quàm cum infallibilitatis impugnatoribus diſſentiant. Quod quid aliud indicat niſi nullam hactenus *ideam juſtam* illius doctrinæ traditam eſſe aut tradi poſſe? Nec minus ambigua ſunt cetera Doctoris noſtri: dùm enim illud *ex Cathedra docens*, ita interpretatur; *hoc eſt, aſſumpta plenitudine poteſtatis*, quid aliud agit quàm ut obſcurum, quod ajunt, per

obſcurius exponat? Namque ut omittam illam *plenitudinem poteſtatis* ſoli Chriſto in Eccleſiam rectè tribui; quid, obſecro eſt, *plenitudinem poteſtatis aſſumere*? An illa ad integumenti morem nunc aſſumitur, nunc ponitur? An ad Pontificis voluntatem nunc eum comitatur poteſtas illa, nunc abſiſtit?

Deinde ad *materiam fidei & morum* Pontificis infallibilitatem reſtringit hic Auctor. At non ita Jeſuitæ Pariſienſes Collegii Claromontani, cùm Theſibus publicis propugnarunt, eamdem infallibilitatem Pontifici conceſſam eſſe quam Chriſtus ipſe habuit: Non ita ipſe Antonius Parmentier cum duplici Scriptione Gallica infallibilitatem iſtam, etiam ad explicandum alicujus libri ſenſum protendit.

*Preſervatif: Second preſervatif.*

Denique requirit, ut Pontifex velit *obligare totam Eccleſiam ad ita credendum.* Hæc quidem clauſula multis illius opinionis Scriptoribus familiaris eſt; & eſt tamen fallaciſſima. Nuſquam enim eloquuntur cenſeantne opus eſſe, ut Pontifex diſertè pronunciet hæc aut his ſimimilia: *Se velle obligare totam Eccleſiam: Se præcipere omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus*; an verò illis ſufficiat ex ipſo Decreto apparere hanc Pontifici mentem eſſe, illumque ut de rebus ad Catholicam fidem pertinentibus pronunciare? Jam illud fateor penè ridiculè interrogari:

ri : quis enim non videat ineptum eſſe ſi conceptis verborum formulis velut alligetur Decreti alcujus indubitata veritas? Et tamen ſic ineptire ſolent adverſarii. Objice illis Honorii literas, Eccleſiæ ſuæ fidem exponere volentis, atque ita perorantis: *Hæc nobiſcum Fraternitas veſtra prædicet, ſicut & nos ea vobiſcum unanimiter prædicamus* : Regerent, eum *ex Cathedra* locutum non eſſe. Quidni? Nempè uni tantummodo Patriarchæ, non omnibus fidelibus inſcriptæ ſunt literæ.

Quære item à Doctore noſtro cur illi tam abſurdum videatur ſi à Decretalibus argumentum fuerit petitum adversùs Pontificis infallibilitatem, cùm tamen illic ſæpè Pontifices interpoſita anathematis pœna quidpiam credi jubeant aut vetent? Fallor ſi aliud reſponſum daturus eſt, præter hoc : Decretales non univerſæ Eccleſiæ ſed privatis Epiſcopis aut Preſbyteris &c. inſcriptas eſſe. Cogimur itaque adverſarios ita interrogare, atque ita argumentari quaſi dubium ſit quo pacto ſint reſponſuri: velintne ſcilicet quibusdam vocibus connexam eſſe infallibilitatem ; an verò ſufficiat Pontificem de fidei negotio, quibuſcumque tandem formulis utatur, pronunciare. Si poſtremum illud ſufficere reſponderit, jam nulla cauſa eſt cur Honorii literas, cur

Gre-

Gregorii II, cur Nicolai IV, cur Joannis XXII, cur Bonifacii VIII, atque aliorum ejuſmodi Decreta, Cathedratica non eſſe contendant: jamque immeritò negabit Doctor noſter, à Decretalibus argumenta peti poſſe; nam illæ non niſi quoad verborum formulas diverſæ ſunt ab iis Decretis quæ ipſe è Cathedra proficiſci fatetur. Sin velint requiri ut diſertis verbis Pontifex *omnes & ſingulos fideles* alloquatur, aut diſertè enunciet ſe velle *obligare totam Eccleſiam*; tum verò quantum incommodi ipſi doctrinæ ſuæ pariant, conſiderent.

Primùm enim: Non eo ſtupore arbitror eſſe Antonium Parmentier, ut neſciat ejuſmodi formulas familiares non fuiſſe Pontificibus ante hæc poſtrema ſecula. Ex quo conſequitur aut omnes priorum ſeculorum Pontifices *juſtam ideam* ſuæ infallibilitatis non habuiſſe: aut illa uti noluiſſe cùm maximè opus eſſet.

2. Ex quo præterea conſequitur nec Concilia, nec Patres, ejusdem rei *juſtam ideam* habuiſſe: cùm nemini in mentem venerit auctoritatem Decretorum Pontificiorum ex verbis quibus concepta erant, metiri. Itaque uſque ad tempora hæc noviſſima, omnis Eccleſia caruerit *juſtâ ideâ* illius auctoritatis, à qua, ſi fides Romanorum aſſentatoribus, omnis alia

Eccle-

Eccleſiaſtica auctoritas ut à fonte originem ducit. Quod ut abſque impietate dici nequit, ita corruat neceſſe eſt ridicula infallibilitas, quæ formulis verborum tota innititur.

3. At quod maximè premit adverſarios, ſi ad formulas illas reſtringi velint infallibilitatem, jam planè corruunt pauca illa argumenta quæ à Patribus petere ſolent. Ubi enim illud tantoperè adamatum totieſque repulſum: *Cauſa finita eſt?* Certè Innocentii I Decretum, de quo illìc mentionem injicit Auguſtinus, *non omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus*, ſed Africanis Epiſcopis mittebatur: atque adeo, ſi formulis inhœrendum eſt, Cathedraticum non erat; proindeque nihil ad cauſam faciet Auguſtini teſtimonium. Eadem ratione illud S. Hieronymi ad Damaſum de tribus hypoſtaſibus interrogantis, ac velut à Damaſi reſponſione pendentis, nihil ad cauſam faciet: non enim Decretum ad omnes & ſingulos Chriſti fideles, ſed privatas ad ſe literas Hieronymus flagitabat. Rurſum cum de S. Leonis celeberrima Epiſtola, laudibuſque ei tributis, & ea voce, *Petrus per Leonem locutus eſt*, different, extra cauſam loquentur: nec enim ea ad omnes Chriſtianos ſed ad ſolum Flavianum ſcripta erat. Qua igitur fronte ii qui Hono-

rii

qui literas idcirco Cathedraticos eſſe negant quod ad ſolum Sergium Patriarcham ſcriptæ ſint, argumentum petere audebunt à S. Leonis literis quæ ad ſolum Flavianum Patriarcham ſcriptæ erant? Aut igitur ſua illa quotidiana argumenta abjiciant; aut aliquando fateantur non ex titulo aut conceptis formulis, Decretorum auctoritatem æſtimandam eſſe.

Hæc quamvis breviter ac per tranſennam tantùm notata, ſatis, ut opinor, declarant quàm fragilis ſit & ruinoſo fundamento ſuperexſtructa doctrina adverſariorum, cùm poſt tot literaria prælia, necdum inter eos conſtet quænam Pontificum Decreta Cathedratica & infallibilia cenſeri debeant. Atque illud præterea, aut nullo loco habendas eſſe eas voces *Ex Cathedra*: aut ſi aliquid ſignificant, Pontificem certè & quemcumque alium Epiſcopum *Ex Cathedra* ſua pronunciare, cùm de rebus ad fidem pertinentibus decernit ac docet, quibuſcumque tandem verbis ſanctiones conceptæ ſint. Rectè igitur ex quibuslibet Pontificum Decretis, ubi de fide agitur, argumenta peti poſſunt adversùs illorum infallibilitatem; ſive illa *Brevia* ſint, ſeu *Bullæ plumbeæ*, ſeu *Literæ ad univerſos Chriſti fideles*, ſeu *Decretales*, ſeu quocumque tandem nomine cenſeantur. Quin illud

verè

verè dici poteſt (quamlibet id mirum videatur Antonio Parmentier) non aliundè validiora argumenta quàm à Decretalibus peti. Si enim excipias has voces, *omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus*, nuſquam plures & magis ambitioſæ verborum formulæ occurrent quàm in Decretalibus. Paſſim enim *anathema*, *excommunicatio*, *hæreſis*, ſimileſque voces illic à decernentibus Pontificibus uſurpantur. Adde quòd & ipſis Pontificibus mens fuerit ſummam auctoritatem Decretalibus attribuere, cùm eas in unum colligentes, veluti totidem Chriſtianorum leges ſuo Codici Eccleſiaſtico inſeri voluerint. Eat igitur Doctor noſter, quæratque *ideas* paulò *juſtiores*. Lectoris interim animum non offendet, ut arbitror, hæc veluti excurſio: quæ & argumenta noſtra firmare & adverſariis evaſiones præcludere poſſit.

Vix hæc ſcripſeram, cùm opportunè ad rem iſtam proſilit alius libellus à P. Philippo Wavrio Ordinis Eremitarum S. Aug. editus: qui equidem quoad argumentorum robur nihilo prioribus felicior, quoad improperia nihilò mitior eſt; ſed habet tamen quædam huc pertinentia; quibus apertiùs & candidiùs iſtis ſuam *Cathedram* exponit; *ideamque* infallibilitatis aliam profert. Quocirca ſupervacuum *Diſſertatio de præſenti hæreſi &c.*

non

non erit, illa occaſione alteram hìc, ſed brevem, excurſionem facere.

Is itaque ſentiens quàm abſona ſit illorum opinio, qui volunt definitionem Pontificiam, ut Cathedratica cenſeatur, inſcribi debere *omnibus Chriſti fidelibus*, quò videlicet doceat univerſam Eccleſiam, commentum illud rejicit, etſi admodum modeſtè ne iſtos ſat potentes offendat.
Cap. 5. Art. 3. *Sanè*, inquit, *mirum videretur, quòd privilegium S. Petro datum pro confirmandis Fratribus in fide, non niſi ad omnes ſimul confirmandos pertineret, non autem ad unam partem orbis V. G. Africam vel Europam; ac ſi omnes ſimul docens infallibilis eſſet, docens verò partem orbis, eſſet fallibilis.* Quapropter,
Cap. 4. Art. 3. ut jam dixerat, *quando Papa dogma aliquod pro hæretico habendum ſub anathemate præcipit, indirectè hoc ad omnem ſub cœlo Eccleſiam pertinet in actu primo*. Ubi tamen ne quidem illud requirere Wavrium arbitror velut omnino neceſſarium, ut voces ille *hæreſeos* vel *anathematis* diſertè uſurpentur, cùm ipſe timidè quidem fateatur, ſed fateatur tamen, Honorii Literas Cathedraticas fuiſſe, in quibus voces illæ non occurrunt.

Rectè hæc (ut mihi quidem videtur) Wavrius, ſi ſolam *Cathedræ* notionem attendas. Quin ſi id omnibus infallibilitatis patronis probaretur, jam non toties utrim-

utrimque ſupervacuè litigaretur, ſed compendiaria ad veritatem via pateret. Verùm nunc ille conſideret, quænam ex illius opinione conſequantur.

1. Hæc quidem Cathedræ idea Wavrio probatur, & fortè etiam ſex illius Approbatoribus. Sed ideam illam quam rejicit Wavrius, ut perpetuum adverſus errantium Pontificum exempla perfugium, amplectitur Bellarminus, & qui eum magno numero ſequuntur; in quibus & Mechlinienſis declamator & Doctor Parmentier de quorum libellis verba fecimus. Alii ab utriſque diſſentiunt. Ex quo novum robur acquirit argumentum deſumtum à diſſidio domeſtico illorum qui infallibilitatis ideam tradere contendunt.

Conatur quidem reſpondere Wavrius ad iſtud argumentum, quod & in aliis nuperis ſcriptionibus uſurpatum fuerat; ſed, ut in mala cauſa neceſſe eſt, infeliciter. Dicit enim diſſidium illud non verſari circa infallibilitatem ipſam, ſed circa modum quo Pontifex ſit infallibilis: quæſtiones verò quæ ad rei modum tantum pertinent, non impedire quo minus de re ipſa conſentiant; quam reſponſionem tribus exemplis talium controverſiarum confirmat. *Ibid.*

Fa-

Fatendum ſanè id in nonnullis controverſiis evenire: ſed fatendum viciſſim multas eſſe rurſum controverſias in quibus rei modus ad ipſam rei eſſentiam pertinet. Exempla obvia ſunt. Calviniſtæ quidam ita controverſiam de Euchariſtia cum Catholicis (& impenſius etiam cum Lutheranis) componere ſtuduerunt, ut dicerent credendum quidem Chriſtum illic verè, realiter, imò ſubſtantialiter præſentem eſſe; at liberum eſſe & à fide alienum, quo modo id fieret diſputare, præſentiâ corporeâ, an per fidem tantùm. Nec tamen conſenſerunt Catholici aut Lutherani quæſtionem illam de modo rei ad rem ipſam nihil facere.

Rurſum ipſi Calviniani eodem more Socinianos & Remonſtrantes repellunt. Hi enim fatentur credendum eſſe Jeſum eſſe Dei Filium; ſed quo modo ſit, an naturâ, an per adoptionem, an per ſolam conceptionem de Spiritu Sancto, id verò negant ad fidei fundamenta pertinere. Nec tamen callida iſtorum hæreticorum reſponſio Catholicis, Lutheranis aut Calvinianis ſatisfecit. Quin ad iſtum Epiſcopii, nominatiſſimi inter Remonſtrantes Scriptoris, cavillum pro meritis excandeſcens eruditus Calviniſta Jurius, ita exclamat: *At ô vos cæcos! Nullane igitur ſunt fidei capita, in quibus rei modus nihilo-*

*Tableau du Socinian. Lett. IV.*

*nihilominus quàm res ipſa neceſſariò credendus eſt?* Quod deinde vel ipſis Remonſtrantibus fatendum eſſe, planum facit.

Atque ut argumento *ad hominem* utar, ipſe Wavrius frequenter laudandis conatibus impugnavit hanc Jeſuitarum calliditatem, controverſiam Eccleſiæ cum Pelagianis, circa Gratiæ neceſſitatem unicè verſatam fuiſſe; non verò circa modum quo Gratia in humanas voluntates operaretur. Quibus ille ex Auguſtino oſtendebat, modum iſtius operationis ad ipſum cauſæ cardinem pertinere.

Cùm igitur negari nequeat rei modum ſæpè à rei eſſentia ſeparari non poſſe, ſupereſt an non id locum habeat in hac cauſa. Quod quidem planè exiſtimo. Adeo enim iſte modus ad ipſam infallibilitatis exiſtentiam pertinet, ut nullum fortaſſe ab Eccleſia condita Decretum Pontificium editum ſit, quod ex conſenſu omnium infallibilitatis patronorum, ſi ſuæ quiſque opinioni inhærere velit, infallibile cenſendum ſit. De ſingulis Decretis id oſtendere, res eſſet magni voluminis: Sed tamen vel hoc ſolo argumento oſtendi poſſe arbitror: Ante noviſſima ſecula vix ullum occurrit Decretum Pontificium ad omnes Catholicos ſcriptum; itaque illa omnia fallibilia habenda ſunt ex ſententia eorum qui requirunt

ut

ut diſertè loquatur ad univerſos fideles. At his noviſſimis ſeculis, frequenter quidem illa formula uſi ſunt Pontifices, ſed vix ullum iſtorum cum univerſo Cardinalium Collegio, aut Synodo ſuæ Diœceſeos condiderunt; quo pacto igitur infallibilia erunt, ex ſententia eorum qui infallibilitatis Cathedram conſtituunt non in ſolo Pontifice, ſed in Pontifice aut cum cœtu Cardinalium ſuorum, aut cum Clero Romano pronunciante? Et quid ſi præterea quodque Decretum exigatur ad conditiones quas alii inſuper requirunt? Ex his conſequitur non tam ad modum quàm ad rem ipſam Scriptorum iſtorum diſſidia pertinere. Cùm enim extra Cathedratica Decreta nullam Pontifici infallibilitatem ineſſe omnes fateantur, qui de Cathedra illa diſſentit, de ipſa infallibilitate diſſentit.

2. Ut rationi magis conſentanea eſt opinio Wavrii, ita illud habet moleſtum quòd argumentis magis quàm alia premi & opprimi poſſit. Iſti enim qui Decreta ad univerſam Eccleſiam dirigi debere volunt, hac ſua recenter excogitata Cathedra reſpondent multis argumentis e Traditione petitis. At ubi ſemel convenit Pontificem ex Cathedra loqui, quotieſcumque in fidei negotiis aliquid decernit; jam fit multo faciliùs ex Patrum

&

& Conciliorum teſtimoniis planum facere, Pontifices ſic loquentes errare poſſe.

3. Fit item facillimum, hac hypotheſi admiſſa, exemplis evincere Pontifices ex Cathedra docentes reipſa erraſſe. Itaque rogo P. Wavrium ut hypotheſi ſuæ inhærens, perpendat teſtimonia & exempla quæ hic breviter commemorata ſunt: ac dein ſibi perſuadeat, id quod eſt veriſſimum, non eſſe niſi exiguam partem eorum quæ partim proferri, partim ulterius protendi poſſint: atque eadem bona fide qua in Honorii cauſa uſus eſt, ſtatuat an non aſſiduè illic occurrant Decreta Cathedratica in quibus Pontifices aut errarunt aut certè vel erraſſe vel errare potuiſſe judicati ſunt.

4. Quin vel ex ſolo Honorii exemplo, in quo rei veritatem partim agnoſcit Wavrius, partim alia rurſum reſponſione eam implicare conatur, perſpiciat tandem quàm ruinoſa ſit illa infallibilitatis Cathedra. Profert ipſe quatuor ad illud exemplum reſponſiones: (præcipuam tamen Bellarmini reſponſionem de non *intellectis Honorii Epiſtolis*, omittit; fortè quòd eam incommodam ſentiret alteri ſuæ opinioni de infallibilitate in explicando cujuſcumque libri ſenſu): Ex illis reſponſionibus fatetur tres ſibi non placere: illam ergo quæ ſupereſt eum amplecti cenſendum

ſendum eſt, quamvis nec iſtud diſertè edicat. Hæc verò illa eſt qua dicitur, *Honorium in dogmate non erraſſe, neque ſenſiſſe cum Sergio; ſed in modo agendi, non ſatis fortiter reſiſtendo, & concedendo ut à verbis abſtineretur per quæ hæreſis magis erat diſcernenda à Catholico dogmate.* Miror enimvero non ſenſiſſe Wavrium, hìc ſibi totidem verbis reſponderi poſſe quibus ille proximo Articulo Bellarmino & Deſirantio reſponderat. Etſi enim daretur veram eam eſſe reſponſionem, illud ſemper manet, aliter judicaſſe Concilia VI, VII, VIII, ac damnaſſe Honorii Literas tamquam *ſequentes doctrinas hæreticorum, alienas ab Apoſtolicis dogmatibus* &c. quin unis iiſdemque vocibus damnaſſe Literas Sergii & Literas Honorii: ipſius verò Honorii nomen promiſcuè inter nomina aliorum Monothelitarum Pyrrhi, Pauli, Sergii, Cyri, recitaſſe & pariter damnaſſe. Manet ergo, tria œcumenica Concilia judicaſſe Literas Honorii hæreticas eſſe: manet ex confeſſione P. Wavrii eas literas Cathedraticas fuiſſe. Vincat ergo eum veritas, & fateatur ſolo Honorii exemplo corruere infallibilitatem. Sed excurſionum ſatis ſit. Nunc ſeculorum ordinem percurrere pergamus.

*Cap. 5. Art. 3.*

Action. XIII Concilii VI.

## SECULO XIV.

QUamquam hoc ſeculo celebris fuerit controverſia de doctrina Joannis XXII circa ſtatum juſtorum mortuorum uſque ad ſupremi judicii diem, illam tamen hìc præteribimus: tum quod jam vulgo nota ſit; tum quod ad ſeculum XIII argumentum jam petitum ſit ab alio Joannis XXII Decreto.

Aliud hoc ſeculo, nec ita paſſim notum, Pontificis teſtimonium reperitur: videlicet Gregorii XI Teſtamentum, quod ex MS. Codice edidit celeberrimus Lucas Dacherius, Ordinis Benedictini non minimum decus. Illic ita loquitur Pontifex: *Item volumus, dicimus, & proteſtamur, quòd ſi in conſiſtorio,* IN CONCILIO, *vel in ſermonibus, vel in collationibus publicis vel privatis . . . . dixerimus erronea contra Catholicam fidem, quam coram Deo & hominibus, ut tenemur, præ cæteris profitemur, colimus & colere cupimus; ſeu forſitan adhærendo opinionibus contrariis fidei Catholicæ; ſcienter, quod non credimus, vel etiam ignoranter; aut dando favorem aliquibus contra Catholicam Religionem obloquentibus; illa expreſsè & ſpecialiter revocamus, deteſtamur, & haberi volumus pro non dictis.* Ubi palam eſt Pon- Tom. 6. Spicilegii.

tificem non dubitare quin fieri potuerit ut *adhæſerit opinionibus contrariis fidei Catholicæ*; eaſque promſerit non modò in privatis collationibus, ſed & *in Concilio*; atqui ſi uſquam, certè in Concilio *ex Cathedra* loquitur.

Hìc illud præterea notare liceat, quantùm illæ tam humiles voces moribundi Pontificis diverſæ ſint ab iſtis *Literis* ſolo nomine *Apoſtolicis*; quibus feralis ſchiſmatis ſignum quodammodo erigitur adversùs eos Epiſcopos, quorum ætatem, doctrinam, pietatem, aliaſque inſignes dotes ipſi nonnumquam adverſarii commemorant: qui tamen etſi probè ſentirent quanta vulnera Catholicæ fidei infligeret Conſtitutio *Unigenitus*, non poſtulaverant ut eam Conſtitutionem Pontifex *revocaret* & *deteſtaretur* (quod ſanè facturus erat Gregorius XI ſi quod ei tale Decretum extortum fuiſſet) ſed illud ſaltem, ut dilucida expoſitione earum opinionum quas damnare vellet, pacaret animos tot Epiſcoporum, Paſtorum, Academiarum, Capitulorum, Religioſorum, ac Laïcorum: quibus illa Conſtitutio pepererat ſummum dolorem, ſummum timorem ne ipſa Religionis Chriſtianæ elementa illic damnata eſſent, & ab ſe etiam damnari juberentur: quem heu! timorem juſtum fuiſſe nihil magis con-

confirmat, quàm ipſa illa aſperitas omnis expoſitionis ſpem auferens, & ſummo faſtu deſpiciens tot illuſtres viros tam diu ſupplices; qui ſummam in Pontificem reverentiam, penè cum diſpendio veritatis, ſemper profeſſi fuerant.

## SECULO XV.

QUatuordecim *priora Eccleſiæ ſecula*, quibus Eccleſiæ Gallicanæ doctrinam incognitam fuiſſe Mechlinienſium Præſul affirmaverat, emenſi ſumus: poteramuſque proinde de inſequentibus ſeculis ſilere; quibus multos illius doctrinæ vindices fuiſſe, nec ipſi adverſarii negant. Viſum eſt tamen ad ſecula illa aliquid ſuperaddere: ad ſingula nempè, conſiderationes quaſdam quæ doctrinæ Gallicanæ etiam his ſeculis perſeverantem firmitudinem, paucis verbis commonſtrare queant.

Ut itaque ad ſeculum XV progrediamur, non hìc proferri tantùm poſſunt privati ſcriptores, iique inter ſui ævi præcipuos, recenſendi, nempe Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracenſis, Joannes Gerſon, Alphonſus Toſtatus Epiſcopus Abulenſis, de quorum ſententia nemo iſtarum rerum non planè ignarus dubitat: ſed univerſum Baſileenſe Conci-

lium. Illud enim in Epiſtola Synodica, quæ Seſſ. 3 lecta & probata fuit, ita ſcribit: *Si Concilium errare poſſit;* CUM CERTUM SIT PAPAM ERRARE POSSE; *tunc & Papa & reliquo toto corpore errantibus, tota erraret Eccleſia, quòd eſſe non poteſt. Experientia etiam demonſtrat: quia ſæpè experti ſumus & legimus, Papam, licèt caput & principalem partem, erraſſe; reliquum autem corpus, Papa errante, erraſſe numquam legimus. Propterea reliquum ſæpè totum corpus condemnavit aut excommunicavit aut depoſuit Papam, tam ratione fidei quàm morum.* Scio tantùm abeſſe ut adverſarii Concilium illud pro œcumenico habeant, ut potius cum Bellarmino ſuo paſſim omnibus probris onerent. At quàm ſine idonea ratione iſta dicant, affatim demonſtratum à viro ſummo Antonio Arnaldo: Legi poteſt Parte Secunda hujus Diſſertationis.

Verùm etſi daretur tantiſper, non fuiſſe generale Concilium, vix inde aliquod robur amittet teſtimonium ejus. Namque Eugenius I V qui Concilium diſſolvere ſe poſſe in animum induxerat, Bullam edidit quâ ſuas in ea re molitiones irritas eſſe ipſe jubet, ac profitetur Concilium Baſileenſe ab initio ad illud uſque tempus fuiſſe & eſſe legitimum. Ea Bulla condita eſt circa tempora Seſſionis

14,

14, & lecta ac probata eſt Seſſione 16. Porro, ut jam diximus, Epiſtola Synodica Concilii lecta & probata fuerat Seſſione 3, atque adeo dubium eſſe nequit quin & illam Eugenius probaverit ſuo Decreto. Si itaque errarunt ſic docentes Baſileenſes Patres, erravit & ipſe Eugenius eorum geſta confirmans. Neque ullo colore dici poteſt eum *ex Cathedra* locutum non eſſe: quandonam enim apertius univerſam Eccleſiam docet, quàm ubi Concilium aliquod à plurimis pro generali habitum aut comprobat aut rejicit?

Quin ſi & Concilii & Eugenii auctoritas ſeponi poſſet, quantum tamen pondus haberet teſtimonium tot Cardinalium, Epiſcoporum, & celeberrimorum undique Doctorum, quibus Synodus illa conſtabat; qui non velut incertam opinionem, ſed ut communem omnium doctrinam tradunt, *certum eſſe . . . Papam, licèt caput & principalem partem, errare poſſe!* Non ita ſanè loquuntur qui novas opiniones introducere moliuntur. Nec ipſorum hæreticorum impudentia eò progreſſa eſt, ut dicere auderent doctrinam ſuam in Eccleſia Catholica certam haberi. Vix enim illa non hæreticorum, ſed ſtultorum eſſet. Quoties Lutherus & Calvinus aliique ex iſtis faſſi ſunt, nemi-



Digitized by Google

nem ante ſe iis temporibus Proteſtantium dogmata tradidiſſe, ſed *ſe diſceſſionem ab orbe terrarum feciſſe* ! Tantum aberat ut dogmata ſua paſſim certa haberi jactarent. Quantò minus tot viri orthodoxi, dignitate aliiſque dotibus inſignes, tam ſtultè in re omnibus aperta mentiri auderent, & publicam infamiam ſibi conſciſcere! Sed ultra progredi juvat. Fac ita inſaniſſe Baſileenſes ut *certum* dicere auderent, quod ante 30 annos nemini Catholico in mentem venerat, ut vult Mechlinienſis Archiepiſcopus. An & Eugenio, & Concilio Florentino quod ille Baſileenſi oppoſuit, ſic in Baſileenſium gratiam libuit inſanire, ut hunc illorum tantum errorem, tam dementem impudentiam diſſimulaverint; & ſic diſſimulaverint, ut Florentini Patres in amplificandis Papæ honoribus ſtudiosè verſantes, coacervantes quidquid uſpiam magnificarum appellationum & titulorum reperirent, idque in unam quaſi periodum ambitiosè redigentes, nuſquam tamen diſertè edixerint Pontificem errare non poſſe? Profectò illud adverſariorum talibus temporibus ſilentium, confeſſionis locum habere poteſt.

Poſt tam ineluctabile argumentum, non tantùm privatos hujus ſeculi ſcriptores proferre, ſupervacuum, ut jam diximus,

mus, videri poſſet; ſed nec ipſa Academiarum teſtimonia ſigillatim proferre neceſſe eſt. Suffecerit indicaſſe, hoc eodem ſeculo, Pariſienſem, Colonienſem, Lovanienſem, Viennenſem, Cracovienſem, Herfordienſem, aliaſque Germaniæ Academias, apertè profeſſas eſſe ſe ut rem indubitatam habere, Pontificem errare poſſe. Illarum teſtimonia, pridem ab eruditiſſimo Launoio in Epiſtolis collecta, rurſum relata ſunt eleganti Opuſculo, ad quod Lovanienſium Magiſtrorum reſponſio hactenus deſideratur; ſed nempè facilius eſt *iteratam Declarationem* edere, quàm argumentis reſpondere.

*Antiq. Facult. Lovan. Diſc. cap. 3. § 3. n. 4.*

His aliiſque argumentis adducti viri Eccleſiaſticæ Traditionis ſcientia paulo magis imbuti quàm Mechlinienſis Archiepiſcopus, exiſtimant circa ipſa Baſileenſis Concilii tempora primùm natam eſſe opinionem de infallibilitate Pontificia. Nec tamen illud auſim planè affirmare. Sufficit oſtendiſſe hoc ſeculo vix aliquem dubitaſſe quin Pontifices in fide, itidem ut in aliis rebus, errare poſſent.

## SECULO XVI.

QUamquam hoc ſeculo adoleſcere &, ut Caſuiſtæ loquuntur, *matureſcere* inciperet opinio de Pontificis infallibilitate, adhuc tamen ſub initia illius, doctiſſimi quique Theologi eam rejiciebant. In his eſſe numerandos Joannem Majorem & Jacobum Almaïnum Pariſienſes Theologos nemo paulò peritior ignorat.

Sed maximi ponderis eſt in hac re auctoritas Adriani Florentii de Trajecto Doctoris Lovanienſis qui ſententiam illam in ſuis Commentariis in Magiſtrum Sententiarum manifeſtè impugnavit; quòd deinde opus poſtquam factus eſt Romanus Pontifex Adrianus VI, tacitè comprobavit, cùm ſub ejus oculis Romæ excuſum eſt. Atque idcirco ejus teſtimonium ſolitis cavillis contorquere nunc ſtudent adverſarii; quaſi locutus non ſit de Pontifice *ex Cathedra* pronunciante: etenim, ut recenter ait Antonius Parmentier, *Aliàs vir certè doctus inſulſiſſimè proceſſiſſet arguendo Pontificis fallibilitatem ex reſponſis in Decretales relatis; cùm conſentiant omnes quòd, etſi in illis invenirentur errores, id fieret ſalva infallibilitate.* Scilicet homini ſalibus & leporibus pleno *inſul-*

*In 4. Sent. de Miniſtro confirmat.*

*Statera & pag. 28. & 29.*

*inſulſiſſimum* videtur argumentum quod à ſua argumentandi ratione diſtat. Dabit tamen veniam ſi propter eas cauſas quas ad ſeculum XIII retulimus, neglecto faſtidio Antonii Parmentier, Adrianum rectiſſimè argumentatum credamus; eaſque Doctoris noſtri voces, *cùm conſentiant omnes*, in mendaciorum aut inſcitiarum numerum referamus. Sed rectè-ne an ſecus argumentatus ſit Adrianus, parum ad rem facit: de ejus enim opinione agitur. Porro illum de quocumque Pontificis Decreto loqui, ad oculum patet vel ex ſolis hiſce ejus vocibus: *Non tamen dico Gregorium hìc errare, ſed evacuare intendo impoſſibilitatem errandi, quam alii aſſerunt.* Unde manifeſtè conſequitur eum de Cathedraticis etiam Decretis loqui; cùm eam *impoſſibilitatem errandi* rejiciat *quam alii aſſerunt.*

Nec mirum ſanè ita ſenſiſſe Adrianum: erat enim in Academia Lovanienſi doctrina Theologica inſtitutus: in quam Academiam nondum irrepſerat infallibilitatis doctrina, ſed illæſa perſtabat doctrina contraria, quam ſub initia ſua, hoc eſt temporibus Baſileenſis Concilii indubitatam Lovanii habitam fuiſſe tam manifeſtum eſt ex Ænea Sylvio, ut rem fateri coactus fuerit ipſe Steyartius, & eo quidem loco quo maximè laborabat ut infal- *Poſitiones de Pontif.*

 libili-

libilitatis vindicem ſemper fuiſſe Lovanienſem Facultatem oſtenderet.

Illæſa, inquam, adhuc ibi perſtabat doctrina contraria Adriani ætate: quin argumenta non contemnenda profert eruditus Auctor opuſculi ſupra commemorati,

*Antiq. Facult. Lovan. Diſc. cap. 1. §. 1. 2. 3. 4. 5.*

quibus ſuadere nititur, integro & amplius ſeculo eam illæſam Lovanii perſtitiſſe; primumque adeo in iis rebus illic innovaſſe Ruardum Tapperum, eumdem ſcilicet qui & Pelagianorum reliquias, Fauſti Rhegienſis libros & doctrinam, primus ibi commendare auſus eſt. Quo magis mirari fas eſt ejusdem Antonii Parmentier vel ſummam imperitiam vel impudentiam, qui cùm iſta ſub oculis ejus ſcribuntur, iis tamen ſilentio prætermiſſis, pergit audacter occinere:

*Scatera &c. pag. 25.*

*Romani Pontificis infallibilitas inter Lovanienſes numquam fuit controverſa. Quin econtra tot tamque nobiles authores qui ex Facultate Theologica Lovanii prodierunt, de iſta materia tractantes pro infallibilitate Romani Pontificis ſine hæſitatione tenuerunt.*

Poſſem equidem & alios hujus ſeculi ſcriptores in eamdem rem referre, ut Adrianum Galterum, Joannem Arboreum, Franciſcum à Victoria, Alphonſum de Caſtro. Aſt fatendum tamen, adverſam ſententiam hoc ſeculo paulatim ita creviſſe, ut ſub illius exitum jam pa-

trono-

tronorum numero alteram longè ſuperaret. Nec tamen hinc tantoperè adverſariis gloriandum puto : nam præterquam quòd ſeculis præcedentibus vix ullum ſecum ſentientem habuerint, facile eſt cauſas indicare iſtius incrementi.

Harum prima ſit, exorta hoc ſeculo undique hæreſum colluvies; quæ omnes quamvis quoad alia dogmata diſſimillimæ, in hoc tamen conſentiunt Romanam Sedem eſſe illam Babylonem Apocalypticam & Antichriſti thronum. Quas cùm viri boni ſummo ardore impugnarent, cernerentque quanto in honore apud Catholicos ſemper fuiſſet Prima illa & Apoſtolica Sedes, facilè evenit ut in illius dignitate aſſerenda diverſo vitio veri limites multi exceſſerint. Atque hoc æſtu ſub hujus ſeculi exitum & in ſequentis initia, viros ceteroquin doctos Baronium, Bellarminum, Janſenium Iprenſem, abreptos fuiſſe, exiſtimari æquum eſt. Quorum quòd magna fuit apud Catholicos auctoritas, multos ſecum in eamdem ſententiam pertraxerunt.

2. Quicumque humanum ingenium, tempori & potentioribus facilè ſerviens, paulò penitius noverit, non mirabitur opinionem quæ Romani Pontificis poteſtati tam favet, ubi ſemel prolata eſt, brevi tempore vulgarem factam eſſe. Id

 jam

jam ſuo tempore fieri cœptum, appoſitè & pro more ſuo ſcapham, ſcapham vocans Joannes Major, ita queritur: *Quòd plures Pontificem extollant quàm Concilium, non miraberis. Concilium rarò congregatur, nec dat dignitates Eccleſiaſticas. Papa dat eas. Hinc ei homines blandiuntur: dicentes quòd ſolus poteſt omnia quadrare rotunda & rotundare quadrata, tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus.*

*Lib. de auctor. Eccleſ.*

3. Fatendum, plus æquo Scholaſticis Theologis operam dediſſe pleroſque iſtius ſeculi ſcriptores, nec in Patrum voluminibus multùm fuiſſe verſatos. Scholaſtici autem, etſi non omnes infallibilitatem Pontificis tueantur, tamen ex ſuorum temporum moribus rei veritatem frequenter æſtimantes, ſolent illius poteſtati plus æquo tribuere. Quin apud eruditos compertum eſt in S. Thomæ Summa & Catena occurrere quoad rem hanc non pauca adulterina Patrum dicta, ſive ex libris ſubdititiis, ſive memoriæ vitio, ſive aliena fraude.

4. Nonnullos etiam in errorem traxerunt ſpuriæ illæ Iſidori Mercatoris ſub primorum Pontificum nomine Decretales Literæ: cùm & ultra modum auctoritatem Pontificiam extollant, & primorum ſeculorum venerandæ reliquiæ eſſe vulgo putarentur.

5. Mo-

5. Monachos Mendicantes Romanæ Aulæ privilegiorum ſuorum vinculo aliiſque nexibus obſtrictos eſſe vulgo notum eſt. Hi autem quantum apud imperitam plebem libellis & concionibus poſſint, multis experimentis conſtat.

6. At nihil fortaſſe tantum promovit infallibilitatem, quantum hoc ſeculo nata Jeſuitarum Societas. Hi cùm & ſingulari voto, & titulis quibusdam non admodum Apoſtolicis, eidem Aulæ ſe addixerint, jamque nova ſua Morali & præ Evangelica illa mirum quantum flexili, magnam ſibi apud pleroſque Catholicos Principes gratiam comparaverint, omnibuſque paſſim ſi non ſui amorem, terrorem certè impotenti dominandi libidine impreſſerint; ac denique magnam apud imperitos eruditionis famam ſibi conſciverint ſua illa ſcriptorum copia, quorum etſi plerique pudendis erroribus ſcateant, ſeque mutuo ut grus gruem ſequantur, quidam tamen (quod in tanto numero mirabile non eſt) verè eruditi ſunt: Hæc, inquam, omnia cùm Jeſuitis adſint, facilè his armis infallibilitatis doctrinam multùm propagarunt.

7. Quosdam etiam ex iis, quorum eruditionem & opiniones formidabant Romani, Cardinalitiæ purpuræ fulgore ceperunt. Atque idcirco exigui ponderis

in

in hac re eſſe debet Perronii, Richelii, Rupeſulcaldii, virorum politicorum, auctoritas; quam tamen jactant nonnulli, & in his iterum noſter Antonius Parmentier. Nam ut ſcitè & verè dictum eſt:

Grotius. *Auctoramentum non eſt leve purpura. Pridem Pontifices verum non didicere pati.*

Quo magis collaudanda hodie eſt eximia virtus Eminentiſſimi Cardinalis Noallii, qui quamvis & eo titulo & innato Catholicis erga Apoſtolicam Sedem obſequio, timeretur Conſtitutioni *Unigenitus* colla ſubmiſſurus, feliciter hunc multorum timorem fefellit, omnibuſque titulis fidem & veritatem potiorem habuit.

8. Denique Pontificibus ſervit triſte illud Inquiſitionis Tribunal jam multis locis receptum. Cujus tantus terror eſt, tanta apud imperitos opinio, ut & in Epiſcopos (quis rem indigniſſimam ſine gemitu commemoret!) tyrannicam poteſtatem exerceat. Pauciſſimi anni abierunt, ex quo mirante Europa, Hiſpanienſis Epiſcopus ſolius Inquiſitionis auctoritate damnatus, Romam captivus abductus eſt. Quis dein miretur privatos homines nihil illic dictis aut ſcriptis audere quod Pontifici vel Inquiſitoribus nonnihil diſpliceat; ſimulque cum liber-

tate

tate ſentiendi interire iis locis Traditionis, Hiſtoriæ, omniumque literarum amorem?

Hæ profecto tot tantæque cauſæ ſi corde ſincero expendantur, non ſinunt mirari cur poſtremis hiſce temporibus tantùm progreſſa ſit infallibilitatis doctrina. Quin miremur potius inter tot adverſa Deum promiſſorum memorem tot veritati patronos adverſus tam periculoſum errorem conſervaſſe. In quibus, priuſquam ad aliud ſeculum progrediamur, commemorandus eſt celeberrimus ille Michaël Baius; quo viro (quidquid ſit de illius ſeu veris ſeu fictitiis erroribus) *Nihil doctius, nihil humilius* fuiſſe, ipſi ejus adverſarii agnoverunt.

Card. Toletus Jeſuita, & Ant. Poſſevinus itidem Jeſuita. Vide *Operum Baii part.* 1. *pag.* 481, *& ſeqq.*

Is porro quid de infallibilitate ſentiret ſatis indicat, quamquam timidè ut rerum ejus conditio ferebat, gemina ſcriptiuncula ad Laurentium Weſterhoven.

## SECULO XVII.

IIs quæ jam recenſuimus armis latè vagata infallibilitas, hoc ſeculo altas radices egit apud Italos, Hiſpanos, Germanoſque: nec tamen tam facilè credendum adverſariis jactantibus omnes omnino iſtarum gentium Epiſcopos & Scriptores ita ſentire. Plerique de iſta controverſia

Digitized by Google

troverſia vix audiunt: alii ſi quid benè ſentiunt, proferre non audent, terrore Romanorum, Jeſuitarum, aut Inquiſitionis. Ingentem ſibi aliiſque Collegis ſuis tempeſtatem peperit circa annum 1650, celebris apud Germanos Capucinus P. Valerianus Magnus, quòd in collatione cum Crocio aliiſque Lutheranis, infallibilitatem non negaverat quidem, ſed tamen quòd ad fidei capita non pertineret, noluerat de illa litem moveri. Mox in illum libellis & intolerandis calumniis inſurrexerunt Jeſuitæ: quos cùm ille aliquantò acriùs repelleret, non quieverunt eorum odia, donec bonum Capucinum in carcerem conjici curaverint, unde an aliquando emerſerit neſcio.

Vide *Apolog. Valeriani.*

Si hæc apud Germanos geruntur ubi ſaltem Inquiſitionis Tribunal locum non habet, quid, obſecro, in Italia, quid in Hiſpaniis fieret? Et tamen etiam in Germania unus & alter controverſiarum Scriptor hoc ſeculo prodierunt, qui infallibilitatem non ſuſcipiunt. At quòd eorum operum copia non eſt, voces ipſas referre nequeo. Quòd ſi etiam Thomam Anglum & Franciſcum Davenſportum proferrem, non aberrarem à vero: quod enim una manu Pontifici largiri videntur, mox altera reſumunt. Sed quoniam fervente controverſia aliqua, quid

de

de hac ſentiant pauci Scriptores iique non valdè clari, parum referre exiſtimo, non lubet in eorum dictis excutiendis diu morari.

Quapropter ſuffecerit proferre univerſam Eccleſiam Gallicanam (ſic enim loqui licet, cùm nonniſi pauci & ignobiles illic reluctati ſint) quæ quantum hoc ſeculo omnigena eruditione ſuper alias Eccleſias eminuerit, nec ipſi adverſarii ignorare poſſunt, aut negare audent. Illius ſententiam cum ſummo plauſu, ac nullo clarè reluctante annis 1663 & 1664 profeſſa eſt Facultas Pariſienſis, ac anno 1682 grandis cœtus Cleri Gallicani, cujus ingenium & animus erat celeberrimus Boſſuetus Condomenſium primùm mox Meldenſium Epiſcopus, felix Religionis Catholicæ adverſus quoſcumque hoſtes per tot annos aſſertor. Decreta iſta notiora ſunt quàm ut ipſa verba hìc adſcribi debeant.

Quid nunc referam illam clarorum virorum turbam, qui eo ſeculo ſuam Galliam exquiſitiſſimis operibus illuſtrarunt; quique eam infallibilitatem quam ſua auctoritate Epiſcopi & Facultates, Paſtores, Regiique Senatus rejiciebant, univerſæ Traditionis mole & Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ luce ab omni parte expugnarunt?

Quis

Quis neſcit doctrinam ac libros Richerii, Petri de Marca, Launoii, Arnaldi, Boſſueti, Dupinii, Flori? Aut qua parte iſtis comparari poſſunt obſcuri aliquot Gallicani Scriptores, quos infallibilitatis patronos jactare ſolent adverſarii? Unum excipio Cardinalem Perronium virum doctiſſimum: ſed de illo hoc dicere liceat, fuiſſe virum politicis negotiis valdè implicitum; è cujus dicto aliquo aut facto non ſtatim ejus ſententia æſtimanda eſt. Norunt Jeſuitæ quantum illos juſſu Regis ſui juverit Perronius in negotio de Auxiliis componendo: ſed ſimul ex *Hiſtoria Congregationis de Auxiliis*, noſſe poſſunt, quantùm fallerentur iſtorum temporum Jeſuitæ, cùm ex ea re credidiſſent ſecum quoad Gratiæ controverſias ſentire Perronium.

M. Fleury.

Fuit autem hæc Eccleſiæ Gallicanæ, tam conſtans & perpetua doctrina, ut ipſis adverſariis paſſim vocitetur *doctrina Gallorum*, *Libertates Gallicanæ*. Et tamen jam ſæpiùs commemoratus Antonius Parmentier, ipſum illud fateri detrectat, ac putidiſſimis cavillis voculas quaſdam officioſas & urbaniores quibus ſæpè pro rerum conditione aut veritas aut reverentia uti juberet, detorquet ad infallibilitatis doctrinam; idque tam inſulſè

ſulsè, ut & ipſum Illuſtriſſimum Boſſuetum (cujus dictum aliâ cauſâ referri in *Tract. de Schiſmate* non ſenſit) proferre audeat ut infallibilitatis aſſertorem, in ipſis illis Comitiis anni 1682 quibus errori iſti Lethale vulnus inflixit. SS. Bernardum, Bonaventuram, Alexandrum Alenſem, Albertum Magnum, Hugonem Victorinum, tamquam certiſſimos infallibilitatis vindices recitat, nulla ipſorum voce relata. Quos quidem ita ſenſiſſe, fidem non faciet auctoritas noſtri Doctoris. Si quid tale dicere videtur S. Bernardus, non de ſolo Pontifice ſed de Apoſtolica Sede loquitur.

*Statera &c. pag.* 41. *pag.* 33.

Profert etiam duo quædam ex Hiſtoria Univerſitatis Pariſienſis, ubi ſanè nulla vox occurrit quæ infallibilitatem ſapiat: dicitur illic quidem ad Sedem Apoſtolicam *pertinere*, & *maximè pertinere approbationem doctrinarum*, *determinationem fidei* &c. At quis ea de re ambigit? Si hæc illi infallibilitatem ſapiant, miror non omnes penè infallibilitatis adverſarios teſtes ab eo advocari, inprimiſque ipſos Arnaldum & Quenellium quos tantoperè exhorreſcit. Frequenter enim & in Libris & in Literis utuntur, ut Catholicos decet, iis vocibus quæ impensè extollunt Apoſtolicæ Sedis dignitatem.

*pag.* 37.

Sed

Sed ſi Hiſtoriam Univerſitatis Pariſienſis legit Antonius Parmentier, quoties illic reperit fortiſſimè reſtitiſſe Univerſitatem illam quibuſdam Pontificibus, etiam in rebus ad fidem pertinentibus? Eamdem ſibi reſponſionem habeat de Epiſcopis Gallicanis anni 1650 & 1653: profectò riſum tenere non potui cùm, iſtis officioſis dictis relatis, tamquam victorem
pag. 40. vidi exſultare: *Neſcio*, inquit, *an quiſpiam prædictæ infallibilitatis aſſertor poſſet aptioribus terminis uti ad exprimendum ſuam de iſta re ſententiam.* Ego verò neſcio an aliquis infallibilitatis impugnator Pontifici gratulaturus de quodam ſaluberrimo Decreto, iisdem aut paribus vocibus uti defugeret. Putidum & indignum eſt ex aliquo urbanitatis officio voculas aucupari, & ex rigida quadam illarum ſignificatione, ſuæ cauſæ patrocinium repetere. Næ infirmis teſtimoniis niti opus eſt homines iſtos qui ad talia confugiunt. Obiter tamen Doctorem noſtrum monitum velim Literas 85 Epiſcoporum, non
pag. 39. *in Comitiis generalibus* ſcriptas ut ipſe narrat, ſed furtim ope P. Dineti aliorumque Jeſuitarum à ſingulis ſeorſum Epiſcopis extortam eſſe ſubſcriptionem.

Ea ſola quæ profert ex Comitiis anni 1626. infallibilitatem dogmaticè ſtatuunt. Verum eo tempore, Cardinalis Richelii ter-

terrifico imperio, Clerus ſuberat: atque illo præſertim anno, quo Pontificem quoquo modo ſibi devincîre ſtudebat. Tantaque erat Richelii ea in re violentia, ut optimum virum & eatenus infractum Richerium ad revocandam ſententiam (ſeu veriùs ad ſubſcriptionem chartulæ cujus ſenſus Richerio latebat) adegerit, duobus ſicariis ex improviſo admotis: Ex qua ſua ſubſcriptione, quantumvis tam crudeliter extorta, tantum ille mœrorem concepit, ut brevi poſt tempore exſtinctus ſit. Ita narratur & Actis authenticis demonſtratur in vita P. Joſephi Capucini, itemque in opuſculo poſthumo doctiſſimi Bailleti de vita Edmundi Richerii. Rem iſtam non planè ignorare videtur Antonius Parmentier: at ſi illam ab omni parte ſcivit, quomodo non exhorruit hoc latrone quàm Theologo dignius votum chartis mandare: *Contra morbum Richerianum, ſeu curandum* pag. 36 *ſeu detegendum, utile omnino foret Richelianum remedium!* Sed quidquid ſit de illis Comitiis anni 1626; uti una hirundo, quod aiunt, ver non efficit; ita talis aliquot Epiſcoporum profeſſio efficere nequit, quin doctrina contraria dicatur perpetua fuiſſe in Eccleſia Gallicana; & maximè his noviſſimis annis, quibus ſimul cum Eccleſiaſticæ antiquitatis ſin-

ſingulari notitia, apud Gallicanos Præſules, Paſtores, Doctores, Canonicos, Monachos, ſanæ doctrinæ amor, & adulatrices Tranſalpinorum fabulæ viluerunt. Nam quòd ex Epiſtola quadam Epiſcoporum ad Innocentium XII narrat
pag. 42. Doctor Parmentier, qua excuſant ea quæ in Comitiis anni 1682 geſta fuerant, id magis oſtendit, hanc genuinam Epiſcoporum ſententiam fuiſſe: nihil enim revocant quoad doctrinam, ſed nullius auctoritatis eſſe volunt quæ decreverunt, optantque facta non fuiſſe quæ illic facta ſunt. Et quidem nonnulla illic geſta, non Romanis tantùm, ſed iis ipſis qui cum Gallicanis Epiſcopis ceteroquin ſentiebant, minus æqua viſa ſunt. Certè Rex ipſe cùm ſcribit, referente Doctore no-
pag. 43. ſtro, *Se rerum conditione ad eam rem adactum fuiſſe* anno 1682, ſatis profitetur ſe nolle doctrinam illic propoſitam rejicere: quis enim dicat *ſe rerum conditione* ad errores declarandos adigi? Ceterum mirum eſt non addere Doctorem noſtrum quo anno, à quot & quibus Epiſcopis ita Pòntifici ſcriptum ſit, aut ubi illa Epiſtola legi poſſit.

De ſtatu Academiæ Lovanienſis quoad hanc controverſiam, multa rurſum planiſſimè falſa habet idem Doctor: ſed cùm ea de re jam illi in anteceſſum reſpon-

ſponderit Auctor mox laudatus; & fama ſit ſingularem reſponſionem Doctori noſtro ab aliis parari, non diutius illi refellendo immorabimur. *Antiq. Facult. Lovan. Diſc.*

Quin ut verè dicam quod ſentio, poſtquam de doctrina quadam intra Eccleſiam diſputari cœptum eſt, nec ea diſputatio adhuc univerſæ Eccleſiæ judicio terminata eſt, minus neceſſarium videtur perquirere an aliquanto plures aut pauciores patronos habeat alterutra ſententia, maximè quum de iis rebus agitur in quibus plurimum valeant ſpes & metus, aliæque cauſæ ad ſeculum XVI relatæ. Omnino enim tum ſervanda magis eſt aurea hæc Vincentii Lirinenſis regula: *Quid ſi novella aliqua contagio, non jam portiunculam tantùm, ſed totam pariter Eccleſiam commaculare conetur? Tunc item providebit* (Chriſtianus Catholicus) *ut antiquitati inhæreat, quæ prorſus jam non poteſt ab ulla novitatis fraude ſeduci.* *Commonit. cap. 4.*

## SECULO XVIII.

HUjus ſeculi initio idem quoad rem hanc erat rerum ſtatus qui ſeculo ſuperiore. Sed cùm ope Conſtitutionis, quam Rex Ludovicus XIV à Pontifice, omiſſis Epiſcopis ſuis, non ſine gravi doctrinæ Gallicanæ vulnere flagita-

gitaverat, ſpem concepiſſent Romani; etiam Gallos ſub opinionum ſuarum jugum mittendi; Chriſtus Eccleſiæ ſuæ ſemper benigniſſimè proſpiciens, malum illud quod cogitaverant vertit in bonum. Numquam enim luculentiùs patuit quàm validè, quàm tenerè ſuæ avitæ doctrinæ Eccleſia Gallicana inhæreret. Numquam fortius Supremi Senatus omnium Provinciarum ſuum in tutando ſacro illo depoſito ardorem palam fecerunt. Numquam tanto numero Epiſcopi, Paſtores, Academiæ &c. eidem doctrinæ clariſſima & fortiſſima teſtimonia perhibuerunt, perguntque in dies perhibere. Jactant quidem adverſarii ingentem numerum Epiſcoporum Gallicanorum qui Conſtitutionem *Unigenitus* ſuſceperunt; ſed more ſuo id faciunt, hoc eſt fide peſſima.

Nam 1, ſciunt pleroſque Epiſcopos cum expoſitionibus, imo relativè, ut dicitur, ad expoſitiones ſuſcepiſſe. Sciunt ex XL illis Epiſcopis qui primi ſuſceperant, multos inſtrumento publico, ac dein Literis ad Sereniſſimum Regni Moderatorem conteſtatos eſſe, ſe nonniſi relatione habita ad ſuum Documentum Paſtorale ſuſcepiſſe: ſciunt alios qui ex iſto numero ſupererant, dictum illud falſi non arguiſſe. Porro rurſum ſciunt adverſarii

verſarii à ſe ſuiſque frequentiſſimè ſcriptum eſſe & rectè ſcriptum, eos qui ſic tantùm ſuſcipiunt, non tam Conſtitutionem ſuſcipere quàm expoſitiones proprias, imo veriùs Conſtitutionem rejicere. Jam itaque multum iſte numerus imminuitur, vel adverſariis fatentibus. At quantò apertiùs quotidie & glorioſiùs imminuitur, cùm multi Epiſcopi ex iis qui timore aliave cauſa quoquo modo eam ſuſceperant, reſciſſis prioribus Actis, Eminentiſſimo Noallio aliiſque fortiſſimis Religionis vindicibus ſe adjungunt! cùm nemo interim ex iis qui Conſtitutionem ab initio rejecerant, ſententiam mutaſſe ſciatur.

2. Plerique ex iis qui in Galliis Conſtitutionem etiamnum tuentur, non infallibilitate Pontificia, ſed univerſalis Eccleſiæ conſenſu (quem Conſtitutioni acceſſiſſe immerito autumant) ſe niti profitentur. Quidam etiam qui libellis Conſtitutionem propugnant, apertè profitentur ſe ab infallibilitatis opinione alienos eſſe. Adeo ut cùm Illuſtriſſimus Mechlinienſis Archiepiſcopus, qui tam fervidè infallibilitatem deprædicat, cùm duos tantum hactenus libellos pro Conſtitutione editos ſua auctoritate comprobarit, ab illa ſua Approbatione excipere debuerit

Réfutation du Memoire &c.

Gallicanam doctrinam quam alter illorum Scriptorum ſe amplecti profitebatur.

3. Imo ex tanto numero Epiſcoporum Gallicanorum pauci admodum proferri queunt qui infallibilitatis doctrinam in eo negotio profeſſi ſunt. Et tamen quantum laborarunt ſeptuaginta annorum ſpatio Jeſuitæ, qui apud defunctum Regem ſumma gratia valebant, ut tales Epiſcopi Eccleſiis præfigerentur, qui & ipſorum Societati & Romanis opinionibus præ ceteréis addicti eſſent! Sed nimirum nulla humana calliditate, fraude, potentia, vinci poſſunt conſilia & voluntas Dei. Jure itaque diximus in nullo umquam negotio illuſtriora ſuæ doctrinæ teſtimonia edidiſſe Eccleſiam Gallicanam.

Verum ſi eo nomine tantum boni Eccleſiæ obvenit ex luctuoſa illa Conſtitutione; quàm illuſtre Pontificiæ fallibilitatis monimentum eſt ipſa Conſtitutio! Novimus & gaudemus jam nunc illam multis qui prius infallibilitatis doctrina animum occupatum habebant, mentis oculos aperuiſſe. Apud poſteros autem, poſtquam contentionum nebulas Deus diſcutere dignatus fuerit, multò pluribus id eveniet. Fatentur enim adverſarii eam *ex Cathedra* editam eſſe. Duo itaque tantum demonſtranda ſuperſunt.

1. Multas ex damnatis propoſitionibus in

Digitized by Google

in ſenſu plano, obvio, genuino, conſentire cum doctrina & locutionibus ſacræ Scripturæ & Traditionis.

2. Singulas tamen propoſitiones in ſenſu plano, obvio, genuino, damnatas eſſe. His enim demonſtratis, nemo tam cœcus eſt qui non videat hinc conſequi, Scripturæ & Traditionis doctrinam & ipſas locutiones à Clemente XI *ex Cathedra* pronunciante damnatas eſſe. Itaque duo illa capita breviter pro hujus libelli modulo pertractemus.

Atque ut à primo ordiamur, jam illud quidem multis doctiſſimiſque voluminibus abundè præſtitum eſt, ad quæ aut planè nihil aut frigidiſſimum quiddam reſponderunt Conſtitutionis aſſertores. Nec mirum: libri enim iſti Scripturarum, Conciliorum, Pontificum, Patrum teſtimoniis referti ſunt. Adverſarii autem nihil iſtorum habent quòd pro Conſtitutione ſua proferant. Itaque qui rem hanc pleniſſimè demonſtratam videre cupit, adeat modo hos Gallicos libros: *Obſervations ſur la Conſtitution: Les Hexaples: Les 7 Memoires du P. Queſnel: Les Difficultez des Theologiens de France.* Aut, ſi Latinos malint, hos: *Propoſitionum damnatarum Collatio &c: Antiquæ Facultatis Lovanienſis Diſcipuli ad Recentiores &c.* Nos quibus non illud propriè inſtitutum

eſt, paucas è damnatis propoſitionibus referemus, jungemuſque ſingulis unum alterumve Scripturæ aut Traditionis teſtimonium, damnatæ propoſitioni conſentiens.

3. *In vanum Domine præcipis, ſi tu ipſe non das quod præcipis.*

Lib. 10. Confeſſ. cap. 29. & 37. S. Aug. *Da quod jubes & jube quod vis.* Pſal. 126. *Niſi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt qui ædificant eam.*

*Lib. de bono perſev. cap. 20.* Idem. *Quid autem meorum opuſculorum frequentius & delectabilius innoteſcere potuit quàm libri Confeſſionum mearum, cùm & ipſos ediderim antequam Pelagiana hæreſis exſtitiſſet? In eis certè dixi Deo noſtro, & ſæpè dixi:* Da quod jubes & jube quod vis. *Quæ mea verba Pelagius Romæ cùm à quodam fratre coepiſcopo meo fuiſſent eo præſente commemorata, ferre non potuit; & contradicens aliquanto commotius, penè cum eo qui illa commemoraverat, litigavit.*

6. *Diſcrimen inter fœdus Judaïcum & Chriſtianum eſt, quod in illo Deus exigit fugam peccati & implementum legis à peccatore, relinquendo illum in ſua impotentia: in iſto verò Deus peccatori dat quod jubet, illum ſua gratia purificando.*

Cap. 31. ℣. 31. & *ſeqq.* Jeremias. *Feriam domui Iſraël & domui Juda fœdus novum: non ſecundùm pactum quod pepigi cum patribus eorum . . . pactum*

*ctum quod irritum fecerunt . . . ſed hoc erit pactum quod feriam cum domo Iſraël poſt dies illos, dicit Dominus: Dabo legem meam in viſceribus eorum, & in corde eorum ſcribam eam.*

S. Paulus. *Lex ſpiritus vitæ in Chriſto Jeſu liberavit me à lege peccati & mortis. Nam quod impoſſibile erat Legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne, ut juſtificatio legis impleretur in nobis.* Rom. VIII. ℣. 2. 3. 4.

S. Aug. *Quomodo lex mihi opitularetur, jubens per literam, & non dans gratiam?* Serm. 155. de verbis. Apoſt. cap. 7.

S. Thomas. *Lex nova eſt lex Gratiæ: & ideo primò oportuit quòd homo relinqueretur ſibi in ſtatu veteris Legis, ut in peccatum cadendo ſuam infirmitatem cognoſcens, recognoſceret ſe Gratia indigere.* 1. 2. q. 106. art. 3. in corp.

9. *Gratia Chriſti eſt gratia ſuprema ſine qua Chriſtum confiteri numquam poſſumus, & cum qua illum numquam abnegamus.*

S. Paulus. *Nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema Jeſu: & nemo poteſt dicere, Dominus Jeſus, niſi in Spiritu Sancto.* 1. Cor. XII. 3.

S. Gregorius Magnus Papa. *Quiſquis Sancto Spiritu tangitur, Dei verbum, id eſt unigenitum filium confitetur: & negare Dei verbum non valet, quia jam Spiritus Sancti linguam habet.* Lib. 2. in Evang. Homil. 30. n. 5.

12. *Quando Deus vult ſalvare animam,*

*quocumque tempore, quocumque loco, effectus indubitabilis ſequitur voluntatem Dei.*

Hæc propoſitio in textu Gallico libri, nil aliud eſt quàm verſio horum carminum S. Proſperi addito ipſius nomine:

Carm. de ingr. cap. 13.

*Nam ſi nemo uſquam eſt quem non velit eſſe redemtum,*
*Haud dubiè impletur, quidquid vult ſumma poteſtas.*

Paulò poſt, idem vir Sanctus hoc rurſum habet:

cap. 16.

*At verò omnipotens hominem cùm Gratia ſalvat,*
*Ipſa ſuum conſummat opus, cui tempus agendi*
*Semper adeſt, quæ geſta velit. Non moribus illi*
*Fit mora, non cauſis anceps ſuſpenditur ullis.*

Cap. 13. ℣. 9. Eſther. *Domine Rex omnipotens . . . Non eſt qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreveris ſalvare Iſraël.*

Enchir. cap. 96. S. Aug. *Neque enim veraciter ob aliud vocatur omnipotens, niſi quia quidquid vult, poteſt: nec voluntate cujuſpiam creaturæ voluntatis omnipotentis impeditur effectus.*

Cap. 98. Et rurſum paulò poſt: *Quis tam impiè deſipiat, ut dicat Deum malas hominum voluntates*

Digitized by Google

*luntates quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non poſſe convertere?*

27. *Fides eſt prima Gratia, & fons omnium aliarum.*

Concil. Trid. *Fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum & radix omnis juſtificationis.* Seſſ. 6. cap. 8.

S. Aug. *Quam gratiam primò accepimus? Fidem.* Tract. 3. in Joan. n. 8.

Idem. *Ex fide autem ideo dicit Apoſtolus juſtificari hominem non ex operibus, quia ipſa prima datur ex qua impetrentur cetera.* De Præ-deſt. SS. cap. 7.

30. *Omnes quos Deus vult ſalvare per Chriſtum, ſalvantur infallibiliter.*

S. Fulgent. *Omnes quos Deus vult ſalvos fieri, ſine dubitatione ſalvantur: nec poſſunt ſalvari niſi quos Deus vult ſalvos fieri; nec eſt quiſquam quem Deus ſalvari velit & non ſalvetur.* De incarn. & Grat. cap. 31.

S. Aug. *An audebis dicere, etiam rogante Chriſto ne deficeret fides Petri, defecturam fuiſſe ſi Petrus eam deficere voluiſſet; hoc eſt ſi eam uſque in finem perſeverare noluiſſet? Quaſi aliud Petrus ullo modo vellet, quàm pro illo Chriſtus rogaſſet ut vellet.* De Corrept. & Grat. cap. 8.

S. Bernard. *Non poſſunt perire, pro quibus Pater tradidit Filium in mortem ut vivant.* Hom. 3. de laud. Virg. Mar.

37. *Gratia Adami ſanctificando illum in ſemetipſo, erat illi proportionata; Gratia Chriſtiana nos ſanctificando in Jeſu Chriſto, eſt omnipotens & digna Filio Dei.*

De corrept. & Grat. cap. 12. & ibid. paſſim. cap. 10. 11. 12.

S. Auguſt. *Tales vires habebat ejus (* Adami *) voluntas quæ ſine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex ſeipſo concupiſcentialiter reſiſtebat, ut dignè tantæ bonitati & tantæ benè vivendi facilitati, perſeverandi committeretur arbitrium . . . nunc verò poſteaquam eſt illa magna peccati merito amiſſa libertas, etiam majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas . . . Subventum eſt igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ Gratiâ indeclinabiliter & inſuperabiliter ageretur.*

*De bono perſev. cap. 7.*

Idem. *Poſt caſum hominis non niſi ad Gratiam ſuam Deus voluit pertinere . . . ut homo non recedat ab eo. Hanc Gratiam poſuit in illo, in quo ſortem conſecuti ſumus, prædeſtinati ſecundùm propoſitum ejus qui univerſa operatur.*

38. *Peccator non eſt liber niſi ad malum ſine Gratia Liberatoris.*

*Joan. VIII.* 34. 36.

Chriſtus. *Qui facit peccatum, ſervus eſt peccati . . . Si ergo vos Filius liberaverit, verè liberi eritis.*

*De Spir. & Lit. cap. 3.*

S. Auguſt. *Nam neque liberum arbitrium quidquam niſi ad peccandum valet, ſi lateat veritatis via.*

*Lib 3. ad Boniſ. cap. 8.*

Idem. *Liberum arbitrium captivatum, non niſi ad peccandum valet: ad juſtitiam verò niſi divinitus liberatum adjutumque non valet.*

*Oper. imperf. in*

Idem. *Liberum autem eſſe quemquam ad agen-*

*agendum bonum ſine adjutorio Dei...hoc vos dicitis; hinc eſtis Cœleſtiani & Pelagiani.* Jul. lib. 3. cap. 101.

Concil. Arauſ. II. *Nemo habet de ſuo niſi mendacium & peccatum.* Can. 22.

44. *Non ſunt niſi duo amores, unde volitiones & actiones omnes noſtræ naſcuntur. Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur: & Amor quo nos ipſos ac mundum diligimus: qui quod ad Deum referendum eſt, non refert, & propter hoc ipſum fit malus.*

S. Leo Magnus Papa. *Duo amores ſunt ex quibus omnes prodeunt voluntates, ita diverſæ qualitatibus ſicut dividuntur authoribus. Naturalis enim animus qui ſine dilectione eſſe non poteſt, aut Dei amator eſt aut mundi: in dilectione Dei nulla nimia; in dilectione autem mundi cuncta ſunt noxia.* Serm. 5. de jejun. 7. menſis.

S. Auguſt. *Non faciunt bonos vel malos mores, niſi boni vel mali amores.* Epiſt. 155 n. 15.

Proſper. - - - *Manet ergo voluntas* Carm. de ingr. cap. 27.
*Semper amans aliquid quo ſe ferat: & labyrintho*
*Fallitur, ambages dubiarum ingreſſa viarum.*
*Vana cupit, vanis tumet & timet: omnimodaque*
*Mobilitate ruens in vulnera vulnere ſurgit.*

56. *Deus non remunerat niſi charitatem, quoniam charitas ſola Deum honorat.*

1. Cor. XIII. 1. 2. 3. S. Paulus. *Si linguis hominum loquar & angelorum . . . Si habuero omnem fidem, ita ut montes tranſferam . . . ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: & ſi tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.*

De Grat. Chriſ. cap. 26. *Ubi non eſt dilectio, nullum bonum opus imputatur, nec rectè bonum opus vocatur.*

Serm. 11. in Oct. Paſch. n. 7. S. Bern. *Virtus charitatis ſola caſtificat animum, ſolu purgat intentionem.*

58. *Nec Deus eſt, nec Religio ubi non eſt charitas.*

Epiſt. 1. cap. 4. ꝟ. 8. S. Joannes. *Qui non diligit, non novit Deum: quoniam Deus charitas eſt.*

Lib. 10. de civit. cap. 3. S. Aug. *Deo ſacrificamus hoſtiam humilitatis & laudis in ara cordis, igne fervidæ caritatis . . . Hìc eſt Dei cultus, hæc vera Religio, hæc recta pietas, hæc tantùm Deo debita ſervitus.*

Serm. 53. de pace. S. Petrus Chryſol. *Charitas ex Deo eſt. Sine Deo ergo eſt qui non habet charitatem.*

61. *Timor non niſi manum cohibet; cor autem tamdiù peccato addicitur, quamdiu ab amore juſtitiæ non ducitur.*

In Lucam Lib. 8. n. 21. S. Ambr. *Qui metuit, reprimitur, non emendatur.*

Epiſt. 144. S. Aug. *Inimicus juſtitiæ eſt qui pœnæ timore non peccat, amicus autem erit ſi ejus amore non peccet: tunc enim verè timebit peccare.*

Digitized by Google

*care. Nam qui gehennas metuit, non peccare metuit, ſed ardere.*

S. Bern. *Nec timor nec amor privatus convertit animam. Mutant interdum vultum vel actum, affectum numquam.* Epiſt. 2. n. 3.

S. Thomas. *Lex vetus dicitur cohibere manum, non animum: quia qui timore pœnæ ab aliquo peccato abſtinet, non ſimpliciter ejus voluntas à peccato recedit; ſicut recedit voluntas ejus qui amore juſtitiæ abſtinet à peccato. Et propter hoc lex nova, quæ eſt lex amoris, dicitur animum cohibere.* 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2.

Ludolphus de Saxonia Carthuſianus, ſeculi XIV ſcriptor piiſſimus. *Servilis timor eſt ille, quo quis timet peccare propter gehennam & non amore juſtitiæ: ſed formidine pœnæ cohibet manum, ſed non animum à peccato.* De vita Chriſti part. 1. cap. 55.

Inſtitutio ad pietatem Chriſtianam, edita juſſu Concilii Moguntini anno 1549: *Nec à malo receſſiſſe putandus eſt, qui timore prohibitus malum perpetrare abſtinet: nam qui metu pœnæ non peccat, adhuc ex ipſo peccat, quod peccare vellet ſi impunè poſſet: & innocentiam coram Deo vel ex eo amittit, quia deſiderio peccat.*

65. *Moïſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores Legis mortui ſunt, abſque eo quod ullum Deo dederint filium, cùm non effecerint niſi mancipia per timorem.*

Cap. 1. ỳ. 17. S. Joannes. *Lex per Moïſen data eſt, Gratia & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt.*

Rom. VIII. 15. S. Paulus. *Non enim accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore; ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, Pater.*

Rom. VIII. 3. Idem. *Quod impoſſibile erat Legi in quo infirmabatur per carnem, Deus mittens Filium ſuum &c.*

Gal. II. 21. Idem. *Non abjicio gratiam Dei. Si enim per Legem juſtitia, ergo gratis Chriſtus mortuus eſt.*

Gal. III. 21. 22. Idem. *Si enim data eſſet lex quæ poſſet vivificare, verè ex lege eſſet juſtitia. Sed concluſit Scriptura omnia ſub peccato, ut promiſſio ex fide Jeſu Chriſti daretur credentibus.*

Gal. IV. 22. 24. 25. 26. Idem. *Abraham duos filios habuit, unum de ancilla & unum de libera . . . quæ ſunt per allegoriam dicta. Hæc enim ſunt duo Teſtamenta. Unum quidem in monte Sina in ſervitutem generans, quæ eſt Agar: Sina enim mons eſt Arabiæ, qui conjunctus eſt ei quæ nunc eſt Jeruſalem, & ſervit cum filiis ſuis. Illa autem quæ ſurſum eſt Jeruſalem libera eſt; quæ eſt mater noſtra.*

Hebr. III. 5. 6. Idem. *Moïſes quidem fidelis erat in tota domo ejus tamquam famulus, in teſtimonium eorum quæ dicenda erant: Chriſtus verò tamquam filius in domo ſua.*

Idem.

Idem. *Nihil enim ad perfectum adduxit* (ἐτελείωσεν) *Lex.* Hebr. VII. 19.

Idem. *Nunc autem melius ſortitus eſt miniſterium, quantò & melioris teſtamenti mediator eſt, quòd in melioribus repromiſſionibus ſancitum eſt. Nam ſi illud prius culpa vacaſſet, non utique ſecundi locus inquireretur: Vituperans enim eos dicit* &c. Hebr. VIII. 6. 7. 8.

Poſt tam illuſtria teſtimonia Spiritus Sancti, ſupervacuum videtur Patrum dicta proferre. Quid enim Patres verebuntur qui audent damnare hanc propoſ. 65, cujus doctrina unicus penè ſcopus eſt B. Pauli Epiſtolarum ad Romanos, ad Galatas, ad Hebræos. Illud ex his teſtimoniis modò inferamus, non poſſe damnari hanc Quenellii doctrinam, niſi everſa œconomiâ divinæ ſapientiæ circa myſteria incarnationis & ſatisfactionis Chriſti, à Chriſto ipſo & Apoſtolis mundo patefactâ. Ut proinde Fauſto Socino quam homine Catholico dignior ſit illius ſacratiſſimæ doctrinæ damnatio.

69. *Fides, uſus, augmentum, præmium fidei, totum eſt donum puræ liberalitatis Dei.*

S. Paulus. *Stipendia enim peccati, mors; gratia autem Dei vita æterna in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* Rom. VI. 23.

Idem. *Quis te diſcernit? Quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis?* 1. Cor. IV. 7.

Con-

Seſſ. 6. cap. 16. Concil. Trid. *Abſit ut Chriſtianus homo in ſeipſo vel confidat vel glorietur, & non in Domino: cujus tanta eſt erga omnes homines bonitas, ut eorum velit eſſe merita quæ ſunt ipſius dona.* Quæ poſtrema verba Concilium deſumſit ex Epiſtola S. Cœleſtini I. Rom. Pont. ad Epiſc. Gall.

Hymnus in Miſſa Pentecoſtes. *Sine tuo numine nihil eſt in homine nihil eſt innoxium . . . Da virtutis meritum, da ſalutis exitum, da perenne gaudium.*

De Bono Perſev. cap. 2. S. Auguſt. *Nam tria ſunt, ut ſcitis, quæ maximè adverſus eos* (Pelagianos) *Catholica defendit Eccleſia. Quorum eſt unum, Gratiam Dei non ſecundùm merita noſtra dari, quoniam Dei dona ſunt, & Dei Gratiâ etiam conferuntur merita univerſa juſtorum. Alterum eſt* &c.

Carm. de ingr. cap. 29.

*Fons igitur meriti eſt lucis Pater. Inde quod in nos*
*Fluxerit, hoc nobis majorum eſt cauſa bonorum*
*Dum largitori ſua reddimus: éque relatis*
*Augemur, noſtrumque bonum fit gloria dantis.*

Cap. 34. Pelagium.

Idem. *I procul inſana impietas, arteſque malignas*
*Aufer, & auctorem comitare excluſa Britannum.*

Nos

*Nos humiles tenueſque ſumus, grex parvus, & altis*
*Inniti metuens: quia ſufficientia noſtra*
*Ex Chriſto eſt: ſi quid recti ſapimus volumuſque*
*Illi debemus qui vincula noſtra reſolvit.*
*Proque malis bona reſtituit: non inveniendo*
*Quod merito legeret, ſed donans quo legeretur.*

Idem. *Nam meritum ad mortem ſubeundam ſufficit unum,* Cap. 36.
*Ad vitam, niſi quod donarit Gratia, nullum.*

Idem. *Si quid enim recti gerimus, Domine, auxiliante* Cap. ult.
*Te gerimus: tu corda moves: tu vota petentis*
*Quæ dare vis, tribuis: ſervans largita, creanſque*
*De meritis merita, & cumulans tua dona coronis.*

77. *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Chriſti, ceſſat interius habere Deum pro Patre & Chriſtum pro capite.*

S. Joannes. *Qui facit peccatum, ex diabolo eſt . . . omnis qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit . . . in hoc manifeſti ſunt filii Dei & filii diaboli.* Epiſt. 1. cap. 3. v. 8. 9. 10.

Idem. *Quotquot autem receperunt eum, dedit illis poteſtatem filios Dei fieri, his qui* Joan. 1. 12. 13.
*credunt*

*credunt in nomine ejus: qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt.*

Rom. VIII. 9. S. Paulus. *Si quis ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt ejus.*

Ibid. ✝. 14. Idem. *Quicumque ſpiritu Dei aguntur, ii ſunt filii Dei.*

Serm. 4. cont. Arianos n. 22. S. Athanaſ. *In quorum cordibus Filius non eſt, nec etiam Deus eorum Pater dici poteſt.*

In Epiſt. ad Epheſ. lib. 3. cap. 5. S. Hieron. *Qui peccator eſt, & aliqua ſorde maculatus, de Eccleſia Chriſti non poteſt appellari, nec Chriſto ſubjectus dici.*

Tract. 5. in 1. Epiſt. Joan. n. 7. S. Auguſt. *Dilectio ſola diſcernit inter filios Dei & filios diaboli. Signent ſe omnes ſigno crucis Chriſti; reſpondeant omnes, Amen. Cantent omnes Alleluia: baptizentur omnes: intrent Eccleſiam: faciant parietes baſilicarum: non diſcernuntur filii Dei à filiis diaboli niſi charitate.*

Lib. 2. cont. Creſcon. cap. 21. Idem. *Propter malam pollutamque conſcientiam damnati à Chriſto, jam in corpore Chriſti non ſunt quod eſt Eccleſia: quoniam non poteſt Chriſtus habere membra damnata.*

Lib. 4. de Bapt. cap. 3. n. 4. Idem. *Aſſerat qui poteſt, hujus columbæ membra eſſe, qui ſeculo verbis non factis renunciant.*

Fragm. 5. edit. Sirm. S. Alcimus Avitus Epiſc. Vienn. *Dicit Joannes Evangeliſta*, quòd dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui cre-

dunt

dunt in nomine ejus; *ut aut permaneat filius benè vivendo, aut certè per carnalem converſationem rejiciat paternitatem.*

81. *Obſcuritas ſancta verbi Dei, non eſt Laïcis ratio diſpenſandi ſe ab ejus lectione.*

David. *Beati qui ſcrutantur teſtimonia* *Pſal.*
*ejus.* CXVIII.
2.
Idem. *Lucerna pedibus meis verbum tuum* *Ibid.* ℣. 105
*& lumen ſemitis meis.*

Nehemias. *Attulit Esdras ſacerdos Legem coram multitudine virorum & mulierum . . . & legit in eo apertè . . . de mane uſque ad mediam diem in conſpectu virorum & mulierum.* 2. *Eſd.* VIII. 2. 3.

4. Reg. XIII. 2. *Aſcenditque Rex* (Joſias) *templum Domini, & omnes viri Juda univerſique qui habitabant in Jeruſalem cum eo Sacerdotes & Prophetæ, & omnis populus à parvo uſque ad magnum: legitque cunctis audientibus omnia verba libri fœderis qui inventus eſt in domo Domini.*

1. Machab. XII. 6. 9. *Jonathas ſummus Sacerdos, & ſeniores gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus Judæorum, Spartiatis fratribus ſalutem. . . . Nos cùm nullo horum indigeremus, habentes ſolatio ſanctos libros qui ſunt in manibus noſtris.*

2. Machab. VIII. 16. 23. *Convocatis autem Machabæus ſeptem millibus qui cum ipſo erant, rogabat ne hoſtibus reconciliarentur, neque metuerent iniquè venientium adverſùm*

Digitized by Google

*verſum ſe hoſtium multitudinem, ſed fortiter contenderent . . . Ad hoc etiam ab Esdra lecto illis ſancto libro, & dato ſigno adjutorii Dei, in prima acie ipſe dux commiſit cum Nicanore.*

Act. XV. 21. S. Jacobus. *Moïſes enim à temporibus antiquis habet in ſingulis civitatibus qui eum prædicent in Synagogis, ubi per omne Sabbatum legitur.*

Matth. XI. 25. Chriſtus Dominus. *Confiteor tibi, Pater, Domine cœli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & revelaſti ea parvulis.*

Act. VIII. 27. 28. 30. 31. 35. S. Lucas. *Ecce vir Æthiops eunuchus . . . revertebatur ſedens ſuper currum ſuum, legenſque Iſaïam Prophetam . . . Accurrens autem Philippus . . . dixit: Putaſne intelligis quæ legis? Qui ait: & quomodo poſſum ſi non aliquis oſtenderit mihi? Rogavitque Philippum ut aſcenderet & ſederet ſecum. . . . Aperiens autem Philippus os ſuum & incipiens à Scriptura iſta, evangelizavit illi Jeſum.*

Rom. I. 1. 7. S. Paulus. *Paulus Apoſtolus . . . . omnibus qui ſunt Romæ.*

1. Cor. I. 2. Idem. *Eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi . . . cum omnibus qui invocant nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti.*

2. Cor. I. 1. Rom. XV. 4. Idem. *Eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi cum omnibus ſanctis qui ſunt in univerſa Achaïa.*

Et

Et ita deinceps ad Gal. Epheſ. Philip. Coloſſ. Theſſ.

Idem. *Quæcumque ſcripta ſunt ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, ut per patientiam & conſolationem Scripturarum ſpem habeamus.* Rom. XV. 4.

Idem. *Cùm lecta fuerit apud vos epiſtola hæc, facite ut & in Laodicenſium Eccleſia legatur.* Coloſſ. IV. 16.

Idem. *Adjuro vos per Dominum, ut legatur epiſtola hæc omnibus ſanctis fratribus.* 1. Theſſ. V. 27.

S. Jacobus. *Jacobus . . . duodecim tribubus quæ ſunt in diſperſione.* Jac. I. 1.

S. Petrus. *Petrus . . . electis advenis diſperſionis Ponti, Galatiæ &c.* 1. Pet. I. 1.

Idem. *Simon Petrus . . . iis qui coæqualem nobiſcum ſortiti ſunt fidem.* 2. Pet. I. 1.

Idem. *Habemus firmiorem Propheticum ſermonem, cui benè facitis attendentes quaſi lucernæ lucenti in caliginoſo loco.* Ibid. 1. 19.

S. Judas. *Judas . . . his qui ſunt in Deo Patre dilectis, & Chriſto Jeſu conſervatis & vocatis.* Jud. I. 1.

S. Joannes. *Beatus qui legit & audit verba Prophetiæ hujus.* Apoc. I. 3.

Nihil neceſſe eſt Patrum dicta hic adnectere: tum quod jam vulgo notum ſit omnes penè omnium ſeculorum veritati huic luculentiſſima teſtimonia perhibere; tum quod in brevi ſcripto difficilis ſit dele-

ctus

Digitized by Google

ctus in tanta copia. Sed propinquiorum ſeculorum duo triave teſtimonia referre, fortaſſe non inutile fuerit.

S. Thomas. *Concluſio. Sacra doctrina cum cunctis hominibus communiter proponatur, in ea metaphoris & corporalibus ſimilitudinibus divina exponi, maximè conveniens eſt.*

1. *Part. q.* 1. *art.* 9. ☉. *Reſpondeo dicendum quòd conveniens eſt Sacræ Scripturæ divina & ſpiritualia ſub ſimilitudine corporalium tradere. Deus enim omnibus providet ſecundum quod competit eorum naturæ .... convenit etiam Sacræ Scripturæ quæ communiter omnibus proponitur* (*ſecundum illud ad Rom.* 1. ſapientibus & inſipientibus debitor ſum) *ut ſpiritualia ſub ſimilitudinibus corporalium proponantur, ut ſaltem vel ſic rudes eam capiant; qui ad intelligibilia ſecundùm ſe capienda non ſunt idonei.*

*De Vita Chriſ. in Prologo.* Ludolphus de Saxonia. *Inter omnes ergo Scripturas præcipuè Evangelium, quod ſecundum Auguſtinum inter omnes divinas auctoritates quæ ſacris Litteris continentur meritò præcellit, ſtudeas præ manibus ſemper habere, & in corde tuo jugiter circumferre: quia hoc te de vita & moribus Domini noſtri Jeſu Chriſti & de omnibus ad ſalutem neceſſariis poterit clariùs edocere.*

*Lib.* 4. *cap.* 11. Auctor Imitat. Chriſti. *Duo namque mihi neceſſaria permaximè ſentio in hac vita, ſine*

*ſine quibus mihi importabilis foret iſta miſerabilis vita. In carcere corporis hujus detentus, duobus me egere fateor, cibo ſcilicet & lumine. Dediſti itaque mihi infirmo ſacrum corpus tuum ad refectionem mentis & corporis: & poſuiſti lucernam pedibus meis verbum tuum. Sine his duobus benè vivere non poſſem: nam verbum Dei, lux animæ meæ: & Sacramentum tuum, panis vitæ.*

Joannes Picus Mirandulanus. *Nihil Deo gratius, nihil tibi utilius facere potes, quam ſi non ceſſaveris Litteras Sacras nocturna verſare manu, verſare diurna. Latet enim in illis cœleſtis vis quædam viva & efficax, quæ legentis animum (ſi modo illas purè humiliterque tractaverit) in divinum amorem mirabili quadam poteſtate transformat.* Epiſt. ad Franciſc. nepotem.

88. *Ignoramus quid ſit peccatum & vera pœnitentia, quando volumus ſtatim reſtitui poſſeſſioni bonorum illorum quibus nos peccatum ſpoliavit, & detrectamus ſeparationis iſtius ferre confuſionem.*

Lex Moïſis. *Anima polluta quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacificorum quæ oblata eſt Domino, peribit de populis ſuis.* Levit. VII. 20.

Jeremias. *Curabant contritionem filiæ populi mei cum ignominia dicentes; pax pax: & non erat pax.* Cap. 6. ℣. 14.

Ezechiel. *Væ qui conſuunt pulvillos ſub omni cubito manus: & faciunt cervicalia ſub capite univerſæ ætatis ad capiendas ani-*

mas;

*mas; & cùm caperent animas populi mei, vivificabant animas eorum.*

Luc. XVIII. 13. Chriſtus Dominus. *Publicanus à longè ſtans, nolebat nec oculos ad cœlum levare: ſed percutiebat pectus ſuum dicens: Deus propitius eſto, mihi peccatori.*

Matth. VIII. 7. 8. *Ait illi Jeſus: ego veniam & curabo eum. Et reſpondens Centurio ait: Domine non ſum dignus ut intres ſub tectum meum, ſed tantùm dic verbo & ſanabitur puer meus.*

*De lapſis.* S. Cyprianus. *Emerſit, fratres dilectiſſimi, novum genus cladis; & quaſi parum perſecutionis procella ſævierit, acceſſit ad cumulum ſub miſericordiæ titulo malum fallens & blanda pernicies. Contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem, temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio. Irrita & falſa pax; periculoſa dantibus, nihil accipientibus profutura.*

*Epiſt.* 30. *inter Epiſt. Cypr.* Clerus Romanus. *Abſit ab Eccleſia Romana vigorem ſuum tam profana facilitate demittere, & nervos ſeveritatis everſa fidei majeſtate diſſolvere; ut cùm adhuc non tantùm jaceant, ſed & cadant everſorum fratrum ruinæ, properata nimis remedia communicationum, utique non profutura, præſtentur; & nova per miſericordiam falſam vulnera, veteribus tranſgreſſionis vulneribus imprimantur, ut miſeris ad everſionem majorem eripiatur & pœnitentia.*

S. Am-

S. Ambroſ. *Volo veniam reus ſperet, petat eam lacrymis, petat gemitibus, petat populi totius fletibus: ut ignoſcatur & obſecret: & cum ſecundò & tertiò fuerit dilata ejus communio credat remiſſiùs ſe ſupplicaſſe; fletus augeat miſerabilior.* *Lib. 1. de pœ it. cap. 16.*

S. Auguſt. *Aſcendat homo adversùm ſe tribunal mentis ſuæ . . . Atque ita conſtituto in corde judicio . . . ab ipſa mente talis ſententia proferatur, ut ſe indignum homo judicet participatione Corporis & Sanguinis Domini . . . Quomodo in interiora veli & in illa inviſibilia Sancta Sanctorum intrare audebit & poterit, qui medicinam cœleſtis diſciplinæ contemnens, noluit pauliſper à viſibilibus ſeparari?* *Serm. 351. n. 7. nova Edit.*

Concil. Trid. *Ad quam tamen novitatem & integritatem per Sacramentum pœnitentiæ ſine magnis noſtris fletibus & laboribus, divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus: ut meritò Pœnitentia laborioſus quidam Baptiſmus à Sanctis Patribus dictus fuerit.* *Seſſ. 14. cap. 2.*

Concludamus itaque cum S. Paulo. *Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* *1. Cor. XI. 28. 29.*

91. *Excommunicationis injuſtæ metus numquam debet nos impedire ab implendo de-*

*debito noſtro. Numquam eximus ab Eccleſia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulſi, quando Deo, Jeſu Chriſto, atque ipſi Eccleſiæ per charitatem affixi ſumus.*

*Act. V. 29.* Petrus & Apoſtoli. *Obedire oportet Deo magis quam hominibus.*

*Joan. XVI. 1. 2.* Chriſtus Dominus. *Hæc locutus ſum vobis ut non ſcandalizemini. Abſque Synagogis facient vos.*

*Luc. VI. 22. 23.* Et alibi. *Beati eritis cùm vos oderint homines, & cùm ſeparaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen veſtrum tamquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa die & exultate; ecce enim merces veſtra multa eſt in cœlo.*

*Lib. de Bapt. cap. 17.* S. Aug. *Spiritales ſive ad hoc ipſum pro ſtudio proficientes, non eunt foras: quia & cùm aliqua vel perverſitate vel neceſſitate hominum videntur expelli, ibi magis probantur quàm ſi intus permaneant.*

*Lib. de vera Relig. cap. 6.* Idem. *Sæpè ſinit divina providentia per nonnullas nimiùm turbulentas carnalium hominum ſeditiones expelli de congregatione Chriſtiana etiam bonos viros. Quam contumeliam vel injuriam ſuam cùm patientiſſimè pro Eccleſiæ pace tulerint, neque ullas novitates vel ſchiſmatis vel hæreſis moliti fuerint, docebunt homines, quàm verò affectu, & quanta ſinceritate caritatis Deo ſerviendum ſit . . . . Rarum hoc videtur genus; ſed*

*tamen*

Digitized by Google

*tamen exempla non deſunt; immo plura ſunt quàm credi poteſt.*

Gelaſius I. Rom. Pont. *Cui eſt illata ſententia, ſi injuſta eſt, tantò eam curare non debet, quanto apud Deum & Eccleſiam ejus neminem poteſt iniqua gravare ſententia. Ita ergo ea ſe non abſolvi deſideret, qua ſe nullatenus perſpicit obligatum.* Decret. Grat. part. 2. cauſ XI. q. 3. c. 46.

Hic ſiſtemus. Decet enim meminiſſe non hìc eam rem ex profeſſo, quod aiunt, pertractari; ſed edi tantummodo ſpecimen. Hæc autem & ejuſmodi innumera quæ pro aſſerenda propoſitionum damnatarum veritate proferuntur, tam ſunt luculenta, tamque copioſa, ut ſoleant Bullæ patroni quibus aliquid etiamnum ſanæ doctrinæ & verecundiæ supereſt, ad neſcio quas perverſas interpretationes confugere, quarum ope ſenſum quemdam erroneum, ſed peregrinum, & à genuina verborum ſignificatione Auctoriſque mente alieniſſimum, propoſitionibus affingunt invito ſenſu communi, invito idiomate Scripturæ & Traditionis, invito Clemente XI, invitis denique Jeſuitis totius negotii architectis. Verùm ut appareat quàm inane ſit omne iſtiuſmodi effugium, juvat hìc ex Gallico ſermone Latinè reddere, graviſſimas conſiderationes tres quæ præfiguntur volumin-

lumini Difficultatum Romæ à Gallicanis ablegatis exhibitarum.

Nam præterquam quòd rem pulchrè ob oculos ponant, accedit non exiguam illis auctoritatem tribuendam, cùm nomine Gallicanorum Epiſcoporum, ac Theologorum, qui Conſtitutionem ſuſcipere defugiunt, ipſiuſque adeo Aulæ Francicæ auctoritate Romam miſſæ ſint Difficultates illæ.

## Consideratio Prima.

*Difficultez des Theolog. de France* &c. à pag. 7 ad 15.

„ Conſtitutio damnat propoſitiones
„ abſolutè acceptas & in ſeipſis.
„ *Omnes & ſingulas propoſitiones præinſer-*
„ *tas*, inquit Summus Pontifex, *dam-*
„ *namus.*

„ Nulla illarum eſt quæ non aliqua
„ nota & cenſura afficiatur. *Omnes &*
„ *ſingulas . . . tanquam falſas, ſcandalo-*
„ *ſas, ſeditioſas, blaſphemas, hæreticas*
„ *&c. reſpectivè damnamus.* Vetitum
„ eſt eas tueri *conjunctim vel diviſim*, ut
„ quicumque *illas vel illarum aliquam*
„ *conjunctim vel diviſim docuerit . . . Ec-*
„ *cleſiaſticis cenſuris ſubjaceat.*

„ Habet igitur unaquæque illarum
„ cauſam ſingularem. Non inter ſe con-
„ nexæ ſunt velut partes ejuſdem totius:
„ ſuum cuique vitium ineſt quod eam

„ cen-

„ cenſura dignam faciat; neque, ut
„ omnia ſuadent, expendenda eſt earum
„ connexio, nec liber de quo excerptæ
„ ſunt, nec Scriptor qui eas docuit.

„ Hæc conſideratio cùm multum fa-
„ ciat ad Conſtitutionis ſenſum perci-
„ piendum, latiùs explicanda eſt.

„ Si Conſtitutio propoſitiones tantum-
„ modo propter Librum ejuſve Aucto-
„ rem damnaret, non damnaret eas à
„ quocumque Auctore *docerentur*, *defen-
„ derentur*, aut *ederentur*; neque earum
„ defenſionem omnibus utriuſque ſexus
„ fidelibus interdiceret. Neque enim
„ damnatum dici poteſt aliquid ubicum-
„ cumque ſit, niſi id quod nuſquam bo-
„ num eſt.

„ Neque etiam omnem eas defenden-
„ di licentiam eriperet alioquin Conſti-
„ tutio. Abſit enim ut voluerit Ponti-
„ fex juſtitiæ & veritati defenſionem e-
„ ripere: debetur enim illud Eccleſiæ
„ Romanæ glorioſum teſtimonium, ſem-
„ per eam eminuiſſe ſingulari tutelâ, qua
„ juſtitiam & veritatem præteritis em-
„ poribus fovit.

„ Quæ præterea alia cauſa eſſet prop-
„ ter quam excommunicatione, hoc eſt
„ omnium pœnarum maxima, feriret
„ eum qui *de eis etiam diſputativè publicè
„ aut privatim tractaverit*, nulla alia reli-

„ ĉta libertate *niſi* eas *impugnandi?* Nec „ enim refellere aut *impugnare* licet niſi „ errorem aut iniquitatem.

*Eumdem propterea librum damnamus* &c. Conſtit.

„ Rurſum. Non ipſas alioquin propo„ ſitiones declararet Pontifex cauſam eſ„ ſe ob quam librum *Conſiderationum* „ *Moralium* damnet. Poſtulat enim or„ do judiciorum, ut propoſitiones damna„ ri mereantur propter vitium aliquod „ illis proprium & inhærens, priuſquam „ liceat damnare librum quemdam quia „ eas propoſitiones contineat.

„ Si exiſtimaſſet Pontifex propoſitio„ nes illas planè conſentire cum regula „ ſanæ doĉtrinæ, utique non eas nota a„ liqua affeciſſet damnando librum. „ Nuſquam deſinit veritas eſſe veritas, „ ubicumque reperiatur: neque um„ quam licuit eâdem cum errore cenſurâ „ illam involvere.

„ Qui, ut librum damnaret, non „ inde excerperet niſi propoſitiones quæ „ in ſeipſis bonæ ſunt, is utique eradi„ caret triticum omiſſis zizaniis, ſanæ „ doĉtrinæ rivos interverteret, ſolum„ que illic relinqueret virus erroris. Sa„ tis intelligitur non potuiſſe hanc eſſe „ mentem Pontifici, cùm tam terribili „ anathemate librum *Conſiderationum Mo-* „ *ralium* perculit. Hinc & ipſe in Con„ ſtitutione profitetur ſe excerpſiſſe cen-

„ tum

„ tum & unam propoſitionem, umquam continentes *fallacem hujus libri doctrinam*, & *ſummam hujus libri perniciem*; tanquam *noxia zizaniorum ſemina è medio tritici, quo tegebantur, educta*; tanquam *improbam ſaniem* quæ *ſecto ulcere foras erumpat.*

„ Qui itaque Sanctitatis Suæ menti ſervire voluerit, is judicare debet omnes & ſingulas earum propoſitionum continere virus aliquod illis proprium; idque ex ſeipſo tam noxium, ut quamvis nullo libro contineretur, non deſineret eſſe exitiale; corrumpendoque libro alioquin optimo ſufficeret.

## Consideratio Secunda.

Id ex conſideratione ſuperiore conſequitur.

„ SEnſus in propoſitionibus damnatus, ſenſus naturalis ſit oportet, qui ex vocum vulgari & propria ſignificatione naſcitur: quique ita ſuo ſplendore conſpicuus eſt, ut fallere nequeat.

„ Ut itaque rectè teneatur doctrina quam Pontifex interpoſitó anathemate damnat, confugiendum non eſt ad ſenſus obſcuros & abditos, peregrinos, violentè expreſſos, & ab uſitato ſermone deflectentes.

„ Hanc regulam præterire non ſinit „ ipſe Pontifex, dum exponit ſuum in „ edenda Conſtitutione conſilium. Con- „ teſtatur enim ſe *fallacem libri doctrinam* „ *generatim ſolummodo hactenus indicatam*, „ *pluribus ſingillatim ex eo excerptis propoſi-* „ *tionibus diſtinctiùs & apertius explicare*, „ *atque univerſis Chriſti fidelibus noxia zi-* „ *zaniorum ſemina è medio tritici, quo te-* „ *gebantur, educta, velut ob oculos expone-* „ *re*: confiditque, *Benedicente Domino* „ *fore ut omnes tandem apertæ jam manife-* „ *ſtæque veritati cedere compellantur*: jam „ videlicet *denudatis & quaſi in propatulo* „ *poſitis, non uno quidem aut altero, ſed* „ *plurimis graviſſimiſque tum pridem dam-* „ *natis, tum etiam novè adinventis erro-* „ *ribus*.

„ Ex his inferre oportet, ſenſum pro- „ poſitionum quem attingit Conſtitutio, „ non alium eſſe quàm ſenſum obvium, „ verbis ex uſitato hominum ſermone „ acceptis; ſenſum in oculos inſilientem, „ tamque manifeſtum ut de eo ambi- „ gendi locus non ſit, niſi apud eos qui „ *quaſi in nocte ſic in meridie palpare* „ amant.

*Breve ad Regem Chriſtianiſſ.* 8. *Idus Maii* 1714.

Con-

## Consideratio Tertia.

„ MEns Pontificis damnantis propo-
„ ſitiones 101 fuit, *ſedare, præſer-*
„ *tim in florentiſſimo Galliæ regno , exorta*
„ *ingeniorum variè opinantium diſſidia.*

„ Non itaque in antiquatas contro-
„ verſias , aut errores præteritorum ſe-
„ culorum tenebris involutos , lata eſt
„ Conſtitutio. Aliis gravioribus nego-
„ tiis commotus fuit animus Summi
„ Pontificis. Præſentius & metuen-
„ dum magis periculum eum ſolicitum
„ reddidit.

„ Vidit in Eccleſia, & Gallicana ma-
„ ximè, diſſenſionis æſtu abhinc multis
„ annis incitatos animos. Timuit ne *in-*
„ *geniorum in acerbiores ſciſſuras protenden-*
„ *tium* diverſitas , deinde pejora diſſidia
„ pareret. Huic malo viam præcludere
„ voluit edendo Conſtitutionem quæ fi-
„ dei & doctrinæ communis regula eſ-
„ ſet, quæ diverſas quaslibet Theologo-
„ rum opinationes ad eamdem ſenten-
„ tiam redigeret, atque ita omnem diſ-
„ ſentiendi materiem auferret. Hic ſco-
„ pus & finis Bullæ.

„ Tam luctuoſorum diſſidiorum origo
„ pluſquam ſatis nota eſt. Quibus ea-
„ rum initia debeantur, notum eſt ;

 „ quo-

„ quorum artibus ad eam aſperitatem &
„ vehementiam , quæ nunc cernitur ,
„ perventum ſit ; & quàm pridem hoc
„ ſibi ex his diſſidiis commodi parave-
„ rint, ut impunè illis liceat impugnare
„ non pauca certiſſima & graviſſima Re-
„ ligionis & Moralis Chriſtianæ capita.
„ Qui igitur de univerſo hoc negotio
„ ex æquo judicare volet, intra hujus æ-
„ vi ſpatium mentis oculos contineat.
„ Hìc enim ipſa Conſtitutionis verba nos
„ conſiſtre jubent: neque ſinunt contro-
„ verſias, quarum antiquior ætas ſit, ſi-
„ bi pro ſcopo adſignari. Et ſanè quis
„ credat voluiſſe Pontificem univerſam
„ Eccleſiam perterrefacere propter erro-
„ res jam diu rejectos, quique nullum
„ hodie patronum habeant? Æquiùs de
„ eo exiſtimandum eſt, credendumque,
„ voluiſſe eum quorumdam audaciam,
„ ut putabat, contundere, ne omnia in-
„ ter ſe permiſcerentur. Atque ita ex-
„ ponere voluit ipſe quid amplecti, quid
„ rejicere oporteat, ex iis de quibus no-
„ ſtro tempore diſſenſio eſt ; hoc eſt,
„ circa liberum arbitrium, Gratiam
„ Chriſti, primum maximumque man-
„ datum de diligendo Deo, Pœniten-
„ tiam, Sacræ Scripturæ lectionem, &
„ hujuſmodi plura.

„ Quàm

Quàm hæc firmo fundamento ſtent, vel hinc apparet, quòd non Appellantibus tantùm, ſed & aſperrimis eorum adverſariis certiſſima cenſeantur; quod nemo hactenus, niſi multum fallor, hujuſmodi argumentis reſpondere tentaverit, quamvis jam toties prolata ſint; denique quòd iſta Conſtitutionis expoſitio non aliunde niſi ex lucidiſſimis creberrimiſque ipſius Conſtitutionis verbis petita ſit.

Liceat igitur univerſam hanc de Conſtitutione diſputationem claudere hoc Syllogiſmo:

Clemens XI *ex Cathedra* pronuncians damnat *omnes & ſingulas* propoſitiones, in ſenſu diſtincto, aperto, manifeſto, obvio; in ſeipſis; prout in Galliis de iis diſputatum fuit.

Atqui multæ ex illis propoſitionibus ſenſu obvio &c. nihil enunciant niſi Scripturæ Sacræ, Conciliorum, SS. Patrum dogmata ipſis penè eorum verbis prolata.

Ergo Clemens XI *ex Cathedra* pronuncians damnavit dogmata Scripturæ Sacræ, Conciliorum, SS. Patrum.

Itaque nullum fortaſſe exemplum Pontificis *ex Cathedra* errantis, illuſtrius a-

pud poſteros habebitur quàm Clementis XI.

His ad cumulum nuper acceſſit, quòd Pontifex ſuo illo ſeu Brevi ſeu Diplomate, quod *Literas Apoſtolicas* vocant, Epiſcopos alioſque Conſtitutioni reluctantes, qui ſanè doctrinam ſuam multipliciter & dilucidè expoſuerant, à Communione ſua ſeparet, tamquam *Paſtores errantes & in errorem mittentes*; adversùm quos Pauli verbis fideles excitat: *Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci.* Quis itaque dubitare poſſit quin aliquas ſaltem iſtorum Epiſcoporum, Paſtorum, Academiarum &c. doctrinas damnet Pontifex, eoſque propterea à Communione ſua ſegregatos velit? Quamobrem non tantùm Regii Senatus Galliarum, non tantùm Eminentiſſimus Noallius, non tantùm Pariſienſis Academia; ſed & multi ex iis qui Conſtitutionem accepturi cum Catholicis expoſitionibus videbantur, poſtquam vident nullas preces, nullam moderationem tot annorum ſpatio aliquid elucidationis à Pontifice obtinere potuiſſe, de omni pacis ineundæ conſilio deſperantes, & à Conſtitutione & à Literis illis ad generale Concilium provocarint.

Et tamen non deſunt in Belgio noſtro, qui ſanæ doctrinæ amantes, ſi ſuperis placet

placet, videri geſtiunt, qui Literas illas ſummo plauſu exceperunt. Tolerari iſta utcumque poſſent, ſi à quodam P. Wavrio aliove mendicante Monacho proficiſcerentur; quibus Pontificem tamquam ſupra humanam conditionem ſublatum intueri aſſuetis, magni favoris ſpeciem præbet quidquid vel nomine tenus benignum eſt. At quod videre cogimur, Facultatem Theologicam Lovanienſem, ſanæ doctrinæ quondam tam tenacem, totque inſignibus viris honeſtatam, ita ſervire iniquitati, ut doctrinæ propriæ veluti oblita, ferientibus jugulum ultro præbeat, hoc eſt *Iterata Declaratione* non Conſtitutioni modò, ſed & funeſtis illis *Literis Apoſtolicis* accinat, quis ſine gemitu recogitet! Imo quis credat, niſi qui noverit jam triginta & amplius annorum ſpatio, vi, calumniis, fraudibus, id egiſſe Jeſuitas, Deſirantium, & Steyartium, ut contra jus faſque repulſis doctiſſimis piiſſimiſque viris, ad illam Facultatem adlegerentur ii qui Romanæ Aulæ & Jeſuitis aut placerent aut certè minus diſplicerent.

At quæ tandem eſt vaniſſimi triumphi materies? Nempè Pontificem in illis Literis dicere: *Ignorare non deberent ſententias illas ac doctrinas, quas ipſi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam &*

*liberè in Catholicis Scholis, etiam poſt editam à nobis memoratam Conſtitutionem, ſub oculis noſtris doceri atque defendi, illaſque propterea minimè per eam fuiſſe proſcriptas.* Ex quo nonnulli inferunt, doctrinas de Gratia efficace, relatione operum in Deum, & neceſſitate contritionis, per Conſtitutionem minimè fuiſſe damnatas.

Sed quàm inepta inprimis eſt iſta Decretorum inter ſe collatio? Conſtitutio damnat propoſitiones clariſſimas, plurimas, ipſis Scripturæ & Traditionis vocibus pronunciatas, omnium triſtiſſimo ſermone receptas, damnatque in ſenſu *aperto, diſtincto, manifeſto* & omnibus obvio: Literæ Apoſtolicæ confuſam vocem edunt de doctrinis Catholicarum Scholarum, nullo nominatim dogmate, nulla propoſitione prolata: Et tamen harum Literarum tenebras Conſtitutionis indeclinabili luci opponere non erubeſcunt iſti! At propiùs urgeamus, pauciſque palam faciamus, Literas iſtas non modo nihil ſubſidii adferre, ſed augere potiùs ſuſpicionem, ex mente Pontificis ſanam doctrinam eſſe damnatam.

1. Non dicit Pontifex quænam illæ ſint Catholicæ Scholæ quarum doctrinam intactam vult. Non defuerant qui crediderant damnari non poſſe propoſitiones 12, 30, & ſimiles, niſi ipſorum con-

Congruiſtarum doctrinâ damnatâ : alii propoſitiones 87, 88, 91, ab ipſis Jeſuitis traditas oſtendebant. Quid ſi hæ ſint illæ Scholæ quarum doctrinam damnatam non eſſe dicat Pontifex ? An id ſufficiet Lovanienſibus Magiſtris?

2. Fac etiam in aliis rebus eos malè intellexiſſe ejus mentem, certè quænam illæ ſint non edicit. Quid ſi Gratiam efficacem ſalvam velit, neceſſitatem contritionis non velit ? quid ſi contra ? Idem de reliquis materiis quæri poteſt. Nec enim in omnibus eos à mente ſua aberrare dicit.

3. Cùm ad ſingulares controverſias deſcendit Pontifex, tres tantùm commemorat: De utriuſque Legis diſcrimine ; de virtute Gratiæ ; de charitate. Nullum autem verbum facit de neceſſitate Fidei, de Lectione Scripturarum, de Pœnitentiæ miniſtratione, de injuſta excommunicatione, aliiſque propoſitionibus quæ non minùs ſolicitos habebant Epiſcopos & Paſtores, quàm priores illæ. Et ſanè mirum ſit, ſi commonſtrare poſſint Lovanienſes quoad illas poſteriores controverſias, doctrinam quàm Epiſcopi renitentes damnatam putant, Romæ ab illo tempore *palam & liberè* traditam fuiſſe.

4. Quin dum ad ipſas illas materias de

utra-

utraque Lege, Gratia, & charitate progrediuntur Literæ, augent ſuſpicionem eorum qui mentem Pontificis fuiſſe autumant, etiam quoad illas materias damnare ſanam doctrinam. Nam

5. De utriuſque Legis diſcrimine nihil commemorat Pontifex præter eam novæ Legis *præſtantiam quam omnes agnoſcunt & profitentur.* Eam igitur intactam ſinit quam *omnes*, ac proindè etiam Moliniani, *profitentur:* non eam quàm omnibus maledictis aſſiduè inceſſunt Moliniani.

6. Sic & *Divinæ Gratiæ virtutem* nullam aliam Clemens prædicat, niſi *quàm Catholicus nullus negat.* An porro illi Catholici non ſint Jeſuitæ, atque ille tantoperè adamatus præceptor ejus Sfondratus? Nullam ergo aliam Gratiæ virtutem à ſe damnatam negat, niſi eam de qua & Molina, & Leſſius, & Sfondratus ipſe conſentiant.

7. Quid autem de charitate? *Charitatem nulli impenſiùs laudant, nulli impudentiùs violant.* Nihil ampliùs. Is itaque hoc Brevi charitatis neceſſitatem intactam judicet, cui ſufficiat frigidiſſima illa & penè antiquata Jeſuitarum cantiuncula quam Breve venditat.

Quis non obſtupeſcat ad eorum cœcitatem, qui poſt tot illata doctrinæ Catholicæ lethalia vulnera, & nova per has Lite-

Literas ſuperaddita, ſibi miſerè plaudunt de inani aliqua vocula, qua nec unum *in individuo*, ut loquuntur, dogma conſervatur? Et tamen ea ſunt Lovanienſibus Magiſtris *documenta prorſus ineluctabilia!* Verè, *Gloria* eorum *in confuſione ipſorum.* *Philipp. III. 19.*

Illud potius dicamus, ne quidem ſuſcipi poſſe Conſtitutionem, etiam ſi tam orthodoxas undique expoſitiones proferrent *Literæ Apoſtolicæ*, quàm reipſa nullas proferunt. Illæ enim expoſitiones circa ipſam Conſtitutionem nihil immutarent: oſtenderent forſan ad meliorem mentem rediiſſe Pontificem; aut, ſi ita lubet, non malam ei mentem fuiſſe in edenda Conſtitutione. At quamdiu talis, qualis edita eſt, manet Conſtitutio, ſemper in ſenſu obvio, aperto &c. damnat certiſſima fidei & morum capita, adeoque ſuſcipi numquam poteſt, nam erronea eſſe non deſinit.

Ipſæ igitur Expoſitiones orthodoxæ eſſe poſſent, Conſtitutio nequaquam: itidem ut Arianæ aut Calvinianæ formulæ orthodoxis expoſitionibus fortaſſis exornari poſſent; ipſæ verò orthodoxæ fieri numquam poſſent.

Denique pro coronide accedat Conſtitutionem natura ſua, forma, & ſtylo tanto ampliorem auctoritatem habere quàm informes illæ Literæ, ut etiamſi

hæ

hæ aliquid circa negotia Conſtitutionis rectè ſtatuerent, facilè poſthac foret Romanis & Jeſuitis Conſtitutionem, utpotè Cathedraticam, pro infallibili definitione obtrudere; Literas, utpotè non Cathedraticas ex opinione multorum, nullo loco habere.

Hìc finem Primæ Partis faciemus. Ignoſcat Lector benevolus, ſi diſſidiorum in Belgio nuperrimè exortorum occaſione, ſeculo XVIII tantò diutiùs quàm aliis immorati ſumus.



Digitized by Google

# DISSERTATIONIS
## PARS SECUNDA,

*In qua reſpondetur*

## BELLARMINO

*impugnanti*

## Decreta Concilii Conſtantienſis de poteſtate univerſalis Concilii in Romanum Pontificem.

*Ex opere poſthumo Viri Clariſſimi*

## ANTONII ARNALDI,

Latinè reddita.

VIſum iri ſpero æquis rerum æſtimatoribus, Eccleſiæ Gallicanæ de Conſtantienſis Concilii auctoritate ſententiam huc uſque à Schelſtratani oppugnatione ſat tutam ſervatam eſſe. Sed erunt fortaſſe qui regerant, ex his non æquè tutam eam præſtari ab aliorum aſſultibus, quoniam hæc victoriæ ſpecies pro-

provenire poſſit ex adverſarii imbecillitate atque imperitia, bonam cauſam malè tutantis.

Quapropter operæ pretium duxi iis facere ſatis qui ita affecti ſunt. Itaque in iſtorum gratiam, cenſui bona fide exhibenda eſſe quæcumque à doctioribus probabiliora adverſus illorum Decretorum autoritatem excogitata ſunt; & demonſtrandum, ea omnia vel jam obtrita, vel ejuſmodi eſſe quæ facilè & paucis obteri poſſint.

In iis qui de hac re pro Romanæ Aulæ opinionibus ſcripſere, tum fama, tum eruditione eminent tres Cardinales, nempè à Turrecremata, Cajetanus, & Bellarminus. Sed ad cauſam ſatis erit Bellarmini argumenta excuſſiſſe, quòd is aliorum præcipua quæque in libros ſuos tranſtulerit. Eum igitur, ne cogar ſæpè eadem dicere, ſolum impugnabo: atque ad ſex capita revocabo quæcumque variis locis in hanc rem ab eo ſcripta ſunt. Dicendi initium dabit Piſana Synodus, cujus veluti continuatio fuit ea quæ Conſtantiæ habita eſt. Diſputandum itaque

1. De Concilio Piſano.
2. De Concilio Conſtantienſi generatim.
3. De Decretis hujus Concilii, quæ Ro-

Romanum Pontificem Concilio ſubmiſſum eſſe ſanciunt.

4. De Concilio Baſileenſi ea Decreta confirmante.

5. De Concilio Florentino quod Decretorum auctoritatem infirmaſſe fertur.

6. De Concilio Lateranenſi ſub Leone X.

## SECTIO I.

### *De Concilio Piſano.*

BELLARMINUS *Lib.* 1. *de Conciliis cap.* 4.

*ALtera partitio Conciliorum complectitur item quatuor membra: quædam enim ſunt ab Apoſtolica Sede approbata, atque ab Eccleſia univerſa recepta: quædam omnino reprobata: quædam partim approbata, partim reprobata: quædam nec approbata, nec reprobata.*

Ad poſtremam hanc claſſem revocat Synodum Piſanam, de qua ita loquitur cap. 8. *Generale nec approbatum, nec reprobatum videtur eſſe Concilium Piſanum quod anno 1409 depoſuit Gregorium XII & Benedictum XIII, & elegit Alexandrum V. Siquidem S. Antoninus* 3. *part. tit.*

*tit. 22. cap. 5. §. 2. & 3. ſummæ Hiſtorialis, aſſerit, conciliabulum illegitimum, non verum Eccleſiæ Concilium fuiſſe. Et eventus idem oſtendiſſe videtur: coactum enim Concilium fuit ad ſchiſma tollendum, & tamen illud non ſuſtulit, ſed auxit. Si tamen ſine dubio fuiſſet reprobatum, etiam ſine dubio Alexander VI ſe non Sextum ſed Quintum appellaſſet. Adde quod eſt fermè communis opinio, Alexandrum, &, qui ei ſucceſſit, Joannem, veros Pontifices* (forte addendum) *fuiſſe. At certè ex tribus qui ſe tum pro Pontificibus gerebant, iſti maximè ut veri Pontifices colebantur.*

## RESPONSIO.

INfirma ſanè argumenta, ut his adductus Bellarminus dubitet, an legitimum ſit Piſanum Concilium! Primum videlicet innititur S. Antonini auctoritati: quaſi unius hominis opinio conferri queat cum auctoritate mille circiter Patrum, quorum trecenti & amplius fuere Epiſcopi: totidem enim Synodo Conſtantienſi interfuiſſe, auctor eſt ipſe Bellarminus. Conſtantienſis autem Synodus Piſanæ veſtigiis inſiſtens, ejusdem continuationem fecit.

Nihilo validius eſt alterum Bellarmini argumentum: cùm enim dejectis duobus in-

incertis Pontificibus alium creavit Synodus Piſana, qui verus & indubitatus Pontifex eſt habitus à majore numero principum & populorum, qui prius alterutri ſchiſmaticorum Pontificum parebânt, certè non ſchiſma auxiſſe, ſed ad ſchiſmatis exſtinctionem plurimùm contuliſſe dicenda eſt.

At illud miror, non ſenſiſſe Bellarminum ſua ſe dogmata evertere, ſi ambigere velit de Piſani Concilii legitima auctoritate. Variis enim locis ſtatuit Eccleſiam, cùm aut omnino nullus eſt Romanus Pontifex, aut non alius quàm incertæ auctoritatis, *ſine dubio habere auctoritatem providendi ſibi de capite*, ut ipſe loquitur, Lib. 1. de Concil. cap. 14 eademque repetit Lib. 2. cap. ultimo. *Concilium poteſt*, inquit, *judicare tempore ſchiſmatis quis ſit verus Papa, & providere Eccleſiæ de vero Paſtore, quando is nullus aut dubius eſt. Et hoc eſt quod rectè fecit Concilium Conſtantienſe.* At eadem profecto auctoritas inerat Eccleſiæ tempore Piſani Concilii. Ergo ſi rectè fecit Concilium Conſtantienſe cùm dubios Pontifices Benedictum XIII & Gregorium XII denuò repudiavit, rectè etiam fecerat Piſanum Concilium, cùm eoſdem à Pontificio culmine pridem dejecerat, atque Eccleſiæ præfecerat verum Paſtorem, Alexandrum V. Hæc ſi extra dubita-

bitationem poſita non ſunt, nihil erit de quo dubitare non liceat, & cauſam vicerint Sceptici.

## SECTIO II.

### *De Concilio Conſtantienſi.*

BELLARMINUS *Lib.* 1, *De Concil. cap.* 7.

QUintum inter Concilia partim confirmata, partim reprobata, *eſt Concilium Conſtantienſe, Patrum ferè mille ex quibus Epiſcopi amplius* 300. . . . *Hoc Concilium quantùm ad primas Seſſiones, ubi definit Concilium eſſe ſupra Papam, reprobàtum eſt in Concilio Florentino, & Lateranenſi ultimo. Quantùm ad ultimas Seſſiones, & ea omnia quæ probavit Martinus Quintus, ab omnibus Catholicis recipitur.*

## RESPONSIO.

HAbemus igitur vel ipſum Bellarminum fatentem à Concilio *Patrum ferè mille, ex quibus Epiſcopi ampliùs* 300, *definitum* fuiſſe, *Concilium eſſe ſupra Papam.* Quis Catholicus ſit quem in eamdem ſententiam non faciat propenſum auctoritas tanta?

Et

Digitized by Google

Et quam tandem aliam, quæ hìc æquilibrium efficiat, proferet Bellarminus? Hæc videlicet, inquit ille: quòd iſtud Concilium reprobatum ſit in Florentina Synodo. Atqui, ut iſtud largiamur, à non ſpernenda Eccleſiæ parte inter legitima non cenſetur Concilium Florentinum: fuitque, ſi Patrum numerum ſpectes, Conſtantienſi longè inferius. Addò etiam, quod infra demonſtrabitur, falſum eſſe quod ſibi ſumit Bellarminus, quidquam in Florentino Concilio dictum aut geſtum ad infirmanda ea quæ de Conciliorum auctoritate à Synodo Conſtantienſi ſancita ſunt.

Addit Bellarminus à Lateranenſi Concilio ſub Leone X. fuiſſe reprobatum Concilium Conſtantienſe. Pulchrè equidem: quaſi Concilium centum circiter Epiſcoporum, maximam partem Italorum ac ad Romanam Aulam pertinentium, ſententia gravior cenſeri debeat quàm Decretum œcumenici Concilii, quod è trecentis Epiſcopis conſtitit, & ad cujus veneranda comitia confluxerat, quidquid eruditius ſuo gremio fovebat Eccleſia. At plura de Lateranenſi iſto Concilio dicenda ſuperſunt, de quibus infrà diſputabitur.

Cùm verò, ait idem Cardinalis, *ea omnia quæ probavit Martinus Quintus ab*

*omnibus Catholicis recipi*, jam profectò firmat ipſe adſtruitque quod everſum voluit. Ea ſiquidem omnia probavit Martinus, vel ipſo Bellarmino referente, quæ in Concilio Conſtantienſi determinata, concluſa, & decreta fuerant *conciliariter* in rebus ad fidem pertinentibus. Atqui hæc decreta, quæ ad fidem pertinere fatetur Bellarminus, *conciliariter* facta eſſe vel ex eo conſtat, quòd non modo de iis à ſingulis Nationibus deliberatum ſit, ſed in ſolemni Seſſione ſint ſancita: quæ enim ita ſanciebantur, dicta ſunt *conciliariter* geſta; de quibus verò ſeparatim inter Nationum deliberationes agebatur, *Nationaliter* tantummodo geſta eſſe dicebantur. Hæc poſtrema quod Univerſo Concilio tribui non poſſint, probare noluit Martinus, atque idcirco utitur vocabulo *conciliariter*; quo verbulo mirificè exultarunt Bellarminus & Steyartius, ut alios tenuioris notæ ſcriptitatores omittam: quaſi non eâdem operâ quæcumque alia decreta ejusdem Concilii labefactari queant, ſi quis ad ſingula cavillator occinat non ex iis eſſe quæ *conciliariter* geſta dici debeant: aut quaſi non in ipſum Pontificem Martinum V contumelioſa ſit hæc illius voculæ acceptio quam iſti fingunt: quid enim aliud egerit Martinus, quàm illius vocabuli am-

*Lib. 2. de Concil. cap. 19.*

ambiguo univerſam Eccleſiam ludificari, quo poſtquam omnia probaſſe putaretur, ſingula, iſtius interpretationis ope, poſſet deſtruere cum rebus ſuis expediret. Æquiùs omnino de Pontifice exiſtimandum, cenſenduſque omnia *conciliariter* geſta dicere, quæ communi conſenſu in Concilii Seſſionibus decreta ſunt. Itaque velit nolit Bellarminus, probavit etiam hæc decreta Martinus V, de quibus nunc lis movetur; quoniam & *conciliariter* geſta ſunt, & ad *materias fidei* ſpectant. Quod ſi verum eſt, dabit vel ipſe Bellarminus ea decreta ab univerſa Eccleſia ſuſcipienda, imò jam ſuſcepta eſſe.

Id ipſum etiam conficitur ex eo quod Eugenius IV & Pius II, dignitatis ſuæ ſupra modum ſtudioſis Concilium Conſtantienſe approbarint; alter Decreto quod exſtat apud Odoricum Raynaldum pro Romana Aula partiarium Scriptorem; alter in Epiſtola ad Academiam Colonienſem, quæ paſſim *Bulla Retractationum* ejus dicitur. Iniquiſſimè igitur & cum ſumma contumelia in tam ſacrum cœtum, accenſetur Concilium Conſtantienſe iis Conciliis quæ *partim approbata, partim reprobata* ſunt: auſimque provocare quemlibet, ut proferat vel unum alicujus nominis Scriptorem, qui tale quidpiam e-

# RESPONSIO.

HÆc una eſt ex illis interpretationibus quas Clerus Gallicanus rejicit: caretque revera non veritate tantummodo, ſed & veri ſpecie. Siquidem 1, Nullum tunc erat verum Schiſma, cùm Gregorius XII & Benedictus XIII jam à Piſano Concilio rejecti eſſent, ac Joannes XXIII indubitatus Pontifex haberetur à longè majori & ſaniori portione Eccleſiæ: niſi contendas ſemper dubium eſſe jus Pontificis veri, quotieſcumque ambitioſus & pervicax Anti-Papa à ſacrilegis auſis dimoveri non vult.

In Declar. Anni 1682.

2. At ut etiam largiamur, aliis dubium eſſe potuiſſe jus Joannis XXIII, non erat certè ipſi Concilio, quod Joannem XXIII & ante & poſt exauctorationem pro legitimè electo Pontifice habuit. Quod enim illum è dignitate dejecerit, aliâ cauſâ fecit, nimirum propter immania illius ſcelera: atque ut hæc geſta ſua tutaretur, edidit Decretum illud in quo nunc Bellarminus cavillatur.

3. Eugenius IV numquam id effugium quæſivit, cùm tamen ignorare illud non potuiſſet, quippe qui Conſtantienſi Synodo interfuit, & magnoperè tali quopiam argumento indigeret adverſus Baſileenſe

Concilium à quo erat ei Pontificatus abrogatus. 4. Sed ipſa alterius Decreti verba rem conficiunt: *Qui ſtatutis ſeu ordinationibus aut præceptis hujus ſacræ Synodi* ET CVIVSCVMQVE CONCILII GENERALIS *legitimè congregati . . . obedire contumaciter contemſerit &c.* Qui hæc de ſolo ſchiſmatis tempore accipienda eſſe voluerit, ſimul illud dicat, exiſtimaſſe Concilii Patres, nullo umquam niſi ſchiſmatis tempore cogendum generale Concilium: quæ hypotheſis & eſt perquam ridicula, & Concilii Conſtantienſis inſtituto planè pugnans, quod ad hoc ipſum tendebat ut frequenter Concilia cogerentur, id quod Eccleſiæ rebus valdè expedire cenſebant Patres Conſtantienſes.

Seſſ. V. Decr. 2.

Habet & illud ſuam admirabilitatem, quòd Bellarminus ut ab hoc ſe argumento expediret, ea reſponſione uſus ſit cujus ipſe vanitatem alio loco agnovit diſertiſſimè. Si enim Conſtantienſis Synodus ambiguæ dumtaxat autoritatis Pontifices Conciliis ſubmiſſos eſſe edixiſſet, nihil profectò ab ea ſancitum eſſet quod pugnaret cum veritate, vel Bellarmino judice: ipſe enim, ut pridem demonſtratum eſt, variis locis docet, *Eccleſiam ſine dubio habere autoritatem providendi ſibi de vero Paſtore quando is nullus*

*aut*

*aut dubius eſt.* Atqui non veritus eſt affirmare, Conſtantienſem Synodum (tam ſanctum, tam celebrem, tam numeroſum cœtum) ea re fuiſſe ab Eccleſia *reprobatam*, quòd primis Seſſionibus ab ea ſtatutum ſit, Concilium eſſe ſupra Papam. Itaque fide non bona ilud agit, ut perſuadeat, *Concilium illud non abſolutè definiviſſe Concilia Generalia habere à Chriſto poteſtatem ſupra Pontifices, ſed tantùm in caſu, id eſt, tempore ſchiſmatis, quando neſcitur quis ſit verus Papa.*

Patet itaque inaniſſimam eſſe hanc primam ejus reſponſionem: de altera videamus.

## BELLARMINUS *ibid.*

*SEcundò reſponderi poteſt, non fuiſſe Concilium Conſtantienſe, cùm id aſſeruit, hujuſmodi ut quæſtiones de fide definire poſſet: nam in primis non erat tunc generale Concilium, cùm tantùm adeſſet tertia pars Eccleſiæ, id eſt ii tantùm Prælati qui obediebant Joanni: nam qui obediebant Gregorio & Benedicto repugnabant iis quæ à Synodo fiebant. Deinde non aderat tunc certus Papa in Eccleſia, ſine quo dubia de fide definiri non poſſunt: in Concilio autem nullus erat Papa. Joannes enim XXIII, qui*

*Concilium inchoaverat, jam inde receſſerat cùm quarta Seſſio haberetur.*

## RESPONSIO.

SUnt hæc alia effugia nihilo tutiora: de ſingulis pauca dixiſſe ſuffecerit.

Primum illud ſit: *Non aderat tunc certus Papa in Eccleſia, ſine quo dubia de fide definiri non poſſunt.* Falſum eſt quod ſibi ſumit Bellarminus; falſum pariter quod inde vult conficere: fuit enim Joannes verus ac indubitatus Pontifex: duo reliqui pro Pontificibus ſe gerentes jam erant Anti-Papæ, cùm Pontificia dignitate à Piſano Concilio legitimè fuiſſent exuti. Fatetur ipſe Bellarminus, ita ſemper ſenſiſſe Romanam Eccleſiam, quæ inter Summos Pontifices Alexandrum V & Joannem XXIII numquam non recenſuit: idque vel eo palam fieri, quòd Rodericus Borgia, cùm Pontifex creatus eſt, non Alexandri Quinti, ſed Sexti ſibi nomen adſcivit.

At quamquam nullus fuiſſet in Eccleſia indubitatus Pontifex, qualis revera non fuit omni illo ſpatio quod à Joannis XXIII abrogatione ad electionem Martini V elapſum eſt, falſum equidem eſt, Synodum tam numeroſam ac Conſtantienſis erat, res circa fidem controverſas non po-

potuiſſe definire. Eſt iſtud novum Bellarmini ſomnium, cui nec Scriptura ſuffragatur nec Traditio; ipſiuſque Conſtantienſis Concilii geſtis reprobatum. Illo enim quod jam diximus ſpatio à Joannis abrogatione ad Martini electionem, damnata fuere tot capita ad Wicleffi & Huſſi doctrinam pertinentia: neque ullus repertus eſt qui ſe profeſſus ſit ambigere, an à legitima auctoritate damnata ſint. Eodem tempore ut hæretica damnata eſt Joannis Parvi execranda propoſitio: *Quilibet Tyrannus &c.* Nec Jeſuitis honorificum eſſet, hujus damnationis pondus in quæſtionem vocare: norunt illi cauſam; ſed de hac dicere, non hujus inſtituti eſt.

Alterum effugium hoc eſt: *Non erat tunc generale Concilium, cùm tantùm adeſſet tertia pars Eccleſiæ, id eſt ii tantùm Prælati qui obediebant Joanni: nam qui obediebant Gregorio & Benedicto, repugnabant iis quæ à Synodo fiebant.* Huic objecto penitus amovendo ſatis eſt oſtendiſſe, Joannem XXIII fuiſſe unicum ac indubitatum Pontificem ceteros vero pro Pontificibus ſe gerentes Pſeudo-Pontifices fuiſſe, ex quo Canonica ſententia generalis Concilii Piſani, omni Pontificatus jure exciderant. Graviter ſiquidem aberraret, qui arbitraretur non aliter Conci-

 lium

lium cenſeri debere œcumenicum, niſi pro tali habeatur ab iis Epiſcopis qui jam prius ſchiſmati inhæſiſſent, utcumque fortaſſis fide non peſſima, ſed cæco affectu in illud incidiſſent.

Non poſſum etiam quin illud addam, vocabulis turpiter abuti Bellarminum, cùm numeroſiſſimam Synodum, cui doctiſſimi quique intererant, *tertiam partem Eccleſiæ* faſtidiosè vocat; quòd videlicet duæ erant *obedientiæ* (ut vulgò vocantur) Pſeudo-Pontificibus adhærentes; quæ tamen in unum cœtum coactæ, vix cum ſexta orbis Chriſtiani parte exæquari poterant. Anne igitur Ariminenſe oppidum, quo id temporis omnis Gregorii obedientia continebatur, *tertia pars Eccleſiæ* viciſſim dicenda erit.

Quod verò his ſuperaddit Cardinalis ille, *Epiſcopos qui obediebant Gregorio & Benedicto, repugnaſſe iis quæ à Synodo fiebant*; illud agit ut ambiguis voculis lectorem à rei cardine dimoveat: Nam illud quidem verum eſt, Epiſcopos illos ſchiſmate implicatos, Concilium Conſtantienſe non agnoviſſe pro œcumenico, quod illum à quo fuerat coactum, legitimum Pontificem eſſe negabant. At falſum eſt illos impugnaſſe ea decreta quæ Pontificem Concilio ſubmiſſum faciunt. Quin ea ſibi valdè probari profeſſi ſunt, cùm

cùm Joannis XXIII abrogationem ratam habuerunt: ac cùm præterea ii qui ſe Benedicti obedientiæ addixerant, ea demum lege Concilio ſe adjunxerunt, ut Concilium novum judicium haberet ad Pontificatum Benedicto abrogandum, quem iſti pro legitimo Pontifice colebant.

Tertium denique Bellarmini effugium illud voco, ubi ait: *In Concilio nullus erat Papa: Joannes enim, qui Concilium inchoaverat, jam inde receſſerat.* Verum iſtud quidem, ſed ſtatim ab ejus fuga, edixit Synodus nihil propterea de ſua vel auctoritate vel integritate deceſſiſſe. Neque impediit hæc Pontificis abſentia, quo minùs à Martino Quinto ſtatutum ſit, ut omnes in quibus Wicleffianæ hæreſeos ſuſpicio hæreret, interrogarentur: *Utrum credant & teneant, & aſſerant, quòd quodlibet Concilium generale, & etiam Conſtantienſe, univerſam Eccleſiam repræſentet. Item utrum credant quòd illud, quod ſacrum Concilium Conſtantienſe univerſam Eccleſiam repraſentans approbavit & approbat in favorem fidei & ſalutem animarum, ab univerſis Chriſtianis fidelibus approbandum & tenendum: & quod condemnavit eſſe fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem eſſe pro condemnato tenendum & aſſerendum.* Spectabant ea potiſſimum ad damnationem errorum Wicleffi & Huſſi, quæ fa-

cta eſt non tantùm poſtquam Joannes XXIII aufugerat, ſed & poſtquam ei dignitas erat abrogata.

Mitto quæ hoc loco his adjungit Cardinalis, ut oſtendat hæc Concilii Conſtantienſis decreta non fuiſſe Martini V calculo comprobata: de his enim ſuprà dictum eſt quod ſatis ſit revincendæ tam manifeſtæ vanitati. Vide Sect. 2. Mitto etiam quæ in Concilio Conſtantienſi ſibi viſus eſt deprehendiſſe, ex quibus conficere poſſit Pontificem Concilio ſuperiorem eſſe: Nempè, inquit egregius conjector, in Bulla Martini V, quæ edita eſt approbante Concilio, interrogari jubentur omnes hæreſeos ſuſpecti; *An non credant, Romanum Pontificem habere in Eccleſia Dei ſupremam poteſtatem.* Quis non videat, quàm ineptè ex iis verbis hujuſmodi conſecutio exprimatur? Maximè cùm in eadem Bulla, alia interrogatio palam faciat, hanc ſupremam poteſtatem ad ſingulas tantùm Eccleſias pertinere, non ad omnes in unum cœtum coactas: quod quidem à fronte pugnat cum doctrina illorum qui Pontificem œcumenico Concilio ſuperiorem faciunt.

SE-

## SECTIO IV.

### *De Concilio Baſileenſi confirmante Decreta Concilii Conſtantienſis.*

EOdem loco quo iſta de Conſtantienſi Synodo ſcribit Bellarminus, objicit ſibi Baſileenſem, Conſtantienſia Decreta confirmantem. Ut verò æqua de ejus reſponſione ſententia ferri poſſit, colligenda duxi quæcumque de illa Synodo variis capitibus ſcribit. Vel ex eo enim ſolo patebit, inter ſe pugnantia de hac re protuliſſe; alia manifeſtæ veritati adverſari; quædam rurſus intricaſſe, quæ cùm explicata ſunt, ea quæ ſibi objicit firmantur veriùs quàm amoveantur.

### BELLARMINUS *Lib. 1. de Concil. cap. 7.*

S*Extum* inter Concilia partim confirmata partim reprobata *eſt Baſileenſe,* . . . *Hujus Concilii nihil eſt ratatum & probatum, niſi quædam diſpoſitiones circa beneficia Eccleſiaſtica, quas (pacis & unitatis gratiâ.) Nicolaus prædictus* (Nicol. V.) *approbavit. Concilium verò ipſum reprobatur in Concilio Lateranenſi ultimo. Seſ.* 11.

## RESPONSIO.

EN ut hoc loco Concilium Baſileenſe exhibet veluti omnibus ſuis partibus reprobatum, præterquam *circa beneficia Eccleſiaſtica*: hac fortaſſis parte etiam reprobandum, ni clementer indulſiſſet Nicolaus V. Operæ pretium fuerit videre, num ſimiliter aliis locis ſcribat.

## BELLARMINUS *de Eccleſia Lib. 3. cap. 16.*

*AD ſextum dico, Baſileenſe Concilium initio quidem fuiſſe legitimum: nam & Legatus aderat Romani Pontificis, & Epiſcopi plurimi: at quo tempore Eugenium depoſuit & Felicem elegit, non fuit Concilium Eccleſiæ, ſed Conciliabulum ſchiſmaticum, ſeditioſum, & nullius prorſus auctoritatis. Sic enim appellatur in Concilio Lateranenſi ultimo Seſſ. 11.*

## RESPONSIO.

PRæclaram ſcilicet auctoritatem, & Bellarmino judice idoneam quæ Baſileenſem Synodum ſanctiſſimè celebratam, in ventos agat! Sed de Lateranenſi illo poſtmodum dicetur. Inde tamen

men conſtat, nec ipſum Leonem X omnino Baſileenſem Synodum reprobaſſe, ſed tantummodo ex quo Eugenium Sede movit, ſubſtituto ei Felice: ſub initia autem erat *Concilium legitimum: nam & Legatus aderat Romani Pontificis & Epiſcopi plurimi.* At eo ipſo tempore quo legitimum fuiſſe agnoſcit Bellarminus, definivit Concilio poteſtatem eſſe in Pontificem, inſtauratis Concilii Conſtantienſis de hac re ſanctionibus. Ipſum Bellarminum hæc fatentem audiamus.

BELLARMINUS *de Concil. Lib.* 2. *cap.* 11.

*Concilium Baſileenſe Seſſ.* 2. *unà cum Legato Pontificis conſenſu ſtatuit, Concilium eſſe ſupra Papam.*

RESPONSIO.

Hoc ipſe jam agnoſcit. Addit quidem: *Quod certè nunc judicatur erroneum.* Verùm hæc mera eſt petitio principii: alibi enim agnoſcit, etiam *nunc* inter Catholicos ſupereſſe controverſiam, utrum hæc propoſitio; *Concilium eſt ſupra Papam*, ſit erronea annon ſit. Nos verò erroneam non eſſe, ex iis ipſis quæ fatetur Bellarminus, nullo negotio conficimus.

ficimus. Neque enim abſque ingenti temeritate id erroneum exiſtimari poteſt, quod legitimum Eccleſiæ Concilium definiverit. Atqui fatente Bellarmino, Concilium eſſe ſupra Papam definitum eſt à Baſileenſi Concilio, eo tempore quo erat illud legitimum & generale Eccleſiæ Catholicæ Concilium; nimirum Seſſ. 2. in qua una cum *Legato Pontificis Epiſcopi plurimi communi conſenſu* id ſtatuerunt. Itaque ſine magna temeritate nequit ea doctrina erronea cenſeri.

Hæc cùm fateatur Cardinalis, quo tandem pacto reſpondere poterit ad ea quæ ſibi objicit ex Concilio Baſileenſi, definiente Pontificem Concilio *obedire* debere, juvat ipſum audire.

BELLARMINUS *Lib. 2. de Concil. cap. ult.*

*REſpondeo, Concilium Baſileenſe legitimè inchoatum, ſed illegitimè terminatum.*

RESPONDEO.

ATqui non ſub finem dumtaxat Concilii, ſed ipſo initio, cùm, fatente Bellarmino, *legitimum Eccleſiæ Concilium* eſſet, ab eo definitum eſt *Concilium eſſe ſupra*

Digitized by Google

*ſupra Papam.* Ergo nec minimum veri colorem habet illud Bellarmini reſponſum.

## BELLARMINUS *ibid.*

*QUæ autem definivit Concilium Baſileenſe de ſua auctoritate ſupra Pontificem, nullus Pontifex probavit.*

## RESPONSIO.

GRatis fingitur, quæ à legitimo Eccleſiæ Concilio definita ſunt, vim & robur non habere niſi accedat authentica Pontificis approbatio. Ex hoc enim conſequeretur licuiſſe olim dubitare de iis quæ circa ὁμοούσιον à Nicæna Synodo, & circa Spiritus Sancti divinitatem à Conſtantinopolitana ſancita ſunt. Nam qua, obſecro, ratione demonſtrabitur, iſthæc à Sylveſtro vel Damaſo ſolemni approbatione inſignita fuiſſe? Si verò approbata cenſeantur ex eo quod nihil adversùs illa egerint aut dixerint illi Pontifices, contendam ego ſimiliter, quòd Eugenius IV approbaſſe cenſendus ſit, quod à Baſileenſi Concilio Seſſ. 2, cui intererat ipſius *Legatus & Epiſcopi plurimi*, definitum eſt, nempè *Concilium eſſe ſupra Papam.* Cùm enim iſtud Decretum non ignora-

ignoraret Eugenius, tamen Seſſ. 16. profeſſus eſt, ab initio & deinceps fuiſſe legitimum ac generale univerſæ Eccleſiæ Concilium, nihil queſtus de iis quæ per Legatum ſuum Seſſ. 2, aliiſque tribus aut quatuor Seſſionibus, in hoc negotio geſta erant.

## BELLARMINUS *ibid.*

*SEd reprobavit ex profeſſo imprimis Eugenius Papa, ut patet ex Concilio Baſileenſi Seſſ.* 38.

## RESPONSIO.

NIhil quidem adversùs Conſtantienſe Concilium aut ejus Decreta dicere auſus eſt Eugenius IV, cùm Florentiæ in Baſileenſem Synodum inveheretur. Verùm ad inſectandos Baſileenſes Patres, à quibus ſibi perpetuò opponi Decreta iſta graviter ferebat, venit illi in mentem ea damnare *in ſenſu Baſileenſium.* Non alienum ad cauſa fore arbitror, ſi in medium producam quæ hac de re dicta ſunt in Baſileenſi Concilio, Seſſ. 38. Etenim eò nos vocat Bellarminus.

*Conatur Gabriel* (ita Synodus vocat Eugenium, quem non jam amplius Pontificis loco habebat) *ſub obſcuritatibus verborum*

*borum mundum involvere, dicens ſe damnare & reprobare veritates prædictas de poteſtate Concilii generalis . . . ſupra Papam . . . declaratas per Conſtantienſe & Baſileenſe generalia Concilia, ad ſenſum Baſileenſium, quem, inquit, facto demonſtravit: neque illum ſenſum explicans, nec in quo ſenſu eas approbare velit, manifeſtans, quæ fortaſſis ideo ſubticet, quoniam manifeſtè vidit verba dictarum veritatum ita clara eſſe & aperta ſicut ſunt, quòd de nulla obſcuritate notari meritò poſſunt, nec ad multiplices pertrahunt ſenſus. Et per conſequens quòd ille primus ſenſus juxta quem ſe dicit reprobare dictas veritates, nullatenus allegari poteſt.* **Hoc autem notum facimus** *univerſis Catholicis, quòd nullum ſenſum in his habet hæc ſancta Synodus nec habere vult, niſi quem ſacra Synodus Conſtantienſis habuit in declarationibus ſuis, ſenſum verùm & Catholicum, quemque ſemper habuimus in declarationibus per nos factis, in ſecunda, undecima, duodecima, vigeſima nona, & aliis Seſſionibus noſtris ac Epiſtolis Synodalibus, pariter cum Cardinalibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Oratoribus Principum, Abbatibus, Doctoribus qui in noſtro cœtu adfuerunt, fideliter & unanimiter credentibus, quòd Concilium habet poteſtatem immediatè à Chriſto, cui Papa obedire tenetur, prout veritas præfata,*

*fata, in Concilio Conſtantienſi declarata, definivit.*

## BELLARMINUS *ibid.*

*REprobavit item Eccleſia tota, quæ Eugenium à Baſileenſibus depoſitum ſemper habuit pro vero Pontifice.*

## RESPONSIO.

PAucis his verbis duo continentur lapſus eruditum hominem parum decentes. Primus cum veritate tam manifeſtè pugnat, ut res toleranda non ſit. Si enim *Eccleſia tota Eugenium à Baſileenſibus depoſitum ſemper habuit pro vero Pontifice*, nullam ergo Felix V *obedientiam* habuit. Ut quid igitur in Bulla Nicolai V de Amedeo dicitur, *in ſua obedientia Felix dictus*? Tantùm verò abeſt ut Eugenius, ex quo à Baſileenſibus dejectus eſt, nihilominus verus Pontifex ab univerſa Eccleſia ſit habitus, ut ipſe Raynaldus ad Ann. 1447, fateatur, quòd cùm Cæſar Germanique Principes, medii Eugenium inter & Felicem manſiſſent, neutrius cauſæ ſtudentes, anno demum 1447, hoc eſt novem annis ab exuto ſua dignitate Eugenio, de eo agnoſcendo certis conditionibus pacti ſint, quarum præcipua

pua erat, ut ſolemni diplomate profiteretur, *Se ſuſcipere, amplecti, ac venerari Concilium generale Conſtantienſe, Decretum* Frequens, *& alia ejus decreta, ſicut cætera Concilia Catholicam Eccleſiam militantem repræſentantia.* Id verò Bellarmini hypotheſi ipſa fronte adverſatur, quæ ſtatuit, hoc ipſo iſta Conſtantienſis Concilii decreta reprobari, ſi Eugenius poſt abrogationem in loco Pontificis habeatur.

Maximè verò hìc notandi ſunt Bellarmini vehementes affectus, quibus in illud vitii incidit quod *pondus & pondus* Scriptura nominat, quodque abominabile apud Deum eſſe teſtatur. Eâdem videlicet quam hìc excutimus paginâ, demonſtraturus, Conſtantienſe Concilium non fuiſſe œcumenicum, dum illa Romanæ Aulæ inviſa decreta condidit, ait, una dumtaxat obedientia conſtitiſſe, quam tantùm *tertiam Eccleſiæ partem* confidenter vocat! Erat igitur tunc in ea opinione, quamlibet obedientiam, duobus Pontificibus à Piſano Concilio ritè dejectis, adhærentem, tertiam Eccleſiæ partem meruiſſe dici: licèt ea quæ Gregorium XII ſectabatur, Ariminenſis oppidi finibus clauderetur. Nunc verò eadem iſtâ pagina, eamdem controverſiam pertractans, nempè de Concilii & Pontificis

æmula

æmula auctoritate, eâdem confidentiâ affirmat, Eugenium à *tota Eccleſia* verum Pontificem *ſemper* habitum, quamvis Felix V ut legitimus Pontifex haberetur in univerſa ditione Ducis Sabaudorum, in pluribus aliis Provinciis; ac à Baſileenſi Concilio, quod certè majore numero Chriſtiani Principes pro generali colebant.

Alter Bellarmini lapſus diligentem Scriptorem nihilo minùs dedecet. Siquidem exiſtimat, ut jam dicere cœperam, non poſſe Eugenium poſtquam ei à Baſileenſibus Pontificatus ademtus erat, ampliùs haberi legitimum Pontificem, quin eâdem operâ reprobari cenſeantur illa decreta Synodi Conſtantienſis quibus Concilio in Pontificem poteſtas aſſeritur: quæ duo tamen à ſe mutuo aliena eſſe, vel ex ſola Germanorum Principum pactione conſtat, de qua mox dictum eſt: & ex iis item quæ geſta ſunt inter Carolum VII Francorum Regem, & Eugenii Oratores in Conventu Avarici Biturigum habito anno 1440. Cùm enim duo præſertim à Rege poſtulaſſent Oratores illi, primum ne ad illa quæ ad Eugenium dignitate privandum & Felicem ei ſubſtituendum geſta erant, Rex conſentiret; deinde ut Pragmaticam Sanctionem aut irritam faceret aut certè illius

*A Bourges.*

illius vim inhiberet tantiſper: Rex, communicato Conſilio cum Epiſcopis ac Regni proceribus ejus juſſu Avarici Biturigum congregatis, reſpondit: Se Eugenio quidem adhæſurum, ſed eatenus tantùm, quoad utriuſque partis jura ſibi meliùs cognita fierent, aut per Concilium generale, *aut per Congregationem Eccleſiæ ſuæ Gallicanæ, meliùs & extenſiùs convocandæ.* Pragmaticam autem Sanctionem, duobus ante annis ad Baſileenſis Concilii Sanctiones exactam & adornatam, omnino ſe integram ſervare velle profeſſus eſt. Quo quidem manifeſtè & ſolemniter, tum Baſileenſe Concilium, tum Conſtantienſis Concilii litigioſa decreta confirmabantur. Ea etenim decreta veluti pro Pragmaticæ Sanctionis fundamentis jacta ſunt. Patet itaque non ſatis accuratè loquutos, qui exiſtimare præ ſe tulerunt, non potuiſſe Eugenium, poſt electum Felicem, legitimi Pontificis loco haberi, niſi rejectis Decretis Concilii Conſtantienſis.

BELLARMINUS *ibid.*

R*Eprobaverunt denique Baſileenſes qui tandem ſeſe Nicolao ſubjecerunt.*

RE-

# RESPONSIO.

TUrpe eſt bonos juvenes qui ſecuriùs rerum veritatem ſe aſſequi poſſe putant, ſi eam in celeberrimi Cardinalis Libris conſectentur, inſinceris narrationibus eludere & in errorem ducere : & iſtud tamen eſt quod hìc agitur.

Numquam Baſileenſes Patres agnoverunt ſe erraſſe, ſive Eugenio Pontificatum abrogando, aut tanto zelo Concilii in Pontificem poteſtatem aſſerendo. Numquam Gallorum, Anglorum, aut Siculorum Regibus, aut Delphino, qui anno 1448 pro componendis Eccleſiæ rebus tollendiſque diſſidiis ſtrenuè adlaborarunt, in mentem venit talem aliquam confeſſionem à Concilii illius Patribus exigendam eſſe. Unum ab iis poſtulatum eſt, ut promitterent ſe Nicolaum V agnituros, ſi vellet Felix pacis cauſa ſe Pontificatu abdicare. Ac viciſſim Patribus promiſſum eſt, cogendum intra ſex menſes generale Concilium in aliqua Galliæ civitate. Aut ergo fallit Bellarminus, aut craſſiſſimè fallitur, cùm affirmat Baſileenſes Patres reprobaſſe quod definiverant, videlicet *Concilium eſſe ſupra Papam.*

BEL-

## BELLARMINUS *ibid.*

*REprobavit ipſe Papa Felix, quem Baſileenſes creaverunt. Nam Papa Felix tandem ceſſit Nicolao Eugenii ſucceſſori.*

## RESPONSIO.

HOc ipſum duriùs etiam eloquitur Cardinalis Lib. 2. de Concil. cap. 13. *Dum voluerunt Baſileenſes ſchiſmatibus viam præcludere, ipſi novum ſchiſma fecerunt, creato Pſeudo-Papa Felice V, qui poſtea cognito errore abdicavit ſe Pontificatu.*

Legantur modo pactionis inter Nicolaum ac Felicem initæ varia inſtrumenta: exſtant illa Tomo XIII Conciliorum, noviſſimæ Editionis Labbæanæ Pariſienſis. Ex omnibus patebit æquo jure & dignitate agi cum utroque Pontifice, & hoc uno inter ſe diſtare, quòd Felix dignitati ſuæ Eccleſiæ pacem prætulerit. Quemadmodum enim in Bullis Nicolai V cùm ſermo eſt de Eugenio, vocatur ille *piæ memoriæ prædeceſſor noſter Eugenius Papa Quartus*; Felix verò, *Amedeus in ſua obedientia Felix V nuncupatus*: ita in Decreto Baſileenſis Concilii Lauſanam tranſlati, Felix vocatur *Sanctiſſimus Dominus noſter Felix V*; ejus verò competi-

tores, *Gabriel & Thomas in ſua obedientia Eugenius & Nicolaus nuncupati.* Quemadmodum Nicolaus revocat & reſolvit cenſuras omnes à ſe aut Prædeceſſore ſuo latas in Baſileenſe Concilium, in Felicem omneſque illis adhærentes: ita Concilium & Felix reſolvunt cenſuras omnes à ſe latas in illos qui Eugenio, Concilii ſententiâ ſua Sede pulſo, adhæſerant, aut Nicolao V. Cautum etiam eſt, ut creati utrimque Cardinales, honores ſuos retinerent. Denique ut alia omittam quæ utrimque ſunt paria, veluti *Abſolutiones ad cautelam &c.* planè reperitur contrarium illius quod Bellarminus confidentiſſimè affirmat de Felice ſe abdicante *cognito errore.* Nam de illo verba faciens Nicolaus, ait: *Amedeo in ſua obedientia Felice V nominato, jure quod in Papatu* SE HABERE ASSERIT, *cedere volente.* Ipſe autem Felix Bullarum ſuarum unam ita exorditur: *Dum renuntiare Papatui de proximo intendimus propter dandam pacem Eccleſiæ, cujus contemplatu Petri Sedem Domino volente conſcendimus.* Sanè qui de ſeipſo teſtatur ſe propter Eccleſiæ pacem, *Domino volente*, Petri Sedem conſcendiſſe, ſeque nunc *propter* eamdem *pacem* velle *Papatui renuntiare*, quo pacto dici poterit ea re ceſſiſſe, quòd vitioſam electio-

nem

Digitized by Google

nem fuiſſe exiſtimaverit? Hunc tamen rei geſtæ colorem obducere nititur Bellarminus, cùm ait: *Pſeudo-Papa Felix, cognito errore, abdicavit ſe Pontificatu.*

In hac profectò controverſia evenit frequenter, (quod in multis aliis locum habet) ut qui partium ſtudio pleni ſcribunt, de rebus iisdem mirum quàm loquantur diverſa, pro varia cauſæ utilitate. Quam enim ſecum pugnantia proferre ſolent Tranſalpini Theologi, cùm de Pontificibus & Pſeudo-Pontificibus illis ſermo eſt! Differendum eſt de diuturni ſchiſmatis ſpatio uſque ad Concilium Piſanum? Idola & Anti-Papæ illis ſunt Clemens VII & Benedictus XIII. Mox ubi de Conſtantienſi Concilio diſputatur, mutata ſcena eſt: poſtulat enim cauſæ utilitas, ut ſub illius initia fuiſſe putentur tres Pontifices, quo videatur Concilium non ſatis numeroſum ut generale cenſeri poſſit: itaque idem iſte Benedictus cum Gregorio illico deſinunt eſſe Anti-Papæ; quaſi novum, imo meliorem titulum ſervandæ dignitatis Pontificiæ acquiſiviſſent, ex quo à Piſano Concilio erat illis dignitas abrogata. Tantùm de illis veluti incertæ auctoritatis Pontificibus ſcribunt, hoc eſt eodem illos loco habent quo Joannem XXIII, de quo idem ſentiunt, quamvis



Digitized by Google

vis ille tam legitimus Pontifex fuerit quàm certò alii duo Pſeudo-Pontifices erant.

At ecce aliam metamorphoſin. Electo Martino, jam Theologis iſtis nullius uſus ſunt Benedictus, ejuſque ſub Clementis VIII nomine ſucceſſor: itaque hi rurſum fiunt Idola & Anti-Papæ. Neque cogitant leviſſimi Scriptores non poſſe poſt ſchiſma ab Alphonſo Arragonum Rege inſtauratum, haberi Martinum V ut verum, unicum, ac indubitatum Pontificem; ſi ſchiſma Ferdinandi (Alphonſi patris) Benedictum XIII protegentis, efficere potuerit, ne Joannes XXIII indubitatus Pontifex eſſet, quod iſti volunt.

Eadem eſt Tranſalpinorum inconſtantia circa Felicem V. Numquam Eccleſia judicavit jure ne an injuria Pontificia dignitas illi delata ſit: erant ea de re & Principes, & Epiſcopi, & Theologi, in varias ſententias diſtracti: cuique Pontifici ſua erat Obedientia, quemadmodum ante Piſanum Concilium evenit Pontificibus, quorum alter Romæ, Avenione alter Sedem habebat. Verùm Gregorius & Benedictus, quorum cauſa dubia prius erat, facti ſunt planè Pſeudo-Pontifices, ex quo ea præſtare abnuentes quæ ſe ad pacem Eccleſiæ dandam

dam præſtituros jurejurando confirmave-rant, à Concilio Piſano Pontificia dignitate legitimè ſunt exuti; & tamen hos ſatis molliter habere ſolent Tranſalpini Scriptores: qui iidem mox proſcindunt maledictis Felicem V, confidentiſſimè *Pſeudo-Papam* vocitantes illum, de quo numquam tale aliquid judicavit Eccleſia, qui à generali Concilio electus fuerat, ab eodem Concilio ſemper defenſus; à nullo libero & neutri parti ſerviente Concilio damnatus; à nullo, quod ex utriuſque competitoris obedientia congregatum, utriuſque partis Cardinalibus & Epiſcopis conſtaret; hoc eſt, à nullo quale fuerat Piſanum, dum Benedictum & Gregorium ſede dejecit.

Mira ſanè iſtæc eſt judiciorum perverſitas, de rebus tam ſimilibus tam variè ſtatuentium. Auſim tamen dicere, etiam magis iſtam in his conſpici poſſe, ubi de Conciliis diſputant, & quæ generalia, quæ non generalia habenda ſint, ex iiſdem affectibus judicant. Quod dico, jam planum faciam: ducit enim nos rerum ſeries ad Florentinam Synodum, à qua adverſus Conſtantienſia & Baſileenſia Decreta definitum eſſe vult Bellarminus, *Papam eſſe ſupra Concilium.*

## SECTIO V.

### *De Concilio Florentino quod Conſtantienſis Concilii Decreta reprobaſſe dicitur.*

BELLARMINUS *Lib.* 1. *de Concil. cap.* 7.

*COncilium Conſtantienſe quantum ad primas Seſſiones, ubi definivit Concilium eſſe ſupra Papam, reprobatum eſt in Concilio Florentino, & Lateranenſi ultimo.*

*Idem Lib.* 2. *cap.* 13.

CIrca tempora Conciliorum *Piſani, Conſtantienſis & Baſileenſis, plurimi in eam ſententiam iverunt, ut Concilium eſſet ſupra Pontificem . . . & quamvis poſtea in Concilio Florentino & Lateranenſi ultimo videatur quæſtio definita ; quia tamen Florentinum Concilium non ita expreſſè hoc definivit ; & de Concilio Lateranenſi quod expreſſiſſimè rem definivit, nonnulli dubitant an fuerit verè generale, ideo uſque ad hunc diem quæſtio ſupereſt etiam inter Catholicos.*

RE-

# RESPONSIO.

HÆc ſatis ſignificant, Bellarminum duo iſta Concilia, Florentinum nempè ac Lateranenſe ſub Leone X, inter ſe conferre quoad controverſiam de Concilii in Pontificem poteſtate, ac contendere utrique illorum Conciliorum & certi aliquid & dubii ineſſe. Nam pro certo habet, Florentinum fuiſſe œcumenicum, non ita tamen *expreſſè* definiviſſe quid de hac re ſentiendum ſit: contra verò, non dubitat iſtud definitum eſſe à Lateranenſi; ſed an iſtud *verè generale* fuerit, ait non conſtare. At quod ille de utroque indubitanter affirmat, nos planè inficiamur: atque illud præſertim hoc loco contendo, nihil à veritate alienius dici poſſe, quàm ſi affirmetur rem eſſe omnibus Catholicis certam, Florentinum Concilium aut verè generale habitum, aut etiam habendum.

Illud imprimis conſtat, numquam ita ſenſiſſe Gallicanam Eccleſiam: neque hujus rei luculentius teſtimonium poſtulari queat eâ Epiſtolâ, quam Concilii Tridentini temporibus ſcripſit Cardinalis à Lotharingia ad Amanuenſem ſuum, ſed Pontifici exhibendam: *Gallorum conſtans ſententia eſt, quòd Pontificem auctoritate antecellat*

*tecellat generalis Synodus: Conſtantienſe Concilium in omnibus œcumenicum habetur: probatur Baſileenſe: Florentinum nec legitimum nec œcumenicum cenſetur: vitamque citius Gallis omnibus eripias, quàm eos in contrarium abducas.* Ejusdem rei argumentum ſubminiſtrat conventus ille Avarici Biturigum habitus anno 1440, cui cum Carolo VII Francorum Rege intererant magno numero Epiſcopi & Regni optimates. Cùm enim poſtulaſſent Eugenii oratores, ne Baſileenſe Concilium veluti univerſale & legitimum Rex in ditione ſua coli pateretur, præſertim ex quo illud Ferrariam tranſtulerat Eugenius, poſt conſilia ſex diebus communicata, tandem à Rege hoc reſponſi datum eſt: *Quod tenuerat Concilium Baſileenſe pro legitimo, & ad ipſum Ambaſiatores miſerat; multa bona conſtituerat quæ approbat, nec unquam Congregationem Ferrarienſem pro Concilio habuerat aut habebat:* nec proindè Florentinam, quæ ipſa eadem eſt.

At quo Scriptores iſtos Aulæ Romanæ ſuis armis conficiamus, recolenda tantummodo eſt illorum inconſtantia, dum pro diverſis cauſæ ſuæ utilitatibus de rebus iisdem ſcribunt diverſiſſimè; quod & noviſſima lectione notavimus.

Non placet illis Concilium Conſtantienſe

tienſe œcumenicum haberi illo tempore quo definivit debere Pontificem Concilio *obedire*; conſtabat enim, inquiunt, ſolâ Joannis XXIII *obedientia*; cùm ii qui Gregorio & Benedicto parebant, Concilium œcumenici loco non haberent. Inane quidem illud prætextum eſt adverſus Conſtantienſem Synodum; quòd, ut ſuprâ evicimus, Joannes indubitatus Pontifex eſſet, ex quo duo alii, à Synodo Piſana reprobati, jam facti erant Pſeudo-Pontifices: ut exigua pars Chriſtiani orbis duobus iſtis adhærens, efficere non potuerit quo minùs Conſtantienſis Synodus legitima atque œcumenica & eſſet & haberetur. Hæc igitur iſti Scriptores immeritò: at ſi illis arridebat tamen hoc argumentum, quæ tandem iſta eſt judiciorum perverſitas, ut non ſentiant hinc multo magis conſequi, non poſſe Florentinam Synodum ut univerſalem haberi? Eam enim ut *Conciliabulum* rejiciebat Baſileenſis Synodus, quæ etiam tum vigebat, & quam Galli, Germani, Angliquc amplectebantur. Idem ſentiebant qui Felici V ſe addixerant, ut jam illas Provincias omittam quæ inter Eugenium & Felicem mediæ, neutri, priuſquam cauſa diremta eſſet, voluerunt parere; & quæ profecto Ferrarienſem aut Flo-

Digitized by Google

rentinum conventum non exiſtimabant universale Concilium cenſeri poſſe. Denique Gallicana Eccleſia, quæ non minus illis temporibus quàm noſtris in præſtantiſſimis orbis Catholici Eccleſiis numerabatur, licèt interim Eugenium agnoſceret, donec utriuſque Pontificis cauſa accuratiùs excuſſa foret, quoad reliqua tamen Baſileenſi Concilio adhærebat, nec umquam illi probata eſt aut Ferrarienſis aut Florentina congregatio: quòd non exiſtimaret hanc Pontifici poteſtatem eſſe, ut invitis Baſileenſibus Patribus Concilium Ferrariam legitimè transferre poſſet.

Nec admodum juvabit Scriptores illos, ſi dixerint, immerito Florentinæ Synodi auctoritatem impugnaſſe omnes illos. Nam ut iſtud quod non minus falsò quàm confidenter jactant, illis largiamur; hoc modò ediſſerant, an non & immeritò Arragones & Ariminenſes Conſtantienſi Concilio obluctarentur? Si abnuunt, quid impudentius? Neque ſanè abnuunt; ſed merito-ne an immeritò factum ſit non diſputantes, factum tamen eſt, inquiunt: idque ſatis ad cauſam ſuam eſſe putant, ſi demonſtrent, non fuiſſe eo tempore *obedientias* Benedicti & Gregorii cum Conſtantienſi Concilio junctas; quocirca univerſalis Eccle-

ſiæ

ſiæ Concilium dici non potuerit. Quidnî igitur idem ſentiunt de Florentino? Quidnî ſimiliter dicunt: Merito-ne an immeritò Concilium Baſileenſe, cui præerat Cardinalis ſanctimonia inſignis, totque intererant Epiſcopi & viri eruditi, ut *conciliabula* rejecerit Ferrarienſem & Florentinum conventum: rectè ne Felici V adhærentes idem ſenſerint: rectè ne Germani neutrius partes ſequentes, conventus illos non cenſuerint legitimos: ipſi denique Galli, etſi interim Eugenio faventes, Baſileenſe Concilium coluerint: Hæc omnia, inquam, rectè ne an ſecus facta ſint, facta fuiſſe conſtat: ſufficitque ad cauſam hanc, omnes illas Provincias (tantam videlicet orbis Chriſtiani partem) nullas partes in Concilio Florentino habuiſſe; nec illud aut legitimum aut generale cenſuiſſe; ex his enim certum eſſe debet, non poſſe illud annumerari legitimis ac univerſalibus Conciliis. Judicent nunc æqui rerum æſtimatores quæ habenda ſit fides ejusmodi Scriptoribus, qui ſi id quod eſt fateri vellent, idem ſibi dictum uſurparent, quod ſuarum partium Epiſcopis tribuebat Donatiſta quidam: *Quod volumus ſanctum eſt.*

B. Ludovicus Alemannus.

Atque hæc de Concilii Florentini auctoritate ſufficient. Quod verò addit

Bellarminus, ab illo Concilio adversùs Conſtantienſe & Baſileenſe definitum eſſe Pontificis poteſtatem in Concilium, prodit inconſtantiam ſuam. Ubi Conſtantienſe Concilium in iis recenſet quæ *partim reprobata* vocat, confidenter affirmat, ea parte reprobatum eſſe à Concilio Florentino, qua definiverat *Concilium eſſe ſupra Papam:* atque ecce duobus aliis locis de hac quæſtione ex inſtituto diſputans, fateri cogitur *non ita expreſsè* rem à Florentinis definitam eſſe: primò videlicet, Lib. 2. de Concil. cap. 13. ut ſuprà demonſtratum eſt: ac mox iterum cap. 17. cui hunc titulum fecit: *Summum Pontificem abſolutè eſſe ſupra Concilium.* Eo enim loco, etſi pronuntiare audeat, opinionem ſuam *eſſe ferè de fide*, nihil ex Florentino Concilio profert, cùm tamen eo ad tam audacis pronunciati veritatem comprobandam indigeret, ſi quid illic ſimile fuiſſet definitum. Sed nimirum ſenſit, nihil iſtinc elici pro illo poſſe, niſi obtorto collo, quod dicitur, reluctantes ad ſe trahere vellet. Satius itaque duxit, illo capite ne mentionem quidem injicere de illo Concilio.

Itaque ſi ritè expendatur quid ex Concilio Florentino protulerit Bellarminus ad infirmanda Decreta Conſtantienſia, videbitur ille hac fere ratione diſſerere:

Con-

Digitized by Google

Concilium mille ferè Patrum, in quibus trecenti Epiſcopi, conceptis verbis definivit, *Concilium eſſe ſupra Papam*: Aliud Concilium, Patrum numero priore iſto longè inferius, ac de quo majori jure dubitatur an œcumenicum ſit, magnificis quidem titulis & exquiſitis appellationibus Summum Pontificem ornavit; verùm adeo nihil *expreſsè* circa hanc controverſiam definivit, ut illius dicta non proferre ſatius duxerim. Hinc fortaſſis exiſtimet quiſpiam, poſterius illud Concilium ad prioris auctoritatem infirmandam nihil valere; verùm aliter mihi viſum eſt; judicavi enim poſtulare utilitatem cauſæ quam ſuſceperam, ut indiſcriminatim affirmarem, poſterius illud Concilium prioris Decreta de Conciliorum auctoritate abrogaſſe; non enim dubitavi, quin multi eſſent quibus illud dixiſſe ſufficeret ad rejiciendum Concilium Conſtantienſe, qua parte definivit *Concilium eſſe ſupra Papam.*

Utcumque turpe ſit ita animo affectum eſſe, eò tamen ducit illa Bellarmini levitas, tempori & cauſæ tam indecorè ſervientis. Meliori ſanè fide rem eamdem pertractat Andreas Du Vallius. Ingenuè fatetur, nihil in alteram partem à Concilio Florentino ſancitum eſſe. Juvat integrum illius Scriptoris locum pro- M. Du Val.

H 2 ferre,

ferre, præſertim quòd is ſit qui relicta vulgari doctrina Facultatis ſuæ, Tranſalpinorum cauſæ ſtuduit, iiſque proinde ſuſpectus eſſe non debet. Sic igitur ille: *Poſterior verò ſententia, qua Pontifex Concilio ſuperior ſtatuitur, non eſt etiam de fide: tum quia ſatis conſtat, Concilium Florentinum auctoritatem Papæ ſupra Concilium non definiviſſe, etſi definiat eum eſſe Chriſti Vicarium, totius Eccleſiæ caput, & à Chriſto illi traditam poteſtatem regendi univerſalem Eccleſiam; quod nemo eorum qui contra ſentiunt, negat. Illius enim poteſtatem in Eccleſiam univerſalem ubique locorum diffuſam, admittunt: & omnium Chriſtianorum Patrem & Doctorem eum agnoſcunt. Sed contendunt, Concilium Florentinum non propterea definiviſſe, eum in Eccleſiam univerſalem, quatenus eſt legitimè congregata, & in Concilio aliquo generaliter per ſuos Prælatos unita & conſentiens, poteſtatem habere.*

Pariſienſis.

*De ſupr. poteſt. Papæ part. 4. quæſt. 8.*

## SECTIO VI.

### *De Concilio Lateranenſi ſub Leone X.*

BELLARMINUS *Lib. 2. de Conciliis cap. 17.*

L*Ateranenſe ultimum ſub Leone X Seſſ. XI, diſertè & ex profeſſo docuit Pontificem eſſe ſupra omnia Concilia, & reprobavit*

*bavit contrarium decretum editum in Concilio Baſileenſi, ſolum, inquit, Romanum Pontificem, tamquam ſuper omnia Concilia auctoritatem habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac diſſolvendorum plenum jus & poteſtatem habere, nedum ex Sacræ Scripturæ teſtimonio, dictis ſanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, ſed propria etiam eorumdem Conciliorum confeſſione manifeſtè conſtat.*

*Ad hunc locum nihil poteſt reſponderi, niſi vel non fuiſſe ab Eccleſia receptum, vel non definiviſſe hoc tamquam de fide. Sed non fuiſſe generale vix dici poteſt. Nam etſi fuerunt Epiſcopi pauciſſimi, nam ad centum non pervenerunt, tamen Concilium omnibus patebat & omnes vocati fuerant, & in eo Summus Pontifex verus & indubitatus præſidebat.*

*Quod autem non fuerit receptum, ſaltem ab omnibus, parum refert. Nam Decreta Conciliorum non indigent approbatione populi, cùm ab eo non accipiant autoritatem. Verùm eſt quidem Decreta de moribus, ſi non recipiantur, & Pontifex conniveat, tandem conſuetudine abrogari: ſed hoc non accidit ex eo quod indigeant populi approbatione, ſed quia Decreta mutabilia ſunt, & cùm Pontifex videt longo tempore ea non ſervari, & tacet, cenſetur ipſe abrogare. At Decreta de fide immutabilia ſunt, nec*

*poſſunt*

*poſſunt ullo modo abrogari poſtquam ſemel ſtatuta ſunt. Tale autem eſt hoc de quo agimus.*

*Quod verò Concilium hoc rem iſtam non definierit propriè, ut decretum fide Catholica tenendum, dubium eſt: & ideo non ſunt propriè hæretici qui contrarium ſentiunt, ſed à temeritate magna excuſari non poſſunt.*

## RESPONSIO.

HÆc omnia tam inania ſunt, tam ruinoſa, ut facilè evertas uno Andreæ Duvallii loco, Romanis nec infenſi, nec ſuſpecti.

*De Supr. poteſt. Papæ, part. 4. q. 7.*

*Ad Concilium Lateranenſe*, inquit, *quod multò expreſſius loquitur quàm Florentinum, variæ ſunt reſponſiones. Quidam enim aiunt non fuiſſe verè & propriè generale, cùm ei vix centum Epiſcopi interfuerint. Alii dicunt, caput illud undecimum in quo de autoritate Concilii ſupra Pontificem mentio fit, à Concilio non fuiſſe diſcuſſum aut examinatum, ſed tantum perlectum coram Prælatis Concilii, qui ſine prævio examine illud approbarunt: ideòque dici non conciliariter concluſum & definitum, ſicut de Concilii Conſtantienſis definitione dictum eſt. Alii ſic rem expediunt: Etiamſi, inquiunt, Concilium abſolutè fuiſſet generale (quod adhuc propter Epiſcoporum paucitatem relinquitur incertum) tamen rem ipſam ut Decretum fidei Catholicæ non definivit: nulla enim in verbis Conſilii*

*cilii nota apparet, ex qua fidei definitionem colligamus: nam nec anathema pronuntiat in eos qui contrà ſentient; nec dicit ſe hoc expreſsè aut propriè definire; aut eſſe de neceſſitate ſalutis ita credere; vel quid ſimile ex quo expreſſa definitio colligatur. Alii denique reſpondent, Concilium eatenus autoritatem Papæ ſupra Concilium definire, quatenus id ex Scripturis, Patribus, & antiquis Canonibus manifeſtè conſtare cenſetur: ad hæc enim, ſi omnia verba attentè expendantur, vim ſuæ definitionis, ſi qua ſit, Concilium revocat: Atqui quod res illa de fide ſit, ex nullo Scripturæ, Patrum, aut antiquorum Canonum teſtimonio conſtat: igitur non poteſt illud dici à Concilio Lateranenſi tamquam de fide definitum. Cæterum non tantùm neutra harum opinionum hæretica eſt, ſed etiam neutra eſt erronea & temeraria, ſaltem temeritate opinionis.*

Quid igitur ſibi vult Bellarminus, ubi cum præclaris doctiſſimiſque Theologis veluti clementer acturus, *non eſſe quidem propriè hæreticos*, benigniſſimè ſcilicet profitetur? Nihil illi docent, præter id quod à Conciliis Conſtantienſi & Baſileenſi, vel ipſo fatente Bellarmino, definitum eſt: & tamen benè cum illis agi exiſtimat, ſi hæretici non habentur! Quin quo magis ſentiant ſe illo crimine ſola mitiſſimi Cardinalis indulgenia liberari, addit, illos

illos *à temeritate magna excuſari non poſſe.* Neque cenſuram illam cenſurâ digniſſimam, alio argumento firmat, quàm auctoritate Lateranenſis Concilii ſub Leone X: de quo fatetur quidem, tribus modis reſponderi poſſe, ſed duobus prioribus immeritò rejectis, tertio demum aliquam veri ſpeciem ineſſe agnoſcit. Nos verò iſthæc paulò diligentius pertractabimus.

Ait itaque imprimis, *vix dici poſſe* Lateranenſe non fuiſſe legitimum & generale Concilium. At, quod pace illius dictum ſit, utrumque jure dicitur. Etenim nihil magis proprium eſt legitimo Concilio quàm libertas: quæ eſſe nulla poteſt, niſi eo loco congregetur ubi liberè & abſque metu quiſque poſſit ferre ſententiam. Hac libertate quia caruit Concilium Epheſinum ſecundum, *Latrocinium* dictum eſt, non Concilium: nec ſine ineptia contendit Bellarminus, non alia cauſâ illud Concilium nullum robur habuiſſe, quàm quòd noluerit Romanus Pontifex illius Acta confirmare. Quis porrò dicere queat in Lateranenſi iſto Concilio veram libertatem fuiſſe? Indictum à Julio II omnium Pontificum incitatiſſimo, cui majori curæ erant res bellicæ quàm Eccleſiaſticæ. Is quo viam ſibi ad Pontificatum ſterneret, pacifici-

cifici & religioſi hominis ſpeciem præ ſe ferebat, propoſito Cardinalibus jurejurando, quo is qui elegeretur ad Apoſtolicum munus, multa ſe præſtiturum confirmaret, ac præſertim *quòd nulli Regi, Principi, aut Domino, aut communitati non ſubditæ ſibi, non movebit bellum, aut cum eis ligam faciet ad inferendum alicui bellum ſine conſenſu duarum ex tribus partium Dominorum Cardinalium. Item quia celeriùs convenit celebrari Concilium, promittet & jurabit, intra biennium à creatione ſua, illud indicere in loco libero & tuto.* Atque id quidem ſtatim poſt ſui electionem, quæ anno 1503 facta eſt, ſe præſtiturum, juravit Julius; ſed illius ſacramenti parum memor, ſuſcitavit atrox bellum quo omnis Italia conflagravit; indicendi Concilii, & omnis Pontificii muneris adimplendi ex æquo ſecurus. Nullo enim Concilio indicto, jam ſeptem anni effluxerant, cùm ſenſit seriò illius convocationem à Cæſare Maximiliano I, & Francorum Rege Ludovico XII flagitari: novemque Cardinales, quo ſe tyrannide illius eriperent, Piſas ſe recepiſſe, atque illic indixiſſe Concilium.

Tum verò illud diſturbaturus Pontifex, mox aliud Romæ convocavit, ubi erat ipſe ingenti exercitu & ad nutum paratiſſimo ſtipatus, egregiè ſcilicet ju-

risju-

risjurandi religionem ſervans, quo adſtringebatur convocare Concilium *in loco tuto & libero*, ad reformandam Eccleſiam in capite & in membris. Liberumne fuiſſet Epiſcopis, Gallis, Germanis, Anglis, Hiſpanis, proferre ſententiam adverſus tam iniquam & S. Petri Succeſſore indignam agendi rationem! Atque iſtud eſt quod expoſuerunt Patres Piſis congregati, cùm eos ad ſuum iſtud Lateranenſe Concilium invitaret Julius, facta libera commeandi poteſtate. Reſponderunt enim, nullam ſibi urbem Romanâ minus tutam eſſe; cùm palam eſſet habere illic Pontificem *Equitum peditumque copias inſtructiſſimas, arces munitiſſimas, claſſem non procul paratam, urbem denique ipſam, populos finitimos bello & armis aſſuetos à ſuo nutu pendentes, aſſuetoſque Capitaneos pro Pontificis voluntate Cardinales & Prælatos parvi pendere. Quàm moleſta eſſe non debet iſta recuſatio! Quis enim, ut elegantiſſimè ait Clemens V, ad judicem grandi & feroci exercitu ſtipatum facilè venerit? Quis auderet, aut qua ratione teneretur illis ſe ultroneum offerre, quorum non temerè violentia timeatur? Nec ad juſtiſſimum animorum Patrum timorem tollendum, ampla illa verba ſalvi-conductus à Pontifice oblati proficiunt. Quæ enim ſolemnior umquam fides & promiſſa, quam illa*

Apolog. Conc. Piſ.

*illa Capitulorum Conclavis? Quo verò pacto ſervata ſint, creationes Cardinalium, & eorum libertas minimè ſervata oſtendunt. Innocentius III docet, non teneri quemquam cum litteris ſalvi-conductus ſeſe adverſanti credere.*

Leo X, qui militari iſti Pontifici ſucceſſit, ac Lateranenſe Concilium continuavit, iisdem quibus Julius moribus fuit: perindè rei bellicæ ſtudioſus, à reformanda Eccleſia perinde alienus. Nihilo itaque tutior ſub illo erat Lateranenſis Aula, aut aptior habendo Concilio libero. Diu erat ex quo ob Pontificum animos à ſervandis canonibus alienos, denunciatum fuerat Romanis, non cenſeri idoneum Palatium Lateranenſe ad Congregationem Concilii, in quo de Reformatione Eccleſiæ in capite & in membris agendum eſſet.

Ita jam palam locutus fuerat Joannes Dauvet in Pariſienſi Curia Cognitor Regius, cùm à quodam Decreto Pii II variiſque ejusdem molitionibus, ad generale Concilium provocaret, cùm enim diceretur Pius velle Concilium aliquod in iſtud Lateranenſe Palatium convocare, adjicit Regius Cognitor: *Nec credendum eſt, in veritate ſubſiſtere quod nonnulli ferunt, SS. Dominum noſtrum velle in Laterano Concilium celebrare. Stante enim contradi-*

*tradictione qua Summus Pontifex adverſus Canones Conciliorum agere videtur, non illic eſſet plena deliberandi libertas.* Merito itaque Concilium illud Lateranenſe, quod tanti facit Bellarminus, nec legitimum nec œcumenicum cenſetur.

Præterea, ut nihil jam de erepta libertate conquereremur, nihilne iſtud eſt quod fatetur idem ipſe Bellarminus, huic Concilio pauciſſimos Epiſcopos interfuiſſe, qui *nec ad centum pervenerunt*? Addere potuiſſet in his ipſis vix alios quàm Italos fuiſſe, quin ex iis pleroſque qui ad Pontificis Aulam pertinent. Eccui videri poterit ejuſmodi cœtus idoneus ad Eccleſiam univerſalem exhibendam? Aut qua fronte eum talem cenſebunt ii, qui negant Conſtantienſe Concilium, cùm ex 300 Epiſcopis magnoque eruditorum virorum numero conſtaret, ſatis univerſale fuiſſe ut Eccleſiam exhibere crederetur, quòd Arragones & quidam alii Hiſpanienſes illi non intereſſent?

Altera reſponſio quam Bellarminus rejicit, hæc eſt; non fuiſſe Concilium iſtud ab Eccleſia receptum. Quod verò ille huic reſponſo opponit, plane à cauſa alienum eſt. *Decreta*, inquit, *Conciliorum non indigent approbatione populi . . . Decreta de fide immutabilia ſunt, nec poſſunt ullo modo abrogari poſtquam ſemel ſtatuta ſunt.*

*ſunt. Tale autem eſt hoc de quo agimus.* Ridiculè! Non enim hic de Concilii Decretis agitur, ſed de ipſo Concilio: neque de populi, ſed de Epiſcoporum approbatione; quorum ſanè ingens numerus, cum regionibus integris adverſabantur Lateranenſi Concilio. Quin illud conſtat, majorem partem Epiſcoporum Catholicorum noluiſſe probare ea quæ illic geſta erant: noluiſſe etiam Concilio intereſſe, quod nec liberum cenſerent, nec ejuſmodi ut ſincerè depravatorum morum & diſciplinæ emendatio ab illo ſperari poſſet.

Quàm ab eò Concilio recipiendo aliena nominatim fuerit Gallia, palam facit interceſſio ac provocatio Senatus Pariſienſis, & ejusdem urbis Academiæ. Exſtant illarum inſtrumenta Tom. 3. Collectionis rerum à Clero Gallicano geſtarum pag. 148. Ubi & hæc leguntur: *Quia Senatus pro comperto habet, Congregationem quam Lateranenſe Concilium vocitant, omni ope ac ſtudio moliri, quo Sanctionem Pragmaticam & Decreta in eo contenta &c. Certumque eſt Cognitorem Regium ſtatim atque iſta Sanctionis Pragmaticæ abrogatio illi innotuit, tum ſuo, tum Senatus, & omnium Gallorum nomine de illa... ad Concilium provocaſſe: idem Senatus amplius adhærendo prædictæ appellationi & in*

*ea conſtanter perſeverando, iterum provocavit & quantum opus de integro provocat propter cauſas & rationes in actis prædictæ appellationis fusè expreſſas, ad Papam melius conſultum, & futurum Concilium generale legitimè congregandum.* Idem fecit Academia, ut ejuſdem Libri pag. 162. conſpici poteſt. An non hæc affatim demonſtrant, nulla ratione poſſe illud Concilium dici legitimum aut generale, quidquid interim moliti ſint Julius II & Leo X, ut veluti œcumenicum ab omnibus coleretur?

At illud miror non animadvertiſſe Bellarminum, ſe adversùs ſemetipſum arma ſuppeditare. Obſervat enim, ad fidem pertinere hanc controverſiam, *an Concilium ſit ſupra Papam*, an contrà: ac deinde, Decreta Conciliorum in iis quæ ad fidem pertinent, *immutabilia eſſe, nec poſſe ullo modo abrogari poſtquam ſemel ſtatuta ſunt*: adeo ut nec ipſe Summus Pontifex adversùs illa quidquam valeat. Hoc enim diſcriminis ſtatuit Bellarminus inter fidei & morum Decreta, *Decreta de moribus ſi non recipiantur & Pontifex conniveat, tandem conſuetudine abrogari, quia Pontifex cenſetur ipſe abrogare; non verò ita eſſe quoad Decreta de fide*: cenſet ergo ne ab ipſo quidem Summo Pontifice Decreta de fide abrogari poſſe poſtquam ſemel

Per *mores*, ea quæ ad diſciplinam exteriorem pertinent intelliguntur.

mel

mel ſtatuta ſunt. Ex his nullo negotio conficies fruſtra provocare Bellarminum ad Florentinum & Lateranenſe Concilium, quaſi damnantia id quod in Conſtantienſi & Baſileenſi fuerat ſancitum. Qua enim arte ſolvetur hoc argumentum.

Decreta Conciliorum generalium in iis quæ ad fidem ſpectant ſunt immutabilia, nec ullo modo abrogari poſſunt ne ab ipſo quidem Summo Pontifice, poſtquam ſemel ſtatuta ſunt: Atqui fatetur Bellarminus Concilium Conſtantienſe (quod etiam eo tempore generale fuiſſe evicimus) *definiviſſe Concilium eſſe ſupra Papam*: fuitque de eo Decreto *Nationaliter* deliberatum & *Conciliariter* pronunciatum; acceſſitque proinde Martini V. confirmatio. Et fatetur idem Cardinalis, Concilium Baſileenſe fuiſſe legitimum Eccleſiæ Catholicæ Concilium, cum in 2 Seſſione cui intererat Pontificius Legatus, unanimi conſenſu ſtatuit Concilium eſſe ſupra Papam.

Ergo illa Decreta duorum iſtorum generalium Conciliorum, ſunt *immutabilia*: nec ullo modo abrogari potuere per poſteriora Concilia. Atque ita fruſtra in proferendis Florentinis & Lateranenſibus Decretis deſudatur.

Tertia tandem reſponſio ad Lateranenſis Concilii Decretum, quam non ex omni parte auſus eſt Bellarminus rejice-



Digitized by Google

re, hoc habet; dubium ſaltem eſſe, an id quod de auctoritate Pontificis ſtatuit illud Concilium, *proprie definierit ut Decretum Catholica fide tenendum.*

Nos verò non id dubium, ſed certiſſimè falſum eſſe contendimus: nam, ut rectè Duvallius ſuprà relatus, *Alii dicunt caput illud undecimum in quo de auctoritate Concilii ſupra Pontificem mentio fit, à Concilio non fuiſſe diſcuſſum aut examinatum, ſed tantùm perlectum coram Prælatis Concilii, qui ſine prævio examine illud approbarunt, ideoque dici non poſſe conciliariter concluſum & definitum, ſicut de Concilii Conſtantienſis definitione dictum eſt.* Quod hìc de Decreto Concilii Conſtantienſis admiſcet ille, facit à Bellarmino in errorem ductus. At quod Lateranenſe Decretum attinet, argumentum ejus ſanè validum eſt, & rem conficit. *Alii ſic rem expediunt*, proſequitur Duvallius: *Etiamſi, inquiunt, Concilium abſolutè fuiſſet generale (quod adhuc propter Epiſcoporum paucitatem relinquitur incertum) tamen rem ipſam ut Decretum fidei Catholicæ non definiunt: nulla enim in verbis Concilii nota apparet ex qua fidei definitionem colligamus. Nam nec anathema pronuntiat in eos qui contra ſentient, nec dicit ſe hoc expreſſè aut proprie definire; aut eſſe de neceſſitate ſalutis ita credere; aut quid ſimile ex quo expreſſa definitio colligatur.* Id quidem veriſſimum eſt,

eſt, perpendentique hanc Leonis X in Concilio Lateranenſi orationem, patebit hiſtoricam potius narrationem eſſe quàm fidei Decretum. Sed hoc omne dilucidius fiet, ex hac alia Duvallii obſervatione. *Alii denique reſpondent, Concilium eatenus auctoritatem Papæ ſupra Concilium definire, quatenus id ex Scripturis, Patribus, & antiquis Canonibus manifeſtè conſtare cenſetur: ad hæc enim, ſi omnia verba attentè expendantur, vim ſuæ definitionis, ſi qua ſit, Concilium revocat. Atqui quod res illa de fide ſit, ex nullo Scripturæ, Patrum, aut antiquorum Canonum teſtimonio conſtat. Igitur non poteſt illud dici à Concilio Lateranenſi tamquam de fide definitum.* Pulchrè quidem hæc notavit Duvallius: ſed potuiſſet validiora inde argumenta elicere. Non enim iſtud modo dici poterat, non eſſe hanc fidei definitionem, ſed ne prorſus quidem eſſe definitionem; quoniam non aliud ſit, quàm mera narratio, eaque non valdè fida, ac quæ proinde nullo loco habenda ſit. In promtu autem eſt illud demonſtrare.

Namque undecima illa Seſſio continet quamdam Leonis X Bullam, qua non dogma aliquod definiendum ſuſcipit, ſed ſanctionem Pragmaticam abrogandam, quod Pontificis arbitrio permiſerat Cancellarius Antonius Du Prat, ſine Eccle-


ſiæ

ſiæ Gallicanæ aſſenſu, poſt Bononienſem Collationem inter Pontificem & Regem Franciſcum I.

Præfatus Pontifex, in Pragmaticam Sanctionem, quæ tantummodo jubet Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis leges circa Eccleſiæ reformationem ſervari, acerbiſſimis vocibus invehitur, *Franciæ corruptelam* vocitat, *Sedis Apoſtolicæ detrimentum & vilipendium, ſchiſma manifeſtum foventem & continentem, ſchiſmatis tempore factam à non habentibus poteſtatem.* Quaſi verò in ſchiſma omnis Gallia proruiſſet, cum unanimi omnium Regni Ordinum ſententia probavit & ſervari juſſit, quod ab œcumenicis Conciliis ad reformandam Eccleſiam ſancitum fuerat.

Magnum deinde ſuæ cauſæ patrocinium hinc arceſſit Leo, quòd Baluenſis Cardinalis Regem ſuum Ludovicum XI fallens, eum ad Pragmaticam Sanctionem abrogandam induxerat: quamvis id quidem irritum fuerit, intercedente Cognitore Regio quo minus Edictum Regium in tabulas Supremi Senatus referretur; ipſoque tandem Rege errorem in quem impulſus fuerat agnoſcente, & ſententiam mutante.

Cauſam verò, quæ hanc Sanctionem Romanæ Aulæ facit eſſe tam inviſam, non reticet Leo: ſcilicet (audite ſcelus) adimit

adimit illa Pontifici *facultatem conferendi beneficia Eccleſiaſtica Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, nec non aliis viris doctis & perſonis quibus abundat curia, & à quibus Sedis Apoſtolicæ & Romani Pontificis atque univerſalis, autoritas & poteſtas obſervaretur.*

Poſt tam præclarum exordium, tandem ita decernit Pontifex: *Quapropter S. Leonis I imitatione, qui in Synodo Chalcedonenſi ea abrogavit quæ in Synodo Epheſina decreta fuerant, Leo X pronuntiat ſe ſalva conſcientia, proprioque honore & ipſius Eccleſiæ dignitate non poſſe aut debere diutius pati Pragmaticam invetereſcere.* His verbis continetur quidquid eſt *diſpoſitivum*, ut vocitant in ea Bulla: & hæc eſt quam ſe ait Leo edidiſſe *ſacro approbante Concilio.* Et de iſta tali decernet Bellarminus, quique ejus veluti præceptoris veſtigia premit Schelſtratanus, non poſſe nos *ſine magna temeritate* huic non aſſentiri! Paucos equidem futuros exiſtimo, qui ſentiant nefas eſſe dubitare, an non potuerit hic Pontifex *ſalvâ conſcientiâ* ſinere ut Pragmatica Sanctione uteretur Eccleſia Gallicana.

Ut ut ſit, quid in Bulla ſubſequatur audiamus. Reſpondet Pontifex ad objecta quædam pro Sanctione Pragmatica: quæ reſponſio tria aut quatuor complectitur, quæ manifeſtæ vanitatis ſunt: ac præterea nonnullas hypotheſes, quæ, id

id evertunt quod illi maximè cordi erat conſtituere. Accipite objecta: *Neque quicquam referre*, ait, *quòd illa, omniaque contenta in ea, ex Decretis Synodi Baſileenſis deprompta & in Bituricenſi congregatione condita & recepta fuerint.* Quibus ita reſpondet: *Cùm hac omnia contigerint poſt translationem Synodi Baſileenſis Eugenii auctoritate factam, ab eo tempore Congregationem Baſileenſem nomen mereri conciliabuli aut potius conventiculi, ideoque nullum robur habere.* An illud etiam jubebimur credere, omnia Baſileenſis Concilii Decreta, quæ in Galliis ſervanda ſtatuit Pragmatica Sanctio, condita fuiſſe poſtquam Eugenius Concilium illud ſe Ferrariam edixerat tranſtuliſſe? Atqui conſtat, ex omnibus illis Decretis non niſi duo edita eſſe poſt id temporis.

Sed benè habet quod ex his ſaltem liceat intelligere, nihil inveniſſe Leonem quod in aliis Decretis ac in ipſo Baſileenſi Concilio reprehenderet, hoc eſt nihil omnium iſtorum potuiſſe reprehendere quæ ante illud Eugenii incœptum Baſileæ geſta fuerant: imò ſatis liquet, omni illo tempore quod præceſſit, legitimum Concilium fuiſſe ex ſententia Leonis, cùm *ab eo* demum *tempore* in Conciliabulum deſierit, ipſo judice. Neceſſe ergo illi erat comprobare Decreta Seſſ. V. Concilii Conſtantienſis, quæ inſtaurata

&

& confirmata ſunt in Baſileenſi, ante illam quam dicunt tranſlationem; atque eo tempore quo fuiſſe illud *legitimum* Eccleſiæ Catholicæ *Concilium, in quo aderat Legatus Summi Pontificis & Epiſcopi plurimi*, jam pridem audivimus fatentem Bellarminum.

Pergit reſpondere Pontifex: *Cùm præſertim ſolum Romanum Pontificem auctoritatem ſuper omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac diſſolvendorum plenum jus & poteſtatem habere, nedum ex Sacræ Scripturæ teſtimonio, dictis Sanctorum Patrum, & aliorum Romanorum Pontificum etiam Prædeceſſorum noſtrorum, Sacrorumque Canonum Decretis, ſed propriâ etiam eorumdem Conciliorum confeſſione, manifeſtè conſtet: quorum aliqua referre placuit.* Quod his verbis affirmat Pontifex, certum eſſe pro hypotheſi habet, ex Scriptura, Patribus, Pontificibus, ipſiſque Conciliis. Nihil ergo definit: non enim hoc agebatur: ſed quod id cauſæ ſuæ opportunum ſit, profert ut rem compertam. Et agit quidem commodè: nam eatenus tantùm jubet verbis ſuis fidem haberi, quatenus earum veritatem certis auctoribus planam faciet, ac primùm Scripturis, ex quibus nobis proferri quod demonſtret Pontifici ampliorem poteſtatem eſſe quàm Concilio, avidè profectò expectamus. Deinde SS. Patribus, in quorum ſcrip-

tis nil tale hactenus repertum eſt. Poſtea ex Pontificibus, quorum fortaſſe aliqui poſtremis temporibus tale quid dixerint: quos dignitatis ſuæ plus æquo ſtudioſos, in hac cauſa arbitros eſſe non decet. Denique ex ipſis Conciliis, quorum, quia viſa eſt major auctoritas, teſtimonia quædam cenſet Pontifex eſſe proferenda.

*In Alexandrina enim Synodo*, inquit, *Athanaſio ibidem exiſtente, Felici Romano Pontifici ab eadem Synodo ſcriptum fuiſſe legimus, Nicænam Synodum ſtatuiſſe, non debere abſque Romani Pontificis auctoritate Concilia celebrari.* Pulchrè ſanè initium facit à commentitia fictæ Synodi Epiſtola, quæ inducit Synodum Nicænam ea dicentem quæ nuſquam dixit: & quæ ſi dicta eſſent, non illud conficerent, eſſe Pontifici poteſtatem Concilia pro libidine diſſolvendi aut transferendi.

Pergit: *Neque nos latet, eumdem Leonem Pontificem Secundam Epheſinam Synodum ad Chalcedonem tranſtuliſſe.* Hoc verò etiam apertius falſum eſt. Secunda Epheſina Synodus initium & finem accepit Anno 449: Chalcedonenſis verò, menſe Octobri anni demum 451 habita eſt, hoc eſt duobus annis poſtea quàm Epheſinæ finis eſſet impoſitus: nec Chalcedonem primùm, ſed Nicæum convocata eſt; atque à Cæſaribus quidem, ut illorum temporum ferebat uſus.

Nicæ-

Nicææ Chalcedonem à Martiano Cæſare translata eſt, ea re ut ipſe poſſet Synodo intereſſe, nec eum procul Conſtantinopoli diſcedere ſinerent Imperii negotia. Quo igitur auctore ait Leo X de Leone I: *Neque nos latet, Leonem Pontificem, ſecundam Epheſinam Synodum ad Chalcedonem tranſtuliſſe?*

Etiamnum pergit Pontifex: *Martinum etiam Papam Quintum, præſidentibus ſuis in Concilio Senenſi poteſtatem transferendi Concilium dediſſe, nulla conſenſus ipſius Concilii mentione habita.* Aliud ſanè indicatur ipſo inſtrumento, quo declaratur Concilium Senis Baſileam transferri, quod quidem Senis conditum fuit, perlectum verò in prima Baſileenſis Concilii Seſſione. In eo enim nominatim notatum eſt, transferri Concilium non modo auctoritate Legatorum Martini V, ſed & Deputatorum à nationibus: *Prædicti Domini quatuor Præſidentes . . . . per organum unius ex ipſis, in ipſum locum, videlicet Baſileenſem civitatem, per ipſos Dominos Deputatos electam, conſenſerunt.*

Quod verò his adjungitur in Leonis X Bulla, de inſigni honore quo prima Epheſina Synodus S. Cœleſtinum, Chalcedonenſis S. Leonem, Sexta Agathonem, aliæ Synodi alios Pontifices proſequutæ ſunt, reſponſione non indiget. Qua enim ratione ex his confici poterit,

 falſum

falſum eſſe id quod duo Concilia generalia definierunt, Concilio poteſtatem eſſe in Pontificem, ac in eum poſſe animadvertere, ſi Concilii Decretis quæ ad fidem conſtituendam pertinent, aut ad exſtirpandum ſchiſma, aut ad reformandam Eccleſiam in capite & in membris, parere obfirmato animo negaverit? Non inferiores honores Concilia Cæſaribus detulere: at quis hinc putet conſequi, nullum ex illis potuiſſe à Concilio excommunicari, ubi cauſa legitima ſubfuiſſet? *Excommunicari*, inquam, non *ſuis honoribus ſpoliari*; quæ duæ res multum inter ſe diſtant, licèt eas non raro per ſummam imprudentiam & imperitiam commiſceant Romani Theologi. Quorſum etiam Bullæ conditor, prætermiſſa quinta Synodo, à Quarta ad Sextam properat? An quòd non aſſentiente imò invito Vigilio Pontifice habita eſt: Illam tamen, non ſecus ac quatuor priores, ſe venerari profeſſi ſunt Summi Pontifices, ut patet tum ex Gregorio Magno, tum ex fidei profeſſione ab electis Pontificibus edi ſolita, quam habet *Liber Diurnus Romanorum Pontificum*, editus ab erudito Jeſuita Garnerio. Denique quantumcumque honorificis appellationibus à Sexta Synodo cultus fuerit Agatho, ab eadem tamen judicatus & damnatus eſt Papa Honorius I, quem ſemper vocitat

*Epiſco-*

*Epiſcopum Romanum*, ex quo intelligitur non exiſtimaſſe Synodum Pontificem illum ob ſuam hæreſim dignitate Pontificia excidiſſe.

Hæc ſunt quæ mihi Bellarminum evolventi, circa Conſtantienſis Concilii Decreta occurrerunt. Summa fide ejus dicta relata ſunt: de illorum robore æqui lectores cenſebunt: quos quidem diligenter animadvertere velim, præter Florentinum Concilium, & Lateranenſe illud ſub Leone X, nihil à Bellarmino in medium adferri quod aliquem colorem habeat, ſi exceperis minutiores quoſdam cavillos, quos ille cùm uno loco profert, altero ipſe difflat. Horum enim Conciliorum auctoritate nixus audet dicere, Synodum Conſtantienſem quam admodum numeroſam & generalem fatetur fuiſſe, *reprobatam* qua parte definivit *Concilium eſſe ſupra Papam*. Ex illis verò duobus Conciliis quæ ipſe pro ſe profert, alterum mox deſerit, nempè Florentinum, cùm ab eo nihil quoad hanc rem *expreſſè definitum* eſſe agnoſcit: ut nec ipſe verba ulla inde proferre auſus ſit, ſat probè ſciens nihil illic definitum eſſe quod Conſtantienſis Concilii Decreto adverſetur.

Ad ſolum itaque Lateranenſe Bellarminus redactus eſt: atque idcirco viſum eſt

eſt de illo Concilio pluribus dicere, quo palam omnibus fieret quàm nullius ſit momenti ejus in hac cauſâ teſtimonium. Namque, ut paucis colligamus quæ de illo huc uſque dicta ſunt,

1. Non fuit Concilio ſua libertas.

2. Nulla ratione dici poteſt generale: cùm vix centum interfuerint Epiſcopi, iique maximam partem Itali.

3. Orbis Catholici ſpectatiſſimæ Eccleſiæ illius Concilii neque initia neque decurſum probaverunt.

4. Quidquid tamen ſit de ipſo Concilio, certè quod ex illo profertur, nec Decreti nec definitionis ſpeciem habet: ſed mera eſt Leonis X narratio, id pro indubitato affirmantis pro quo nullum profert argumentum quod inſincerum non ſit.

5. Denique ipſo Bellarmino auctore, non potuerunt Lateranenſes abrogare quod ab œcumenicis Conciliis (Conſtantienſi nimirum & Baſileenſi) ſtatutum fuiſſe demonſtravimus. Ipſe enim laudat hoc axioma verè Catholicum, quod & huic Scriptioni finem imponet: *Legitimorum Conciliorum generalium Decreta in materiis fidei immutabilia ſunt, nec poſſunt ullo modo abrogari ubi ſemel ſtatuta ſunt.*

FINIS.

# ERRATA.

*Pag.* 14. *lin.* 8. *lege*, pleraque quæ.
*pag.* 17. *lin.* 1. *formide.* lege, *formidet.*
*pag.* 20. *lin.* 13. illum. *lege*, ullum.
*pag.* 30. *lin.* 4. dirimiſſet. *lege*, diremiſſet.
*pag.* 38 *lin.* 11. Tranſalpinus. *lege*, Tranſalpinis.
*pag.* 42. *lin.* 27. *cenſuræ.* lege, *cenſurâ.*
*pag.* 45. *lin.* 13. *illuſtriſſimi.* lege, *inluſtriſſimi.*
*pag.* 48. *lin.* 12. *lege*, Decretum Honorii Decreto.
*pag.* 55. *lin.* 9. in ſequenti. *lege*, inſequenti.
*pag.* 66 *lin.* 1 Cathedraticos. *lege*, Cathedraticas.
*pag.* 79. *lin.* 29. Vix. *lege*, Vox.
*pag.* 85. *lin.* 19. in ſequentis. *lege*, inſequentis.
*pag.* 90. *lin.* 27. Davenſportum. *lege*, Davenportum.
*pag.* 96. *lin.* 3. amor. *lege*, amor crevit.
*pag.* 108 *lin.* 8. *Ubi*. *lege*, S. Aug. *Ubi* &c.
*pag.* 112 *lin.* 19. *Fons*. *lege*, S. Proſper *Fons* &c.
*pag.* 114. *lin.* 2. adde: *neque ex voluntate carnis.*
*pag.* 122. *lin.* 17. *pro.* lege, *pio.*
*pag.* 127. *lin.* 1. propoſitionem. *lege*, propoſitiones, tamquam.

K *pag.*

Digitized by Google

# *ERRATA.*

*pag.* 134. *lin.* 13. triſtiſſimo. *lege*, triſſimo.

*pag.* 145. *lin.* 19. Concilium. *lege*, Concilii.

*pag.* 147. *lin.* 19. ſtudioſis. *lege*, ſtudioſi.

*pag.* 148. in tit. *Lib. de Concil.* lege, *Lib.* 2. *de Concil.*

*pag.* 157. *lin.* 20. *ratatum.* lege, *ratum.*

*pag.* 159. *lin.* 16. lege, *communi conſenſu.*

*pag.* 162. *lin.* 21. ad. *lege*, ab.

*pag.* 180. *lin.* 2. definitum. *lege*, definitam.

*pag.* 183. *lin.* 12. lege, *non fuiſſe concilium generale, vel non fuiſſe ab Eccleſia.*

*pag.* 185. *lin. ult.* indulgenia. *lege*, indulgentia.

*pag.* 197. *lin.* 14. *invetereſcere.* lege, *inveteraſcere.*

*pag.* 200. *lin.* 30. Nicæum. *lege*, Nicæam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by

Digitized by Google